

*Helyi
Esélyegyenlőségi
Program*

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat

2022-2027

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)	3
Bevezetés.....	3
Rózsaszentmárton település bemutatása	3
Értékeink, küldetésünk.....	8
Célok	9
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE).....	11
1. Jogszabályi háttér bemutatása	11
2. Stratégiai környezet bemutatása	11
3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége.....	13
4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység.....	37
5. A nők helyzete, esélyegyenlősége	58
6. Az idősek helyzete, esélyegyenlősége	68
7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége	74
8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása	81
9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága.....	84
A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT).....	85
1. A HEP IT részletei.....	85
A helyzetelemzés megállapításainak összegzése	85
A beavatkozások megvalósítói.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Jövőképünk	89
Az intézkedési területek részletes kifejtése	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)	90
3. Megvalósítás.....	98
A megvalósítás előkészítése	98
A megvalósítás folyamata.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Monitoring és visszacsatolás.....	100
Nyilvánosság.....	100
Érvényesülés, módosítás.....	102
4. Elfogadás módja és dátuma.....	103

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló **2021.06.30-án módosított 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján megjelent Belügyminisztérium „Módszertani útmutató a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” c. dokumentum szerint átdolgozva** Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat Esélyegyenlőségi Programban rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

Az önkormányzat vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település mindenkor éves költségvetését, gazdasági programját, más dokumentumait (pl. : költségvetési koncepció, szolgáltatástervezési koncepció, településfejlesztési stratégia, településrendezési terv, településszerkezeti terv, településfejlesztési koncepció), valamint az önkormányzat fenntartásában lévő költségvetési szervek működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során az adatszolgáltatásba bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira. Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

Rózsaszentmárton település bemutatása

Rózsaszentmárton község a Mátra délnyugati határán fekvő 2021. január 1-jén 1936 főt számláló település. A falu szélén emelkedő Somlyó hegy a Mátra utolsó vulkáni kúpja, a csúcsáról nézve országresznyi panorama tárul szemünk elé, nyugaton a Cserhát hegyei zárják le a látóhatárt, keletre a Kékes vonulatáig ellátni.

A település az Aba nemzetségbeliek birtoka volt sok évszázadon át. 1552-től része volt az osztrák-török hódoltságnak Pancsa néven. 1693-tól a hatvani uradalom része lett, majd gróf Grassalkovich Antal lett a birtokosa. A falu lakosságának megélhetését az évszázados szőlő-, növény- és gyümölcstermesztés biztosította, emellett summásként más vidékeken is dolgoztak.

A település már az őskorban is lakott hely volt. Kőkorszakbeli emlékek is kerültek elő a község határából. A falu keletkezésének feltételezett időpontja az 1000-tól – 1050-ig terjedő időszakra esik. Valószínűleg I. István, vagy Aba Sámuel adományozta egy Fanchal nevű vitéznek, aki után évszázadokig viselte a község ezt a nevet. Bár 1231-ig nincs írásos dokumentum a település történetéről, annyi bizonyos, hogy a XII. század elejéig királyi várbirtok volt. 1231-ben az Aba nemzetség birtokai között találjuk Fanchál néven. 1325-ben csere útján a Nekcsey család birtoka, 1414-ben a szuhai Jákófi és Fedémesi nevezetű birtokos családok kezén van. Az 1564. évi adóösszeíráson négy adóportával szerepel. 1589-90-ben az egri várba szállították a püspöki tizedet. Az 1690. évi összeírás szerint Szalay György, Szalay Albert, Szalay Imre, Szalay Gáspár, Fejérpataikai özvegye és Gál János voltak itt a birtokosok. 1693-ban a hatvani uradalomhoz tartozott, melyet előbb kamarai tisztek vezettek, majd gróf Salmis tulajdona lett. A Rákóczi-felkelés alatt Hatvan várának megerősítéséhez szolgáltak a helybéli lakosok ingyen munkával. 1720-ban, mint a hatvani uradalom jobbágyfaluját írták össze Fancsal néven 27 családdal. 1723-ban gróf Starhemberger Tamás birtoka III. Károly király adománylevele alapján. 1741-ben vétel útján a hatvani uradalommal együtt gróf Grassalkovich Antal birtoka 1841-ben bekövetkezett haláláig.

Fancsal község római katolikus templomát herceg Grassalkovich Antal kegyúr építtette 1780-ban. Gyetvai János patai főesperes szentelte fel Szent Márton püspök tiszteletére - valószínűleg, ezért választotta a „Szentmárton” nevet Fancsal lakossága 1903-ban. A plébánia 1800-ban épült, ugyancsak herceg Grassalkovich Antal kegyúr költségén. 1841-1864-ig báró Sima György bankár birtokolta a települést, majd egy belga bank vette meg Sina Györgytől. Mivel mintegy 17 hasonló nevet viselő község volt annak idején, így a község vezetői a névváltoztatás mellett döntöttek 1904-ben, a község a templom védőszentjéről, ill. a falu határában bőven pompázó vadrózsáról kapta a település a mai nevét. A szőlő és növénytermesztés volt évszázadokon keresztül a falu lakosságának egyetlen megélhetése egészen az 1890-es évekig, amikor beindult lignittermelés, mely által Rózsaszentmárton a Mátraaljai szénbányászat bölcsője. 1917-ben itt alakult meg a Mátravidéki Szénbányák Rt. A szénbányászat az 1960-as évek végén megszűnt községünkben. Ma Lignitbányászati Múzeum őrzi a múlt emlékeit.

A lakosság 1231-től a XVIII. századig mezőgazdasággal foglalkozik. Gazdálkodási viszonyai kedvezőtlenek voltak. A települést erdő övezi, így a lakosok erdőirtással tudtak csak némi szántóföldhöz jutni. Ezek az ún. irtásföldek. 1715-ben a szántóföld 120 kat. hold, 1896-ban a szántóföld 2532 kat. hold, 1935-ben a szántóföld 2306 kat. hold.

Heves megye nem nevezhető alapvető ásványkincsekben gazdag területnek, nincs feketeszené, vasérc, ám rendelkezik barnaszénnel és lignittel. Az abszolutizmus időszakában, az 1854-es bányatörvény kiterjesztése hazánkra, lehetővé tette a bányaművelés fejlesztését, így új vállalkozások alakultak, a lignit bányászata az 1890-es évektől indult meg, mely Dobrányi Kornél vállalkozó nevéhez fűződik, aki Laczik Jánossal együtt kezdte meg a kitermelést.

1900-ban Rády Andor lett a tulajdonosa a bányának, 1908-ban indult meg a vállalkozói szintű kitermelés, innentől számítjuk a mátraaljai lignitbányászat kezdetét. Az I. világháború alatt szünetelt a termelés.

1918. október 10-én Fóris Vilmos vállalkozó alapította meg a Mátravidéki Szénbányák RT-t, mely Rózsaszentmárton, Ecséd, Szücsi, Gyöngyöspata és Nagyréde községek területén dolgozott. Az I. világháborút követő időszakban egészen a II. világháborúig hét lejtős aknákat hajtottak ki a falu határában. A fűrőlyukak mélysége átlagosan 40-45 méter volt. A kitermelt lignitet lovas kocsikkal szállították az apci vasútállomásra. 1919-1920-ban épült meg a Rózsaszentmárton-Apc közötti sodronykötélpálya, mely korszerűsítette a szén külszíni szállítását és csökkentette a termelési költségeket.

A lignittermelés 1918-ban 2850 tonna, 1921-ben már 34903 tonna volt. A lignittelep 2,4 méteres vastagságából csak 1,95 métert fejtettek le. A 30-as években 400 családnak adott megélhetést a bányauzem. Volt magazin, bányakantin, fogyasztási szövetkezet, melegvízű strand, művelődési ház, orvosi rendelő, majd később, '57-ben épült ki a bányászkolónia számára a szennyvíztelep és a gerinchálózat.

1947-ben 931 fő dolgozik a bányauzemben. Hatalmas lignitvagyont állapítottak meg a területen, ezért Budapest vezetői – a rózsai szénre alapozva – egy villamos energia központ létesítését fogadták el. A vállalat 60 évre szóló szállítási szerződést kötött Budapest székhelyű Elektromos Művekkel a szénszállítás biztosítására az erőműhöz. Az RT. központja 1945-ig Rózsaszentmárton volt, majd Petőfibánya lett.

1946-ban megalakult a Magyar Állami Szénbányák RT. II. Nógrád-Hevesi Bányakerületi Igazgatósága, ehhez csatolták a Mátraaljai Szénbányák RT-t is, ez lett a 6. körzet, ide tartozott a VII. lejtősakna és a Gyöngyös-Visontai bányák is, ennek központja Rózsaszentmárton volt. 1073 fővel dolgozott akkor az üzem.

1952-ben vágáriskola nyílt Rózsaszentmártonban.

Az 1960-as évek közepén, az energiasztruktúra átalakításának programjaként, a lignit iránti fogyasztói igények jelentősen lecsökkentek. A drága önköltségű, mélyművelésű bányauzemek sorra felszámolás alá kerültek. 1968-ban az utolsó rózsaszentmártoni mélyművelésű bányában befejeződött a termelés, 1969-ben a Szücsi XIII. lejtős akna megszűnésével a Mátraalján befejeződött a mélyművelésű lignitbányászat.

A bányászok – munkahelyüket elveszítve – a visontai külszíni bányában dolgozhattak tovább, ill. az ipar más területein helyezkedtek el.

Rózsaszentmárton fejlődésében jelentős szerepet töltött be a lignitbányászat. Ennek a közel ezeréves falunak a lakói azokra a szellemi és emberi értékekre alapozzák jövőjüket, melyeket az itteni bányászat teremtett meg a fennállása alatt.

Rózsaszentmárton Heves megye nyugati részén, Gyöngyöstől nyugatra, Ecséd, Petőfibánya és Apc között fekszik. Az M3-as autópályáról a 21. sz. főút felől Lőrincin, illetve Apcon át is elérhető. A 3. sz. főúthoz Hortnál kapcsolódik. A megyeszékhely Egertől 66 km-re található. 1983-ig a Gyöngyösi járáshoz tartozott, a megye második legnagyobb városától, Gyöngyöstől 18 km-re található. A tömegközlekedést a Hatvani Volán, a Mátra Volán, valamint az Egri Volán látja el. A település jogállása község, melynek területe jelenleg 1631 hektár, 2013. január 1-jétől a Hatvani Járás tagja.

Rózsaszentmárton Heves megyében, a 21-es főút selypi elágazásától 8 km-re található.

A közműellátottsága teljes. A település egésze ellátott vezetékes ivóvízzel, gázzal, árammal, szélessávú internettel. A 2012-ben megvalósult szennyvízberuházásnak köszönhetően nem csak a régi bányász terület csatornázott, hanem az egész település. Mára ezen a területen fő feladat a magánterületeken lévő szennyvízcsatorna kiváltás maradt, amelyhez vízjogi engedélyes tervekkel rendelkezik az Önkormányzat. A csapadékvíz-elvezetés nagyrészen megoldott, az árokrendszer felújítása 2013-ban és 2022-ben történt meg, a település 2/3-án valósult meg összességében a beruházás. 2013-ban épült egy 20.000 m³-es záportározó is. A rendszer teljessé válásához szükséges a csapadékvíz-beruházás harmadik ütemét is megvalósítani. A közszolgáltatások elérhetőek a falu lakosságának. Az önkormányzat fenntartásában működik az „Őszirozsa” Gondozási Központ, ami 44 idős embernek nyújt otthont. Van a településen Művelődési Ház és Könyvtár is, amelyet a jelenleg is működő kb. 20 civil szervezet használ ki a legjobban.

1. számú táblázat - Lakónépesség száma az év végén		
Év	Fő	Változás
2016	1 927	bázis év
2017	1 920	99,64%
2018	1 960	102,08%
2019	1 915	97,70%
2020	1 918	100,16%
2021	1 910	99,58

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

2. számú táblázat - Állandó népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2019)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők
Állandó népesség száma	914	1 060	1974	46,30%	53,70%
0-2 évesek			47	2,38%	
0-14 éves	132	120	252	6,69%	6,08%
15-17 éves	34	18	52	1,72%	0,91%
18-59 éves	526	518	1044	26,65%	26,24%
60-64 éves	62	87	149	3,14%	4,41%
65 év feletti	160	317	477	8,11%	16,06%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A Magyarországon jellemző népességsökkenő tendencia a bánya bezárása után fokozottan, a rendszerváltást követő két évtizedben már kisebb arányban jellemző. Rózsaszentmárton Község lakossága lassan, de folyamatosan csökkent 2014-ig, majd Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat népesedéspolitikájának (szociális támogatások, beruházások, intézmények működtetése, széles körű civil élet lehetővé tétele) köszönhetően a népesség nőni kezdett.

A lakónépesség már 2010-ben 2000 fő alá csökkent, az állandó népesség fogyása csak 2013-ban érte el ezt a lélektani határt. Ez a lélekszámhatár nagyon fontos volt a település Polgármesteri Hivatalának önállósága tekintetében. 2015. január 1-jén a 2000 fős határ alá csökkent a település állandó népessége, így közös önkormányzati hivatalt kellett az Önkormányzatnak létrehoznia, amely azóta is működik.

3. számú táblázat - Öregedési index			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index %
2016	479	242	197,93%
2017	488	237	205,91%
2018	484	263	184,03%
2019	477	252	189,29%
2020	476	253	188,14%
2021	473	239	197,91%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

A lakosság csökkenése mellett nagy problémát jelent az elöregedés. A 65 év feletti lakosság aránya kétszerese a 14 év alattiaknak, a korosztályok létszáma stagnáló képet mutat. Az idősebbek fokozott ellátására van szükség. Ezért kap nagy szerepet az önkormányzat fenntartásában működő „Őszirózsa” Gondozási Központ. Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat 2008-ban „Idősbarát Önkormányzat” díjat is kapott az addigi tevékenységéért.

4. számú táblázat - Belföldi vándorlások	
Év	Állandó oda-, és elvándorlások különbségének 1000 állandó lakosra vetített száma (fő)
2016	21,36
2017	11,44
2018	19,07
2019	-9,81
2020	16,18
2021	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Rózsaszentmártonban az odavándorlás a jellemző, a település vonzereje pozitív képet mutat. A lakosságszám ennek ellenére való csökkenésére az elöregedés, a halálozások magas száma, a születések alacsony aránya a magyarázat. Nagyon nehéz a lakosságszámot ennek ellenére pozitív irányba elmozdítani. A település fő feladata a lakosságszám növelésének elérése mellett az idős emberekről való gondoskodás, valamint a széleskörű helyi szociális ellátások rendszerének a kialakítása, fenntartása, a széles szociális háló megőrzése.

5. számú táblázat - Természetes szaporodás	
Év	Az élve születések és halálozások különbözetének 1000 lakosra vetített száma (fő)
2016	-11,46
2017	-14,56
2018	-3,61
2019	-14,45
2020	-18,78
2021	n.a.

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Értékeink, küldetésünk

Az esélyegyenlőség minden ember számára fontos érték. Megléte segíti, hogy mindenkinek esélye legyen jó minőségű szolgáltatásokra, az esélyegyenlőtlenséggel küzdő emberek előnyben részesítését jelenti az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, idős vagy fiatal, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat folyamatosan érvényesíti az esélyegyenlőségi szempontokat a település működését, fejlesztését meghatározó alapvető dokumentumaiban. Az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekinti, amely áthatja valamennyi önkormányzati tevékenységet: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során.

Az Önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját közvetlen szolgáltatásai során, intézményfenntartói és munkáltatói szerepkörben is érvényesíti. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége folyamán mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet játsszanak, elősegítve ezzel a település lakosságának ilyen irányú szemléletváltását is. Ennek eszközei a szabályozás, a támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat célja, hogy a település minden lakója számára elérhetővé tegye a közszolgáltatásokat, biztosítsa az idősek, a fogyatékkal élők és a hátrányos helyzetű polgárok esélyegyenlőségét az élet különböző területein. Az Önkormányzat a fenti célok minél hatékonyabb és eredményesebb megvalósítása érdekében megalkotja a települési esélyegyenlőségi programját. A program tartalmazza a helyzetelemzést és az erre épülő cél- és feladat-meghatározásokat, valamint azok megvalósításának ütemezését. Az esélyegyenlőségi program a településen feltárt esélyegyenlőségi problémákra reagál, és beavatkozásokat tartalmaz azok kezelésére.

A helyzetelemzés célja annak megállapítása, hogy a településen élő hátrányos helyzetű társadalmi csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen jövedelmi, foglalkoztatási, képzettségi, szociális, lakhatási, területi, egészségügyi mutatókkal rendelkeznek, és ezek alapján milyen esélyegyenlőtlenségi problémákkal küzdenek.

Az esélyegyenlőségi program a település területén élő hátrányos helyzetű csoportokra irányul, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló esélyegyenlőségi intézkedések nélkül.

Az esélyegyenlőség minden állampolgár számára fontos érték. Az esélyegyenlőség érvényesítése nem pusztán követelmény, hanem minden önkormányzatnak is hosszú távú érdeke, hiszen azt a célt szolgálja, hogy mindenkinek esélye legyen a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket. A helyi általános iskolát érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele a diszkrimináció- és szegregációmentesség biztosítása. Rózsaszentmárton jelenleg szegregációmentes település.

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat alapvető célja, hogy Rózsaszentmárton olyan település legyen, ahol érvényesül az az elsődleges alapelv, mely szerint minden embert egyenlőnek kell tekinteni. Közvetlen vagy közvetett diszkrimináció vagy hátrányos megkülönböztetés senkit ne érjen sem faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint.

A településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének feltérképezése és a feltárt problémák komplex kezelésre szolgáló (más települési programokkal összehangolt) intézkedési terv megalkotása, a helyben érintett szereplők bevonásával, szükség szerint a települések közötti együttműködések kialakításával.

Olyan intézkedések, eljárások megfogalmazása szükséges, amelyek

- szolgálják egy összetartó, szolidáris társadalom erősítését a hátrányos megkülönböztetés megszüntetésével, az esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód biztosításával a hátrányos helyzetű csoportok számára,
- biztosítják a hátrányok hatásainak mérséklését, akár megelőzését a pénzületi, természetbeni juttatásokhoz való hozzájutással, az önkormányzat költségvetési szerveiben, intézményeiben a különböző közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréssel, a foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, szociális, igazgatási és területfejlesztési célok összehangolásával,
- kiszűrik az esetleges szegregációs és szelekciós mechanizmusok lehetőségét,
- támogatják a társadalmi integrációt a meglévő és eredményes szolgáltatások megtartásával, vagy a felmerülő igények, szükségletek kielégítését segítő új támogató szolgáltatások bevezetésével.

A HEP helyzetelemző részének célja

Elsődleges célunk számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból fókuszban lévő célcsoportokba tartozók számát és arányát, valamint helyzetét a településen.

E mellett célunk a célcsoportba tartozókra vonatkozóan áttekinteni a szolgáltatásokhoz történő hozzáférésük alakulását, valamint feltárni az ezeken a területeken jelentkező problémákat.

További célunk meghatározni az e csoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatokat, és azokat a területeket, melyek fejlesztésre szorulnak az egyenlő bánásmód érdekében.

A célok megvalósításának lépéseit, azok forrásigényét és végrehajtásuk tervezett ütemezését az HEP IT tartalmazza.

A HEP IT célja

Célunk a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozások részletes tervezése, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából.

További célunk meghatározni a beavatkozásokhoz kapcsolódó kommunikációt.

Szintén célként határozzuk meg annak az együttműködési rendszernek a felállítását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja majd a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, kiigazítás támogató strukturális rendszerét, vagyis a HEP Fórumot és a hozzá kapcsolódó tematikus munkacsoportokat.

A HEP jelentősége

A HEP-ek nem csupán a felzárkózási stratégia településszintű megvalósításának alapegységei, hanem fontos szerepet töltenek be a kormányzati konzultációs rendszerben azzal, hogy megteremtik a lehetőséget a kormányzati célok társadalmasítására, a fejlesztési elképzelésekhez történő csatlakozásra és fordított irányban az alulról felfelé történő információáramlásban is lehetőséget biztosítanak a településszintű előrehaladás nyomon követésére és fejlesztési igények megfogalmazására a felzárkózási, esélyteremtési feladatokhoz kapcsolódóan.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

Az Alaptörvény 4. módosításával bekerült a XV. cikk (4) pontjaként, hogy „Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján végeztük.

A program elkészítésére vonatkozó részletszabályokat a törvény végrehajtási rendeletei,

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása
- a Belügyminisztérium honlapján megjelent „MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szempontjaihoz és a program felülvizsgálatához” alapján alkalmaztuk, különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Mötv.)
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban: Szt.)
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Flt.)
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: nemzetiségi törvény)
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban: Eütv.)
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (továbbiakban: Nkntv.)

előírásaira.

2. Stratégiai környezet bemutatása

A felzárkózás politika alapidokumentumaként Magyarország Kormánya 2011-ben fogadta el a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát [1430/2011. (XII. 13.) Korm. hat.], majd 2014-ben annak frissítéseként a Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II-t [1603/2014. (XI. 4.) Korm. hat.] 2021-ben elkészült a **Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030** (MNTFS 2030), amely a következő 10 évre alapozza meg a felzárkózás-politika fő irányait.

Új Roma Stratégia (2019-2030)

Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024)

„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)

Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia (2010-2021)

Idősügyi Nemzeti Stratégia (2010-2022), (2023-2024)

Országos Fogyatékosságügyi Program (2015-2025)

A HEP-ekben leképeződik a felzárkózási stratégia szemlélete, így azok a felzárkózás politika helyi szintű részeként és a végrehajtás eszközeiként működnek.

A helyi felzárkózás politika tervezési alapjaként épít a HEP-ekre a Pénzügyminisztérium összefogásában készült **Nemzeti Fejlesztés 2030, Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** is.

Az Ebktv. 31. § (2) bekezdése értelmében **a programalkotás során gondoskodni kell a HEP és a települési önkormányzat által készítendő egyéb fejlesztési tervek, koncepciók, továbbá a köznevelési esélyegyenlőségi terv, illetve a szakképzési esélyegyenlőségi terv és az integrált településfejlesztési stratégia antiszegregációs célkitűzéseinek összhangjáról.**

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Az Önkormányzat rendelkezik Környezetvédelmi Programmal, Idősügyi Stratégiával, Szociális Szolgáltatástervezési Koncepcióval, Hulladékgazdálkodási Tervvel, Településrendezési és Szabályozási Tervvel, Helyi Építési Szabályzattal. Ezen dokumentumokban alapelveként kell, hogy az esélyegyenlőség, a diszkriminációmentesség szerepeljen.

A települési támogatás rendszerének fejlesztése, a napi problémákra történő, a lakosság minél nagyobb részét támogatásban részesítő, a leszakadást megelőző és a felzárkózást elősegítő rendszer került fejlesztésre a szociális ellátásokról, valamint a szociális és gyermekvédelmi szolgáltatásokról szóló hatályos önkormányzati rendeletben. A törvényi előírásokon túl, a rendelet célja, hogy a településen olyan támogatási rendszer működjön, amely az állampolgárok számára a prevenció, a hátrányos helyzetből adódó hatások enyhítésére szolgálnak. A szociális ellátások, szolgáltatások középpontjában a család áll.

A szegénység elmélyülése miatt az ellátó rendszernek egyre több követelménynek kell megfelelnie a különböző élethelyzetekből, a lakhatásból, a betegségből, a fogyatékosságból eredő szükségletek, eltartottak gyermekek gondozásához kapcsolódó költségek emelkedése miatt, ezért a helyi szabályokat és ezek hatásait folyamatosan vizsgáljuk. A rendeletet az eredményesség és hatékonyság érdekében, a felmerülő igények alapján évente legalább egy alkalommal felül kell vizsgálni.

A Képviselő-testület a helyi szabályozási tevékenysége során az esélyegyenlőségi szempontokat is figyelembe veszi.

2.2 A helyi esélyegyenlőségi program térségi, társulási kapcsolódásainak bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program nem kezelhető az Önkormányzattal szorosabb kapcsolatban lévő települések céljainak figyelembevétele nélkül.

Rózsaszentmárton a Hatvani Járás része. 2013. előtt a Hatvani Kistérség valamennyi fejlesztési koncepcióját elfogadta, 2011-ben is ebben a szervezeti struktúrában vett részt az akkori helyi esélyegyenlőségi program létrehozatalában, 2013. óta önálló helyi esélyegyenlőségi programmal rendelkezik.

A társulásokat illetően az alábbi társulásoknak tagja Rózsaszentmárton:

- Szociális Ellátó- és Gyermekjóléti Intézményt Fenntartó Társulás – Lőrinci Város, mint gesztor (családsegítés, gyermekjóléti szolgálat, házi segítségnyújtás nagyon fontos területe az idősellátásnak);
- Zagyvakörnyéki Települési Szilárdhulladék-gazdálkodás Fejlesztése Társulás – Heréd Község, mint gesztor; (közszolgáltatásokkal, azon belül a települési szilárd hulladék

össze gyűjtése és ártalmatlanítása az egészségmegőrzés szempontjából történő ellátása a településnek);

- Hatvan és Környéke Települési Szilárdhulladék-gazdálkodás Fejlesztése Társulás – Hatvan Város, mint gesztor; (közszolgáltatásokkal, azon belül a települési szilárd hulladék össze gyűjtése és ártalmatlanítása az egészségmegőrzés szempontjából történő ellátása a településnek);
- Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás – Eger Város, mint gesztor (közszolgáltatásokkal, azon belül a települési szilárd hulladék össze gyűjtése és ártalmatlanítása az egészségmegőrzés szempontjából történő ellátása a településnek);
- Rózsaszentmártoni Közös Önkormányzati Hivatal – Rózsaszentmárton, mint székhely, Szűcsi és Zagyvaszántó, mint kirendeltség.

2.3 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

Az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatokat a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és 2021.06.30-i módosítása tartalmazza. E mellett célszerű és szükséges támaszkodni egyéb adatforrásokra: releváns (helyi, térségi, országos) kutatások adataira, az önkormányzat által gyűjtött adatokra, illetve a partnerek által nyújtott adatszolgáltatásra. Mindezek alapján vázolható fel a település átfogó helyzetképe esélyegyenlőségi szempontból, illetve az is láthatóvá válik, hogy mely területeken szükséges további adatok gyűjtése.

Rózsaszentmártonban roma és egyéb kisebbség, illetve szegregátumok nincsenek, ezért ennek a csoportnak az elemzésére nem kerül sor. A helyzetelemzés alapját szolgáló statisztikai adatokat a TEIR adatbázisból, valamint a helyi nyilvántartásokból gyűjtöttük össze. Felhasználtuk az ágazati beszámolók megállapításait, szakemberek tapasztalatait.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

Napjainkban egyre gyakrabban használt fogalom a mélyszegénység. Nem csak tudományos fogalom a szociológiában, de a hétköznapi élet jelensége. Azt jelenti, amikor valaki vagy valakik tartósan a létminimum szintje alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből önerőből kilépjenek.

A mélyszegénység összetett jelenség, amelynek okai többek között társadalmi és gazdasági hátrányok, iskolai, képzettségbeli és foglalkoztatottság-béli deficitekben mutatkoznak meg, és súlyos megélhetési zavarokhoz vezetnek. A szegénység kialakulásának okai többek közt a rendszerváltást követően a munkahelyek megszűnésére, a munkanélküliségre, a munkaerő-piaci esélyek szűkülésére – nem kis részben az oktatás és képzés hiányosságaira -, a jóléti ellátások által kezelni nem tudott egyéni, családi válsághelyzetekre, a megfelelő ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz történő hozzáférés hiányosságaira vezethetők vissza. A mélyszegénység hatása az alapvető létfeltételekben, a lakhatási, táplálkozási körülményekben, az érintettek egészségi állapotában is jelentkezik. A szegénység szempontjából meghatározó társadalmi jellemző a családok gyermekszáma, illetve a gyermekszegénység („a szegénység fiatal arca”: a szegények mintegy 30%-a 0–17 éves korosztályhoz tartozik), valamint a falusi lakókörnyezet (a szegények több mint fele községekben él).

Ez az állapot az érintetteket nagyon gyorsan megbélyegzi és a társadalomból való kirekesztettségüket okozza.

A társadalmi leszakadás meghatározó részben tehát a szegénységgel összefüggő körülményekből fakad. A szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos társadalmi probléma.

A statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élő népesség helyzetének fokozatos romlása. Ma Magyarországon minden harmadik ember (kb. 3 millióan) a szegénységi küszöb alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A cigányok/romák nagy többsége ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik.

Rózsaszentmárton kapcsán valószínűsíthető, hogy a szegénység az előregedéssel, az alacsony nyugdíjjal, az ebből fakadó megélhetési gondokkal függ össze. A településen kisebbség nem él, az idősök nagy száma jelenti a szegénység elterjedésének legnagyobb kockázatát. A mélyszegénységben élőket az Önkormányzat nem kezeli külön, a jövedelmi határok meghatározása az egyes ellátások kapcsán a helyi önkormányzat szociális ellátásokról szóló rendeletében történik. Ezzel együtt a mélyszegénységben élőkről az Önkormányzatnál nincs nyilvántartás, a vagyoni-jövedelmi viszonyok áttekintése során a kiemelt figyelem az idősekre irányul.

E terület vonatkozásában a következőkben tekintsük át azokat az alapvető jogszabályi rendelkezéseket, amelyek a foglalkoztatási és szociális, valamint egészségügyi ellátásokhoz történő hozzáférés, a lakhatási körülmények javítását szolgálhatják.

A 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban: Szoc.tv.) meghatározza a pénzbeli, a természetben nyújtott és a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások egyes formáit, a jogosultság feltételeit, annak megállapítását, a szociális ellátás finanszírozásának elveit és intézményrendszerét, a szociális ellátást nyújtó szervezet és a jogosult közötti jogviszony főbb elemeit, továbbá a fenntartónak a szolgáltatóval, illetve intézménnyel kapcsolatos feladat- és jogkörét, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi tevékenységet végző személy adatainak működési nyilvántartására vonatkozó szabályokat.

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) meghatározza az állam által nyújtandó családtámogatási ellátások rendszerét, formáit, az ellátások jogosultsági feltételeit, valamint az ellátások megállapításával és folyósításával kapcsolatos legfontosabb hatásköri és eljárási szabályokat.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.) célja a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jog gyakorlásának elősegítése, a foglalkoztatási feszültségek feloldása, valamint az álláskereső támogatásának biztosítása.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény célja a nemzetiségek sajátos kultúrájának megőrzésének, anyanyelvük ápolásának és fejlesztésének, egyéni és közösségi jogainak széleskörű biztosításának elősegítése, figyelemmel Magyarország Alaptörvényében a magyarországi nemzetiségek ügye iránt kinyilvánított felelősségvállalásra, továbbá a nemzetiségek védelme érdekében.

A szegénységben élők helyzetének elemzése során vizsgálni kell az Ebktv. által rögzített, a hátrányos megkülönböztetés tilalmának érvényesülését. Az Ebktv. 8.§ és 9.§-ai értelmében:

„8.§ Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt

- a) neme,
- b) faji hovatartozása,
- c) bőrszíne,
- d) nemzetisége,
- e) nemzetiséghez való tartozása,
- f) anyanyelve,
- g) fogyatékosága,
- h) egészségi állapota,
- i) vallási vagy világnézeti meggyőződése,

- j) politikai vagy más véleménye,
 - k) családi állapota,
 - l) anyasága (terhessége) vagy apasága,
 - m) szexuális irányultsága,
 - n) nemi identitása,
 - o) életkora,
 - p) társadalmi származása,
 - q) vagyoni helyzete,
 - r) foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaidős jellege, illetve határozott időtartama,
 - s) érdekképviselőhez való tartozása,
 - t) egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője (a továbbiakban együtt: tulajdonsága)
- miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.
- 9.§ Közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van vagy lenne.”

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből. A Szocvt., a Gyvt. és a Cst. határozza meg az egyes ellátások fajtáit, az Önkormányzat számára az adható ellátások rendszerét, amit a helyi szociális ellátásokról szóló rendelet konkretizál.

Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek. A munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motiváltsági problémák, a társadalmi előítélet jelenléte.

3.1. számú táblázat - Jövedelmi helyzet		
Év	Az SZJA adófizetők száma	Az SZJA adófizetők közül a 0-1 millió forintos jövedelemsávba tartozók
	az állandó népesség %-ában	az SZJA adófizetők %-ában
2016	45,39	30,10
2017	45,51	26,76
2018	44,76	23,44
2019	46,20	21,05
2020	46,48	19,48
2021	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A táblázat adataiból látható, hogy az szja fizetők száma kis mértékben emelkedik, a jövedelem mértéke pedig évről évre nő.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A HEP-ben elhelyezett táblázatokba gyűjtött adatok, valamint a helyi önkormányzat a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (továbbiakban: Ftl.) és a Mötv-ben foglalt feladatai alapján településünkre jellemző foglalkoztatottságot, munkaerő-piaci lehetőségeket kívánjuk elemezni az elmúlt évek változásainak bemutatásával, a különböző korosztályok, illetve nemek szerinti bontásban. Az elemzést összevetjük térségi és országos adatokkal is.

Foglalkoztatás szempontjából hátrányos helyzetűek közé sorolhatók az idősebb, nyugdíj előtt álló korosztályok, a gyermekvállalást követően a munkaerőpiacra visszatérő nők, valamint a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek. Alacsony továbbá a 15–24 éves korosztály munkaerő-piaci részvétele is. A fiatalok távolmaradását főként az oktatási, képzési idő meghosszabbodása indokolja, ugyanakkor jelentősen megnőtt az iskola befejezése utáni munkahelykeresés ideje is. A pályakezdő fiatalok elhelyezkedését elsősorban a munkalehetőségek száma, a nem megfelelő szakmaválasztás, a szakmai tapasztalat hiánya és az iskolai végzettség befolyásolja. Az ifjúsági munkanélküliség strukturális munkanélküliség, a munkaerőpiac elvárásai ma már nemcsak a végzettségre és a szakképzettségre, hanem a különböző személyes kompetenciákra, szakmai és gyakorlati tudásra vonatkoznak.

Rózsaszentmártonban nincs jelen kisebbségi réteg, így az nem meghatározó tényező az esetleges mélyszegénység vizsgálatakor.

a) foglalkoztatottak, munkanélküliek, tartós munkanélküliek száma, aránya

A nyilvántartott álláskeresők száma az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. A munkaképes korú állandó népesség 6,6%-a volt nyilvántartott álláskereső 2012-ben, ez az arány 2016-ra lecsökkent a felére, vagyis 3,3%-ra. A munkanélküliségi ráta a nőknél magasabb, mint a férfiak körében. A fiatal korosztályoknál, illetve a 60 évnél idősebbek körében kevésbé jellemző a munkanélküliség. A 20 évesnél fiatalabbak még vagy tanulnak, vagy látens, be nem jelentkezett munkanélküliek. A 40-es éveikben lévők a legaktívabbak, az 50-es éveikben lévők a legnehezebben találnak munkát. A regisztrált munkanélküliek száma a korcsoportos lebontás tekintetében egyenletes eloszlást mutat.

3.2. 1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya	Nők aránya	Összesen
2016	2,45	3,57	3,01%
2017	3,61	4,71	4,16%
2018	2,93	5,31	4,12%
2019	2,25	4,49	3,37%
2020	2,81	5,93	4,37%
2021	3,78	3,57	3,68%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A 2008-ban kezdődő, és azóta enyhülő magyarországi gazdasági válság hatása egyértelműen megjelenik Rózsaszentmárton adatainál is. 2009-ben jelentősen megemelkedett a munkanélküliek száma. Amíg 2008-ban 53 fő regisztrált munkanélkülit tartottak számon a településen, addig 2009-ben ez a szám már 97 fő volt, ami 83%-os emelkedést jelent. Ekkor a munkanélküliségi ráta 8,3%-os volt, ami azóta 42 főre, és ezzel 3,3%-ra csökkent le, ami jelentősnek mondható. Ez az arány azóta stagnáló képet mutat.

3.2.2. számú táblázat - Nyilvántartott állás keresők száma korcsoportok szerint							
Nyilvántartott állás keresők száma összesen	Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Fő összesen	38	52	52	42	54	45
20 éves, vagy az alatti	Fő	4,00	4,00	3,00	1,00	3,00	1,00
	%	10,53%	7,69%	5,77%	2,38%	5,56%	2,22%
21-25 év	Fő	2,00	7,00	6,00	3,00	6,00	4,00
	%	5,26%	13,46%	11,54%	7,14%	11,11%	8,89%
26-30 év	Fő	3,00	2,00	4,00	3,00	4,00	1,00
	%	7,89%	3,85%	7,69%	7,14%	7,41%	2,22%
31-35 év	Fő	2,00	3,00	5,00	4,00	7,00	5,00
	%	5,26%	5,77%	9,62%	9,52%	12,96%	11,11%
36-40 év	Fő	3,00	5,00	2,00	2,00	7,00	2,00
	%	7,89%	9,62%	3,85%	4,76%	12,96%	4,44%
41-45 év	Fő	1,00	6,00	2,00	5,00	4,00	4,00
	%	2,63%	11,54%	3,85%	11,90%	7,41%	8,89%
46-50 év	Fő	3,00	3,00	7,00	3,00	7,00	3,00
	%	7,89%	5,77%	13,46%	7,14%	12,96%	6,67%
51-55 év	Fő	3,00	5,00	4,00	5,00	4,00	5,00
	%	7,89%	9,62%	7,69%	11,90%	7,41%	11,11%
56-60 év	Fő	11,00	4,00	3,00	6,00	3,00	8,00
	%	28,95%	7,69%	5,77%	14,29%	5,56%	17,78%
61 éves, vagy afeletti	Fő	6,00	13,00	16,00	10,00	9,00	12,00
	%	15,79%	25,00%	30,77%	23,81%	16,67%	26,67%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nyilvántartott állás keresők között a 61 év feletti korosztály aránya kimagasló.

3.2.3. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső aránya		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőkön belül
	%	%
2016	31,58	83,33
2017	40,38	66,67
2018	50,00	80,77
2019	57,14	75,00
2020	53,70	79,31
2021	60,00	48,15

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nemek szerint a nők vannak többségben a hosszú távú munkanélküliek között, akiknek az aránya folyamatosan nő az évek előrehaladtával. A táblázatot összehasonlítva az összes munkanélkülivel megállapítható, hogy a munkanélküliek kb. 1/3-a (2016-ban), és 2/3-a (2021-re) 180 napon túl munkanélküli, hosszú távon nem talál munkát.

b) alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatottsága

Az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők mindig hátrányos helyzettel jelennek meg a munkaerőpiacon. Amennyiben el is tudnak helyezkedni, a szegénységi kockázatuk akkor is magasabb marad, mint a jobban kvalifikált társaiknak, mert a fizetésük mértéke nagy valószínűséggel alacsonyabb lesz, mint az átlagbér, illetve kevésbé lesznek foglalkoztatva.

Rózsaszentmártonban nem jellemző az általános iskolai végzettség hiánya, így ezen végzettségű munkanélküliek aránya is alacsony. A táblázatot érdemes összevetni az előző pontban bemutatott, korcsoport szerinti megoszlással.

3.2.4. számú táblázat - Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma iskolai végzettség szerint

Év	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők száma összesen	Regisztrált munkanélküliek/nyilvántartott álláskeresők megoszlása iskolai végzettség szerint					
		8 általánosnál alacsonyabb végzettség		Általános iskolai végzettség		8 általánosnál magasabb iskolai végzettség	
		Fő	%	Fő	%	Fő	%
2016	38	0	0,00%	12	31,58%	26	68,42%
2017	52	1	1,92%	18	34,62%	33	63,46%
2018	52	1	1,92%	16	30,77%	35	67,31%
2019	42	1	2,38%	14	33,33%	27	64,29%
2020	54	2	3,70%	15	27,78%	37	68,52%
2021	45	1	2,22%	9	20,00%	35	77,78%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A regisztrált munkanélküliek körében az iskolai végzettség meghatározó. A iskolázottak és iskolázatlanok arányát figyelembe véve egyértelmű, hogy az iskolázatlanok körül nagyobb arányban kerülnek ki a munkanélküliek. A 2011-es népszámlálás adatai szerint 1584 fő volt a 15 évnél idősebb népesség körében a legalább általános iskolát végzettek száma, és 227 fő volt a 15 évnél idősebb, általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők száma.

A felnőttoktatás a munkaerő-piaci hátrányok leküzdésében van nagy segítségre, azonban a valós számokat nem tudjuk, nem állnak statisztikai adatok a rendelkezésünkre. Sokan úgy vesznek részt ezekben a képzésekben, hogy hivatalos szervnek nem jelentik be, az oktatási intézmények adatszolgáltatása pedig nem jut vissza a településre. Így sem arra vonatkozóan nem rendelkezünk információval, hogy általános iskolai tanulók hányan vesznek részt a felnőttoktatásban, sem arra vonatkozóan, hogy a szakiskolai és a középiskolai tanulók közül ki vesz részt a felnőttoktatásban.

c) közfoglalkoztatás, közfoglalkoztatásból az elsődleges munkaerőpiacra történő átlépés lehetőségei

2011. szeptember 1. napján hatályba lépett a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény, amely létrehozta a közfoglalkoztatás új rendszerét.

Ezek az adatok arra világítanak rá, mekkora szerepe van a helyi munkaerő foglalkoztatásában a közfoglalkoztatási programoknak. A közfoglalkoztatási programok pályázat útján lebonyolított, általában kistérségi, járási szinten megvalósuló, de helybeni alkalmazással járó, támogatott programok. 2016-tól a napi 8 órás foglalkoztatás volt a jellemző, de a közfoglalkoztatásban részt vevők számának csökkenése miatt mára már 8-12 hónapig tart egy-egy közfoglalkoztatási program. A közfoglalkoztatás igénybevétele Rózsaszentmártonban a lehetőségek szerint egész évben sor kerül, de egyre kevesebb létszámmal kerül a lebonyolításra. A férfiak a közterületet gondozták, a nők a település középületeit takarították, illetve a virágos területeken tevékenykedtek. 2017-ben még 3 fő, 2018-2021-ig terjedő időszakban már csak 1 fő részvételével történik a 8-12 hónapra szóló program megvalósítása. 2022-ben nincs a közfoglalkoztatási programban résztvevő. Ennek a közfoglalkoztatási forma 80%-ban támogatott.

A klasszikus, helyben történő közfoglalkoztatás mellett a képzéseken való egyes részvételi formák is közfoglalkoztatási formában zajlanak, így a közfoglalkoztatottak számába beletartoznak a pl. targoncavezetői tanfolyamon résztvevők is, akik szintén az Önkormányzattal állnak szerződéses jogviszonyban, de aktív munkát nem végeznek a településen. Ez a közfoglalkoztatási forma 100%-ban támogatott.

3.2.5. számú táblázat - Foglalkoztatáspolitikai		
Év	Aktív foglalkoztatás-politikai eszközökkel támogatottak száma	Közfoglalkoztatottak száma
	Fő	(éves átlag - fő)
2016	18	15
2017	14	10
2018	11	5
2019	23	5
2020	14	3
2021	9	5

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Rózsaszentmárton aktív korú lakosságának 1%-át sem teszik ki a közfoglalkoztatásban résztvevők. A településen meglévő munkanélküliségi mutatókkal összevetve a munkanélküliek 10-20%-a vesz részt ezekben a programokban. A tartós munkanélküliség problémájának megoldása nem oldható meg ebben a formában, nem tudja pótolni a hiányzó munkalehetőségeket.

d) a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői; közlekedés, potenciális munkalehetőségek, tervezett beruházások, lehetséges vállalkozási területek, helyben/térségben működő foglalkoztatási programok

A foglalkoztatáshoz való hozzáférés szempontjából jelentősége van a helyi munkalehetőségek alakulásának. Fontos, hogy mennyire illeszkedik a helyi foglalkoztatás a helyi munkaerő és állásnélküli munkaerő számának alakulásához, és képzettségi szerkezetéhez.

A regisztrált vállalkozások, kiskereskedelmi üzletek, valamint vendéglátóhelyek számának változása jelzi a település helyi gazdasági potenciáljának alakulását, tendenciáit.

A település legnagyobb foglalkoztatói, gazdasági társaságok: Budaplast Kft., Centrál Takarékszövetkezet (2018. decemberéig), és a Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat. Összesen 140 vállalkozó fizet iparüzési adót a településre. A Helyi Építési Szabályzat tartalmazza a település ipari területeit, vállalkozás folytatására használható körzeteit.

	elérhetőség átlagos ideje autóval	átlagos utazási idő autóbuszsal	vonat járatok átlagos száma munkanapokon
Legközelebbi centrum	15 perc	30 perc	nincs
Megye- székhely	60 perc	1,5 óra	nincs
Főváros	60 perc	2 óra	nincs

Forrás: helyi autóbusz társaság, MÁV, önkormányzat adatai

A közlekedés szempontjából a menetidő jónak mondható, az utak állapota jó, fejlesztése folyamatos. A legközelebbi centrum, Gyöngyös és Hatvan városa 15 perc alatt elérhető, Eger 60 perc alatt, Budapest pedig 70 perc alatt.

Rózsaszentmártonnak vasútvonala nincs, a szomszédos Apcon, illetve Lőrincin található vasúti közlekedés is.

e) fiatalok foglalkoztatását és az oktatásból a munkaerőpiacra való átmenetet megkönnyítő programok a településen; képzéshez, továbbképzéshez való hozzáférésük

3.2.6. számú táblázat - Pályakezdő álláskeresők száma		
Év	Nyilvántartott álláskeresők száma	Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma
	Fő	Fő
2016	38	2
2017	52	6
2018	52	6
2019	42	2
2020	54	2
2021	45	2

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A fiatalok foglalkoztatását segítő programok helyben nem jellemzőek, a vonzáskörzetből pedig nem rendelkezünk adatokkal. A helyi sajtó tud segítséget adni a fiataloknak a munkahely-keresésben, illetve az arra való felkészítésben is.

A Heves Megyei Kormányhivatal Hatvani Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztálya tud szervezett segítséget adni tanácsadás keretében: munka-, pálya-, álláskeresői-, rehabilitációs és pszichológiai egyéni tanácsadáson való részvételre van lehetőség.

f) munkaerő-piaci integrációt segítő szervezetek és szolgáltatások feltérképezése, szakképzéshez, felnőttképzéshez és egyéb munkaerő-piaci szolgáltatásokhoz való hozzáférés, helyi foglalkoztatási programok;

A felnőttképzési és a foglalkoztatási programokon résztvevők száma fontos mutató a településen élő munkanélküliek perspektívájára és a hátrányos munkaerő-piaci helyzetből való kitörésre vonatkozóan.

Rózsaszentmártonban a Művelődési Házban vannak felnőttképzési programok, amelyek jellemzően informatikai tárgyak (számítógépes ismeretek) vagy autózéssel kapcsolatosak. Foglalkoztatási programként a fent részletezett közfoglalkoztatási program létezik a településen.

g) mélyszegénységben élők és romák települési önkormányzati saját fenntartású intézményekben történő foglalkoztatása

A szegénység és mélyszegénység fogalmát az alábbiak szerint határozzák meg:

A szegénységgel és társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos mutatószámok listáját 2001-ben határozta meg az Európai Unió, e szerint Európában szegénynek számítanak a medián jövedelmek 60%-ánál kevesebből élők. Ennek megfelelően a szegénységben élő, meghatározásánál a háztartások összes nettó jövedelmét kell figyelembe venni úgy, hogy minden egyes háztartástag munkából, társadalmi juttatásból, illetve vagyonból származó jövedelmét összegezni kell, majd csökkenteni szükséges a fizetendő adókkal és járulékokkal. A KSH legfrissebb, 2021. évi felvételéből származó kimutatása szerint a szegénységi küszöb forintban kifejezve alig haladta meg a nettó 125.000 Ft-ot.

A mélyszegénységgel sújtottak közé azokat sorolják, akiknek különösen alacsony, a medián jövedelmek 40%-a alatti a jövedelme.

Rózsaszentmártonban roma kisebbség nincs (1 család költözött be 2018-ban), magát romának valló foglalkoztatott a települési önkormányzatnál, illetve az önkormányzati saját fenntartású intézményekben nincs. Arra vonatkozóan, hogy a települési önkormányzati saját fenntartású intézményeiben dolgozók mélyszegénységben élnek-e, nincsenek adataink.

h) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A foglalkozási diszkrimináció elsősorban a munkahelyi felvételnél, másodsorban az elbocsátásoknál éreztetheti a hatását. A foglalkozási diszkrimináció mértéke és a munkaerő-piaci státusz között erős összefüggés található. A nem foglalkoztatottak csoportja (munkanélküliek és inaktívak együtt) és azokon belül a roma származású nem foglalkoztatottak szenvedték el legnagyobb valószínűséggel a hátrányos megkülönböztetést eddigi életútjuk során. A munkaerőpiacról való korai kiszoruláshoz leginkább az egészségi állapottal, a származással és az életkorral összefüggő foglalkozási diszkrimináció járul hozzá.

A munkaügyi diszkrimináció egyik speciális típusa a települési önkormányzatok által szervezett közhasznú-, közcélú munkák keretében megvalósuló származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés, de ez roma kisebbség hiányában nem is vetődhet fel Rózsaszentmártonban.

A gyakorlatban természetesen előfordulhat, hogy meghatározott speciális foglalkoztatási jellemzők miatt (pl. tipikus férfi vagy női munka, allergia, fizikai alkalmatlanság), szükséges a munkavállalók között megkülönböztetést tenni, de ez nem jelentheti az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. Megengedett továbbá a vallási vagy más világnézeti meggyőződésen, illetve nemzeti vagy etnikai hovatartozáson alapuló, a szervezet jellegét alapvetően meghatározó szellemiségből közvetlenül adódó, az adott foglalkozási tevékenység tartalma vagy természete miatt indokolt, arányos és valós foglalkoztatási követelményen alapuló megkülönböztetés.

A diszkriminációs gyakorlat visszaszorítása szempontjából fontos a foglalkoztatási viszonyok ellenőrzése, szükség esetén az Egyenlő Bánásmód Hatóság bevonása, a tájékoztató kampányok, vagy a területtel foglalkozó társadalmi szervezetekkel történő együttműködés.

Rózsaszentmárton községben a foglalkoztatás terén megjelenő diszkrimináció nem jellemző.

h) digitális ismeretek megszerzésének és hozzáféréseinek lehetőségei

A digitális ismeretek megszerzése még gyermekkorban, a családon belül kezdődik. Természetes összefüggés van a családok anyagi helyzete és a rendelkezésükre álló informatikai eszközök skálája között (okostelefon, okos televízió, számítógép, laptop, internet, egyéb eszközök). Az általános iskolában – különös tekintettel az elmúlt évek covid-járvány miatti távoktatására – előtérbe kerül a digitális eszközök és csatornák napi szintű használata. A házi feladatok elkészítéséhez is nélkülözhetetlen a digitális információs tér az írott tankönyveken kívül.

A helyi művelődési házban az internethez hozzá lehet férni, vagy a település arra kijelölt pontján ingyenes wifi is elérhető.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A pénzbeli és természetbeni szociális támogatások, valamint a munkaerő-piaci szolgáltatások és támogatások részben az Önkormányzattól származnak, részben központi állami ellátások.

a) A Szocvtv. II. és III. fejezete alapján a szociálisan rászoruló személyek részére a következő pénzbeli és természetbeni ellátási formák adhatók:

Szociális rászorultság esetén a jogosult számára

a) a járási hivatal – a Szocvtv-ben meghatározott feltételek szerint -

aa) időskorúak járadékát,

ab) foglalkoztatást helyettesítő támogatást,

ac) egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatást,

ad) gyermekek otthongondozási díját,

ae) a 41. § (1) bekezdése szerinti ápolási díjat, a 43. § szerinti ápolási díjat (kiemelt ápolási díj), a 43/A. § (1) bekezdése szerinti ápolási díjat (emelt összegű ápolási díj);

b) a képviselő-testület - az e törvényben és a települési önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek szerint - települési támogatást

állapít meg (szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások).

A jogosultságot megállapító szerv

a) az időskorúak járadékára, az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra, a gyermekek otthongondozási díjára és az ápolási díjra (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás) való jogosultság feltételeinek fennállását kétevente,

b) a foglalkoztatást helyettesítő támogatásra való jogosultság feltételeinek fennállását évente legalább egyszer felülvizsgálja, és ha a felülvizsgálat során megállapítást nyer, hogy a feltételek továbbra is fennállnak, az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább folyósítja.

Pénzbeli ellátások: időskorúak járadéka, aktív korúak ellátása, gyermekek otthongondozási díja, ápolási díj, tartós ápolást végzők időskori támogatása.

Természetbeni ellátás a köztemetés, a közgyógyellátás, és az egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

A helyi ellátási formák 2015. március 1-jétől a települési támogatás és a rendkívüli települési támogatás. Az egyes ellátási formákat az egyes Képviselő-testületek önállóan szabályozhatják, így annyi helyi ellátási rendszer alakult ki, ahány Önkormányzat van.

b) Munkaerő-piaci szolgáltatások

A foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokról és támogatásokról, valamint a foglalkoztatás felügyeletéről szóló 2020. évi CXXXV. törvény, valamint a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokról és támogatásokról szóló 100/2021. (II. 27.) Korm. rendelet rögzíti a foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokat és a foglalkoztatást elősegítő támogatásokat.

Az állami foglalkoztatási szerv által nyújtott foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások a következők:

- munkaközvetítés,
- információnyújtás,
- tanácsadás.

Az állami foglalkoztatási szerv által nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások a következők:

- a súlyosan hátrányos helyzetű munkavállaló foglalkoztatásának támogatása,
- a csoportos létszámleépítés elkerülését vagy enyhítését célzó támogatás,
- bértámogatás,
- mobilitási támogatás (lakhatási vagy utazási támogatás),
- munkaerőpiaci alkalmazkodás támogatása,
- vállalkozóvá válást elősegítő támogatás.

3.3.1. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresőek ellátásai I.				
Év	Nyilvántartott álláskeresőek száma		Álláskeresői ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresőek száma	
	Fő	15-64 év közötti népesség %- ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2016	38	3,15%	11	28,95%
2017	52	4,35%	24	46,15%
2018	52	4,29%	23	44,23%
2019	42	3,54%	16	38,10%
2020	54	4,54%	22	40,74%
2021	45	-	18	40,00%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Rózsaszentmártonban az álláskeresői ellátásban részesülők száma elmarad a munkanélküliségi adatoktól. Ez alapján megállapítható, hogy a rendszeres jövedelem nélkül élők nagy része nem jut hozzá a támogatáshoz (mivel vagy nem kérik, vagy más forrásból oldják meg a megélhetést).

3.3.2. számú táblázat - Passzív foglalkoztatás-politikai eszközök - Álláskeresők ellátásai II.

Év	Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma		Foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek átlagos havi száma		Ellátásban részesülő nyilvántartott álláskeresők száma	
	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában	Fő	Nyilvántartottak %-ában
2016	6	15,79%	n.a.	-	17	44,74%
2017	7	13,46%	6	12,08%	31	59,62%
2018	6	11,54%	6	11,98%	29	55,77%
2019	9	21,43%	10	23,02%	25	59,52%
2020	13	24,07%	12	21,37%	35	64,81%
2021	10	22,22%	n.a.	-	28	62,22%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A táblázat adatsora azt jelzi, hogy a településen a szociális támogatások és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, mint az aktív korúak támogatása milyen mértékben van jelen. A foglalkoztatást helyettesítő támogatást csak álláskereső személy veheti igénybe. Önmagában az adat nem értelmezhető, szükséges összevetni az aktív korúak és a munkanélküliek számával.

Fontos kiemelni, hogy a szociális segély, támogatás nem meghatározó mértékben jelenik meg a település alacsony jövedelmű lakosságának körében. A lakosság nem szívesen kér segélyt, csak akkor fordulnak támogatásért, ha már nem tudnak más megoldást. Nem jellemző csak a segélyből történő megélhetési mód a településen.

3.3.3. számú táblázat - Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás

Év	Egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásban részesítettek havi átlagos száma
	fő
2016	n.a.
2017	1
2018	1
2019	2
2020	2
2021	n.a.

Forrás: TeIR, KSH

Az előzőekben leírtakkal párhuzamosan az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás igénybevétele sem nagymértékű.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

E fejezetben a lakhatáshoz kapcsolódó területet elemezzük, kiemelve a bérlakás-állományt, a szociális lakhatást, az egyéb lakáscélra nem használt lakáscélú ingatlanokat, feltárva a településen fellelhető elégtelen lakhatási körülményeket, veszélyeztetett lakhatási helyzeteket és hajléktalanságot, illetve a lakhatást segítő támogatásokat. E mellett részletezzük a lakhatásra vonatkozó egyéb jellemzőket, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

Az önkormányzati törvény az önkormányzatok ellátandó feladatai között rögzíti a lakás (és helyiség) gazdálkodást. A törvény rögzíti az önkormányzatok számára a hajléktalanság megelőzésének, és a területükön hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának kötelezettségét.

3.4.1. számú táblázat - Lakásállomány						
Év	Lakásállomány (db)	Épített lakások száma	Épített lakások száma 1000 lakásra	1-2 szobás lakások aránya	A közüzemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya	A közüzemi ivóvízvezeték- hálózatba bekapcsolt lakások aránya
	db	db	db	%	%	%
2016	894	0	0,00	40,04	93,62	100,00
2017	894	0	0,00	40,04	94,30	100,00
2018	894	0	0,00	40,04	94,41	99,89
2019	891	0	0,00	39,84	95,06	100,00
2020	891	1	1,12	39,73	95,51	99,78
2021	891	0	0,00	39,73	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, önkormányzati adatok

A táblázat adatai azt mutatják, hogy a meglévő lakásállomány jellemzően nem változik. A lakások 40%-a 1-2 szobás, és szinte teljes a szennyvíz- és az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások aránya.

a) bérlakás-állomány

Rózsaszentmártonban összesen 891 a lakások száma, ami átlagosan 2-3 főt jelent egy lakásban. Ez a szám a valóságban kevesebb. Nagyon sok az egyedül élő idős ember a településen. A lakások közepes állapotban vannak. A lakosok többsége figyel az ingatlan állapotára, rendszeresen karban tartva azokat.

Az Önkormányzat jelenleg összesen két szolgálati lakással rendelkezik, amiből az egyik igénybe van véve, a másik felújításra szorul. Az Önkormányzatnak a lakásgazdálkodásról külön rendelete nincs, a lakást egyedi kérelem, pályázat alapján jellemzően bérleti díj ellenében hasznosítja. A szolgálati lakások célja a helyi intézményekben dolgozók helyi lakhatási lehetőséggel való ellátása.

b) szociális lakhatás

Szociális lakásállomány a településen nincs. Olyan szegény, a lakásukat fenntartani nem képes személyek sem élnek Rózsaszentmártonban, akik nem tudnak hol lakni.

c) egyéb lakáscélra használt nem lakáscélú ingatlanok

Egyéb, lakás céljára használt nem lakáscélú ingatlan a településen nincs. Rózsaszentmárton lakásállománya elegendő mértékű az itt élő emberek számára.

Az 1-2 fő települési szintű lakóhellyel rendelkezőt, akik a faluban élnek, van, aki befogadja, van lakása, nem az utcán élnek. Nagy probléma, ha hirtelen támadt veszélyeztetett lakhatási helyzet adódik (pl. tüzeset), nincs pénz az ingatlan helyreállítására. Ebben az esetben az adott ingatlant elhagyja a tulajdonosa, nem törődik vele, ha lehetséges, akkor még tovább romlik az állaga. Ezeknek az ingatlanoknak a rendbetétele, esetleg a Járási Építésügyi Hatóság segítségül hívása már komoly kihívást jelent az Önkormányzatnak.

d) lakhatást segítő támogatások

A lakásfenntartási támogatás a szociálisan rászoruló háztartások részére a háztartás tagjai által lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásával kapcsolatos rendszeres kiadásaiak viseléséhez nyújtott hozzájárulás.

A lakásfenntartási támogatás alanyi jogon, normatív alapon volt megállapítható 2015. február 28-ig. Ettől az időponttól kezdve a települési önkormányzatok, mint települési támogatási kategóriaként, tartalmában állapíthattak meg lakásfenntartásra támogatásokat. Ezzel a klasszikus lakásfenntartási támogatással jelenleg nem támogatja a lakosokat az önkormányzat.

3.4.3. számú táblázat - Lakhatást segítő támogatások		
Év	Települési támogatásban részesítettek száma (pénzbeli és természetbeni) (Fő)	Egyéb önkormányzati támogatásban részesítettek száma (1000 Ft)
	Fő	Fő
2016	n.a.	n.a.
2017	1596	98
2018	943	818
2019	533	70
2020	189	0
2021	37	156

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az életminőség jelentős elemét képezik a lakhatás körülményei, melyek szoros összefüggést mutatnak a lakosság jövedelmi helyzetével és igényszintjével. A lakásfenntartási támogatásban részesítettek száma a gazdasági válság hatására megnőtt, egyre több háztartásban okoz gondot a

számlák kifizetése. A vidéki családi házak fenntartása, illetve rezsije többszöröse egy városi lakásnak.

2015. óta Rózsaszentmártonban kifejezetten lakhatási támogatás nincs, de ingatlanvásárlási támogatás kérelemre igényelhető. Összege 150.000 Ft és 300.000 Ft között adható, amelyről minden évben egyszer a Képviselő-testület dönt.

A helyi rendelet szerint ingatlanvásárlási támogatást igényelhet:

- az a természetes személy, aki Rózsaszentmártonban az előző év szeptember 1. napja és adott költségvetési év augusztus 31. között ingatlant vásárol (az adásvételi szerződés aláírásának a napja a meghatározó), és vállalja, hogy a vele együtt élő családtagjaival együtt az új ingatlan címén a támogatási szerződés mindkét fél általi aláírását követő 2 hónapon belül állandó lakóhelyet létesít, és életvitelszerűen ott is él (kivéve telek vásárlása), és az erről szóló hitelt érdemlő igazolást bemutatja a Rózsaszentmártoni Közös Önkormányzati Hivatalban. Az ingatlan lehet felújításra nem szoruló, vagy felújításra szoruló családi ház, illetve telek. Az ingatlanvásárlási támogatás nem jár, ha az ingatlant eladó személy az igénylőnek a hozzátartozója (a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 8:1. § (1) bekezdése 2. pontja szerinti fogalomnak megfelelően), vagy az ingatlan önkormányzati tulajdonú volt a vétel időpontjában.

- az a Rózsaszentmártonban állandó lakóhellyel rendelkező természetes személy, aki a vele már minimum 1 éve egy lakcímen életvitelszerűen együtt élő hozzátartozója lakásgondjainak megoldása érdekében, azt a rózsaszentmártoni lakóházat, amely a tulajdonát képezi, és amelyben bent lakik – építési engedéllyel – legalább 12 m² alapterületű új lakószobával előző év szeptember 1. és adott költségvetési év augusztus 31. között úgy bővíti, hogy azzal az ingatlana korábbi alapterületét megnöveli (tehát nem csak átalakítja a lakóházat). Bővítésnek számít az addig nem beépített tetőtér beépítése is. Nem számít lakószobának az a helyiség, amely a főzést, mosogatást, étkezést, tisztálkodást, mosást, illemhely-használatot teszi lehetővé. Az ingatlan tulajdonosa vállalja, hogy a támogatással érintett ingatlan címén a vele életvitelszerűen együtt élő hozzátartozók a támogatási szerződés mindkét fél általi aláírását követő 2 hónapon belül állandó lakóhelyet létesítenek, és életvitelszerűen ott is élnek ezt követően 3 évig. A támogatás megítélésének feltétele az építési hatósági eljárás megindítása. A bővítést a támogatási szerződés mindkét fél általi aláírását követő 1 éven belül be kell fejezni.

- Telek esetében a támogatás akkor igényelhető, ha a támogatás igénylője vállalja, hogy a támogatással érintett ingatlanon három éven belül lakóházat épít (építési engedély köteles építkezés esetén megkapja a használatbavételi engedélyt, vagy nem építési engedély köteles építkezés esetén megkapja az építkezés befejezéséről szóló hatósági bizonyítványt). Ebben az esetben 3 éven belülre kell vállalnia az igénylőnek és a vele együtt élő családtagjainak az új ingatlan címén az állandó lakóhely létesítését, és az életvitelszerű otthagást a támogatással érintett ingatlan címére. A támogatás nem jár, ha a telek önkormányzati tulajdonú volt a vétel időpontjában.

Az ingatlanvásárlási támogatás akkor adható, ha a kérelmező vállalja, hogy az állandó lakóhely létesítését követően 3 évig Rózsaszentmártonban rendelkezik állandó lakóhellyel azon az ingatlanon, amelyre vonatkozóan a támogatást igényli, valamint vállalja, hogy életvitelszerűen ott is él. A 3 év időtartam telek esetében is az állandó lakóhely létesítésétől értendő.

e) eladósodottság

Komoly probléma az eladósodottság, ami az elmúlt években egyre jobban érezhetővé is vált. Különösen jellemző a hátrányos helyzetű, munkájukat elvesztő vagy alacsony jövedelmű, idős, vagy több gyermekes családoknak. Ez a réteg veszítheti el a lakását, válhat hajléktalanná leginkább, vagy náluk kapcsolják ki fizetés hiányában a közszolgáltatásokat. Jelen gazdasági helyzetben

(reziárak emelkedése) ez a probléma egyre szélesebb körben jelentkezhet, a korábbi megtakarítások felélését jelentheti, a korábbi középréteg eltűnését eredményezheti.

A településen az idősök aránya a legmagasabb, ha az egyes korosztályok megoszlását vizsgáljuk. A vidéki ingatlanok fenntartásának terhe főleg az idős, egyedül élő emberek számára jelent nagy problémát. A nyugdíjas vagy egyéb időskorúakat megillető támogatásokban részesülő személyek jövedelme általában alacsony, a rezi alapösszege pedig akkor is ugyanannyi, ha egy, vagy ha öt ember él együtt egy házban.

A konkrét eladósodottsági mutatókról az Önkormányzat nem rendelkezik adatokkal, de az érezhető, hogy az emberek egyre nehezebben tudják kigazdálkodni a napi megélhetéshez szükséges összegeket.

f) lakhatás egyéb jellemzői: külterületeken és nem lakóövezetben elhelyezkedő lakások, minőségi közszolgáltatásokhoz, közműszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez való hozzáférés bemutatása

Rózsaszentmárton külterületén 1 lakás található, nem lakóövezetben pedig minimálisan találhatóak lakások. A falu régi bányásztelepi részén található az ipari rész, ahol két nagyobb területen helyezkedik el két üzenterület. A területek közvetlen környezetében találhatóak lakások, de azok övezeti besorolása már eltérő jelleget mutat.

A közműszolgáltatásokat illetően: Rózsaszentmárton teljes területe ellátott vezetékes ivóvízzel, gázzal, árammal, internettel, illetve a 2013-ban befejeződött szennyvíz-beruházásnak köszönhetően csatornázott is. A szennyvíz-elvezetés a bányász-lakásoknál évtizedek óta megoldott volt, de a hálózat elavult, a beruházás során a teljes hosszát ki tudtuk váltani és felújítani. A csapadékvíz-elvezetés 1/3-a szintén 2013-ban kerül kiépítésre, aminek keretében egy 20.000 m³-es záportározó és övások is elkészült, 2022-ben pedig 2/3-a vált kiépítetté.

Az egészségügyi ellátás megoldott: van saját háziorvosi praxis Rózsaszentmártonban, van gyógyszerár, védőnői szolgálat, van iskola fogászat, a szomszédos településen felnőtt fogászat. Az Önkormányzat 2013-ban nyert pályázati összeget egészségház építésére, aminek keretében a faluközpontban 2015-től megtalálható az orvosi szolgáltatás, a védőnői szolgálat, illetve a gyermek-fogorvosi ellátás is. Idővel körzetközponti szerepet szeretne ezen a területen is betölteni a település. A közlekedés autóval, illetve közösségi buszszolgáltatással oldható meg. Szintén 2013-ban kerülnek felújításra a buszmegállók, illetve készül el a buszforduló is, megkönnyítve ezzel a közlekedést. A vasúti vonal 10-15 perc alatt érhető el autóval.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

Igen lényeges az Ebktv. 26. §-ának (3) bekezdésének figyelembe vétele a lakhatási helyzet, illetve a szegregátumok vizsgálata a megfogalmazandó intézkedések során. A rendelkezés rögzíti, hogy „a lakáshoz jutási feltételek meghatározása nem irányulhat arra, hogy a 8.§-ban meghatározott tulajdonságok szerint egyes csoportok valamely településen, illetve településrészen mesterségesen, nem a csoport önkéntes elhatárolása alapján elkülönüljenek.” Az Ebktv. tiltja a lakáshoz jutási feltételek olyan módon való meghatározását, ami alapján egyes védett tulajdonságokkal rendelkező csoportok egy adott településen vagy településrészen belül mesterségesen elkülönülnek. Ezt elsősorban a település drágábban és olcsóbban értékesíthető telkekre, ingatlanokra történő felosztásával, kettéosztásával lehet megvalósítani.

A törvényi tilalom része, hogy a mesterséges elkülönülés a csoport tagjainak szándékán kívül valósuljon meg, azaz abban az esetben, ha egyes személyek vagy e személyek csoportja önként, kényszer nélkül kíván a település egy különálló részén élni anélkül, hogy ez a helyzet bizonyos lakáshoz jutási feltételek diszkriminatív meghatározásán alapult volna, az nem minősíthető az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének.

Szegregátumnak nevezzük azokat a területeket, ahol az aktív korú népességben belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők

aránya mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50%. Az általános tapasztalatok alapján elmondható, hogy ezen területeken az alacsony státuszú mélyszegénységben élő és roma népesség koncentrációja igen magas, éppen ezért a városi szegregátumok meghatározásának egyik elsődleges célja az ilyen jellegű területek lehatárolása.

Etnikai kisebbség hiányában azok elkülönülése sem lehetséges probléma.

Rózsaszentmártonban sem etnikai kisebbség, sem szegregátumok nincsenek, a településen belül ilyen jellegű elkülönülés nincs.

A bánya működése alatt és a bezárást követően a bányász-telepi rész infrastruktúrával való ellátottsága, fejlettsége meghaladta a település többi részének fejlettségét (ott volt először közvilágítás, csatorna), de ez mára kiegyenlítődött.

Szegregációval veszélyeztetett terület nem alakult ki az elmúlt években, illetve erre utaló folyamatok sem látszanak.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében milyen feladatok megoldásáról gondoskodik. Ezek az alábbiak:

- a) a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- b) a fogorvosi alapellátás,
- c) az alapellátáshoz kapcsolódó háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátás,
- d) a védőnői ellátás,
- e) az iskola-egészségügyi ellátás.

A települési önkormányzat a környezet- és település-egészségügyi feladatok körében gondoskodik

- a) a köztisztasági és településtisztasági feladatok ellátásáról,
- b) biztosítja a rovarok és rágsálók irtását,
- c) folyamatosan figyelemmel kíséri a település környezet-egészségügyi helyzetének alakulását és ennek esetleges romlása esetén – lehetőségeihez képest – saját hatáskörben intézkedik, vagy a hatáskörrel rendelkező és illetékes hatóságnál kezdeményezi a szükséges intézkedések meghozatalát,
- d) együttműködik a lakosságra, közösségekre, családi, munkahelyi, iskolai színterekre irányuló egészségfejlesztési tevékenységekben, valamint támogatja és aktívan kezdeményezi ezeket.

A szociálisan rászorultak részére személyes gondoskodást az állam, valamint az önkormányzatok biztosítják.

A Szoc.tv. értelmében a személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és szakosított ellátásokat.

Szociális alapszolgáltatások: falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatás, étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, közösségi ellátások, támogató szolgáltatás, utcai szociális munka, nappali ellátás. Ezek közül Rózsaszentmártonban megvalósul az étkeztetés, és a családsegítés. Személyes gondoskodás körébe tartozó szakosított ellátások: az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, a támogatott lakhatás, és az egyéb speciális szociális intézmény. Rózsaszentmártonban önkormányzati fenntartású idősok otthona működik, „Őszirozsa” Gondozási Központ elnevezéssel, országos hatáskörrel.

Az Ebktv. rendelkezése értelmében az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, továbbá a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása, a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-

megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, az ételmezési és egyéb szükségletek kielégítése során.

Az egyenlő bánásmóddhoz való jog magában foglalja különösen az azonos egészségügyi intézmények használatának, az ugyanolyan színvonalú és hatékony, illetőleg nem magasabb kockázattal járó gyógykezelésben, valamint betegségmegelőző programokban (szűrővizsgálatokban) való részvétel jogát.

a) az egészségügyi alapszolgáltatásokhoz, szakellátáshoz való hozzáférés

3.6.1. számú táblázat – Egészségügyi ellátás						
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma	Csak felnőttek részére szervezett háziorvosi szolgáltatások száma	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgáltatások száma	Gyógyszertárak és fiókgyógyszertárak száma	Közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma (alanyi és normatív alapon kiadott)	Ápolási díj, alanyi jogon: támogatásban részesítettek évi átlagos száma
	db	db	db	db	Fő	Fő
2016	1	0	0	1	n.a.	n.a.
2017	1	0	0	1	53	5,02
2018	1	0	0	1	61	4,29
2019	1	0	0	1	67	1,75
2020	1	0	0	1	53	1,00
2021	1	0	0	1	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A településen egy vegyes (felnőttek és gyermekek részére) háziorvosi praxis van, ami jelen pillanatban is betöltött. A Rózsaszentmártonban dolgozó háziorvos látja el Szücsi település lakosságát is.

Házi gyermekorvosi praxis nincs a településen.

A háziorvosi ellátás helyben elérhető, járóbeteg alap- és szakellátás, illetve kórházi ellátás tekintetében Rózsaszentmárton főleg Hatvan és Gyöngyös körzetéhez tartozik. A jogszabályok határozzák meg, hogy mely betegségcsoportok esetén, melyik kórház a körzeti kórház. Mindkét település fél órán belül elérhető autóval. Mentőállomás Hatvanban és a szomszédos Petőfibányán is található, 5-10 perc alatt tud a településre kiérni a mentő.

A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére – egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához – az egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadások kompenzálását célzó hozzájárulás. Három jogcímen kaphat valaki közgyógyellátási igazolványt: 1. alanyi jogon, 2. normatív alapon. 2015-ben megszűnt a harmadik kategória, a méltányossági alapon való közgyógyellátás.

A települési adatokból látható, hogy évről-évre nagyjából ugyanannyian rendelkeznek közgyógyellátási igazolvánnyal, ami a lakosság egészségi állapota romlásának és szociális rászorultság növekedésének együttes következménye.

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás. Ápolási díjra jogosult a hozzátartozó, ha állandó és tartós gondozásra szoruló, súlyosan fogyatékos (életkorra tekintet nélkül) vagy tartósan beteg 18 év alatti gyermek gondozását, ápolását végzi.

b) prevenció és szűrőprogramokhoz (pl. népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez) való hozzáférés

A prevenció és szűrőprogramok egy része Hatvanban, más része közvetlenül a településen is elérhető. Minden évben van helyben prosztataszűrés, nőgyógyászati szűrés, szemvizsgálat. A kardiológiai vizsgálatok, tüdőszűrés, hallásvizsgálat már nem helyi szervezésű.

A különböző helyi (praxisközösségek és az egészségnapok keretében szervezett szűrővizsgálatok) szűrések népszerűek, a lakosság nagy része igénybe veszi ezeket.

c) fejlesztő és rehabilitációs ellátáshoz való hozzáférés

A fejlesztő és rehabilitációs ellátások, a korai fejlesztés, gyógy-testnevelés, logopédiai ellátás, nevelési tanácsadás, fejlesztő felkészítés, pszichológiai ellátás, pályaválasztási tanácsadás minden gyermek számára, akik az óvodába, illetve az általános iskolába járnak, valamilyen formában biztosítani kell. Erre korábban Lőrinciben került sor, majd Hatvanban a kistérségi együttműködés keretében. A Pedagógiai Szakszolgálattal való együttműködés elengedhetetlen, így az óvodában és az iskolában megoldott pl. a logopédiai ellátás is. Nagyon fontosak ezek az ellátások a gyermekek egészséges fejlődésének biztosítása szempontjából, de szerencsére csak kevés gyermeket érint. Nagyon fontos a térségi együttműködés megszervezése, a gyermekek ellátásának biztosítása. Több önkormányzat összefogása a gyermekekért például is szolgálhat a többi területen dolgozók számára.

d) közétkeztetésben az egészséges táplálkozás szempontjainak megjelenése

A közétkeztetés helyben megoldott, 2018-ban megvalósult a központi konyha beruházás a Rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha épületében, amely eredményeképpen a korábbi két főzőkonyha helyett egy központi konyha van a településen, ahol főznek a bölcsődéseknek, az óvodásoknak, az általános iskolásoknak, az idősek otthona lakóinak, illetve a szociálisan rászorulóknak, valamint a vendégétkeztést igénylőknek. Az idősek otthonában melegítő konyha működik. Ez napi szinten 200-250 adagot jelent. Az egészséges táplálkozás ma nagyon előtérbe került. A heti menü összeállítására, az étkeztetés szervezésére van egy fő élelmezésvezető, aki teljes munkaidejében ezzel foglalkozik. A gyümölcs, zöldség, rostok, nem fehér kenyér mindennapossá vált. Az idősek otthonában van egy bizottság is, amely véleményezi a menüt.

e) sportprogramokhoz való hozzáférés

A helyi felnőtt futballcsapat megszűnésével a szervezett foci megszűnt, önállóan a sportpályán, vagy a Művelődési Házban, a civil szervezetek foglalkozásain lehet sportolni. Van pár csoport, akik kifejezetten ezért járnak össze. Van jóga, asszonytorna, hastánc, társastánc minden héten. Ezekhez a csoportokhoz bárki szabadon csatlakozhat.

f) személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A szociális étkeztetés keretében majdnem 100 fő vesz részt az alapszolgáltatásban. A helyi szabályozás szerint a 80. életévüket betöltötték ingyen kapják az ellátást. A házi segítségnyújtást, valamint a családsegítést és a gyermekjóléti szolgálatot összevontan, a Lőrinci Szociális és Gyermekjóléti Intézményt Fenntartó Társulás útján biztosítja a település.

Az „Őszirozsa” Gondozási Központ jelenleg 44 férőhellyel rendelkező idősek otthona. 50-50%-ban a település idősei, illetve a környező településekről, illetve távolabbról jött lakók lakják. Kétféle ellátási formában üzemel, emelt szintű és szociális ellátást biztosítva ezzel. Mindkét ellátási forma tekintetében hosszú várólista van.

g) drogprevenciós szolgáltatások

A drogprevenciós szolgáltatásoknak a probléma elterjedésével együtt egyre nagyobb szerepet kell kapniuk. A helyi háziorvos a hozzá forduló személyeknek tud segítséget nyújtani, beutalót adni szakellátásba. A Hatvani kórház szervezésében különböző programok elérhetőek.

h) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor

Az Önkormányzat folyamatosan figyelemmel kíséri az egyenlő bánásmód követelményének megtartását. A gyermekek tekintetében a gyermekjóléti szolgálat munkatársa, a védőnő és a családsegítő közreműködik ebben, az idősek tekintetében az ellátottjogi képviselő a meghatározó személy. Ha bármelyik résztvevőtől jelzés érkezik, azt a jegyző, illetve a fenntartó képviselő-testület (hatáskörtől függően) kivizsgálja és megteszi a szükséges intézkedéseket.

h) előnyben részesítési (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások) a szociális és az egészségügyi ellátórendszer keretein belül.

3.6.2. Népkonyha	
Év	Önkormányzati népkehán kioztott ételadagok száma (db)
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0

Forrás: Önkormányzati adat

Népkehya a településen önkormányzat működtetésében, fenntartásában nem üzemel, szociális konyha van, ahol a szociális étkeztetés keretében lehet az étkezést igénybe venni. A szociális étkezésben részesülők száma 60-100 fő között ingadozik, az ingyenes étkezés megszűnésével egyre csökkenő tendenciát mutat.

A nem önkormányzati szervezetben működtetett, a nem helyi üzemelésű, de helyi lakosokat ellátó népkehya pár éve jelent meg a településen, de az ellátási módról és az ellátottak számáról nem rendelkezünk adatokkal.

Pozitív diszkriminációt a szociális bizottság szokott alkalmazni: pl. méltányossági alapon nyújtott rendkívüli települési támogatás tekintetében.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

Rózsaszentmártonban a közélet sokszínű, kb. 20 civil szervezet működik, az emberek társadalmi munkára is szívesen jönnek.

a) közösségi élet szinterei, fórumai

A közösségi élet szinterei sokrétűek. Ilyenek a munkahelyek, az önkormányzati intézmények, a templom, a civil szervezetek. Rózsaszentmárton kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik, polgáraink többsége lokálpatrióta.

A település lakosságának egészségét, gazdasági és társadalmi jólétét, életminőségének javítását úgy lehet biztosítani, ha tevékenységeink során a környezet és fejlődés, illetve a gazdaság, társadalom és környezet problémáit együtt kezeljük.

3.7.1. számú táblázat - Intézményi ellátottság (2019)			
Tornateremmel, tornaszobával ellátott köznevelési intézmények száma (intézmény székhelye szerint)	Sportcsarnok, sportpálya léte	A települési könyvtárak kikölcsönzött egységeinek száma	Közművelődési intézmények száma
db	van/nincs	db	db
1	nincs	688	2

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A lakosságnak a Művelődési Házban, illetve a Könyvtárban van lehetősége a tartalmas és igényes művelődésre, kapcsolódásra. Községi szintként van jelentősége a Lignitbányászati Emlékháznak, a Faluháznak, illetve a régi sportpályának is. Az E-303-as kotrógép is egy zöldparkban került elhelyezésre a 2008-as Bányásznap alkalmából. Azóta útjelzőként is szolgál a közlekedők számára.

Az Önkormányzat és a közművelődési intézmény programjait a lakossági igényekre és a civil szervezetek kezdeményezéseire tekintettel alakítja. A zárt terek mellett jelentősek a közterületi rendezvények is. (Petőfi parki rendezvények, Sportpályán lebonyolított programok, koncertek, gálák, utcabálok). A rekreációs célú szabadterek között a közparkok, a Rózsa kert, a zöldterületek szerepelnek, de idetartoznak az önkormányzat tulajdonában lévő oktatási, nevelési, kulturális intézmények kertjei is, illetve a játszóterek.

A településen található sportöltöző külső felújítása mellett fontos a belső átalakítása is, hogy a szükségleteknek megfelelően lehessen használni, funkcionálissá váljon. Ezen felül az Önkormányzat tervezi a játszóterek (Klapka úti, Kossuth úti, volt Barnus bolt melletti) korszerűvé tételét, a Kossuth úti játszótér folyamatos karban tartása kötelező feladat, illetve a meglévő kondiparkhoz a település másik helyszínén még egy kondipark létrehozását.

A helyi közéleti szerepet kap a helyi újság, a lehetőség szerint negyedévente megjelenő Rózsai Hírek is. Az újság ingyenes, eljut az állampolgárok, a vállalkozások, és az intézmények felé egyaránt.

Az Önkormányzat gondot fordít arra, hogy az állampolgárokat, a településen lévő „szellemi tőkét” bevonja a társadalmi életébe, a különböző programok előkészítésébe (pl.: 2008-ban a Bányász Boszorkák). Egyre nagyobb hagyománya van a civil szerveződéseknek, amelyek egy meghatározott célú közös állampolgári tevékenységeknek színtere. A helyi lakosság integrációját támogató közösségfejlesztő programok egyre nagyobb számban fordulnak elő. Ehhez nagy segítséggel szolgált a helyi identitás és kohézió tematikájú, több éven át futó pályázat, amelynek a folytatására

igény mutatkozik. Ezáltal szervezhetőek meg az elszármazottak találkozói, a falunapok, és többek között az egészségnapok is.

b) közösségi együttélés jellemzői, konfliktuskezelési megoldások

A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel a település fejlődéséhez járulnak hozzá. Az Önkormányzat pályázati lehetőségek biztosításával, Művelődési Ház működtetésével, ingyenes használatának biztosításával és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti munkájukat. Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait.

A helyi kötelező közszolgáltatási feladatok megszervezése, a humán szolgáltatások, a szociális és gyermekjóléti ellátások, a település üzemeltetési feladatai, a közterületek tisztántartása biztosított. A települési állampolgárok számára elérhetőek, megfelelő színvonalon működnek és minden jogos igényt kielégítenek. Az önkormányzat részben, mint intézményalapító és fenntartó, részben szolgáltatási szerződés útján gondoskodik az ellátások biztosításáról. Az egyes feladatok ellátása során együttműködik a helyi, nem önkormányzati fenntartású intézményekkel (Rózsaszentmártoni Móra Ferenc Általános Iskola), civil szervezetekkel, gazdasági társaságokkal, a történelmi egyházakkal, és egyéb szervezetekkel.

A közszolgáltatások esetében folyamatos cél az ellátás minőségének további javítása, a szolgáltatási biztonság megteremtése, illetve fenntartása, az érintett szolgáltatások megfizethetősége, egyben a közszolgáltatások fenntartása.

Az állampolgárok életminősége az élhető mindennap alapfeltételeit tartalmazza, ide tartoznak a fizikai környezettel kapcsolatos tényezők és az ún. humánszolgáltatások: a gyermekjóléti, a szociális, egészségügyi, óvodák, közművelődési, sport és egyéb szabadidős tevékenységek. Alapvető cél az állampolgári elégedettség, a jó közérzet elérése, fenntartása.

c) helyi közösségi szolidaritás megnyilvánulásai

A helyi közösségi szolidaritás leginkább az önkéntes munkában nyilvánul meg. Erre több példát is találunk az elmúlt években. Községi összefogás segítségével épült meg 2004-ben a pincékhez vezető út; 2008-ban a Lignitbányászati Emlékház felújításában is sokan segítettek több hónapon át, vagy 2017-ben a hármas ünnep kapcsán az egyháztörténeti kiállítás létrejötte, majd 2018-2019-ben a cipésműhely, és a malac, és szőlőfeldolgozó, valamint a fényképész kiállítás kialakítása. A Rózsaszentmártonban meglévő kiállításokat (különösen: bányatörténet, iskolatörténet, cipész, fotós kiállítás, faluház, disznóvágás és borkészítés eszközei) folyamatosan fel kell újítani, illetve bővíteni (pl.: egészségügyi tematika).

A szolidaritás a különböző karitatív események kapcsán is megjelenik: főleg karácsony idején szoktak adománygyűjtő akciók lenni a településen pl. a katolikus egyház szervezésében.

d) a helyben élő nemzetiségek kulturális sokszínűségének bemutatása és kulturális identitásuk megőrzésének lehetőségei

Rózsaszentmártonban nincs helyben élő nemzetiségi elkülönülés, nemzetiségi kultúra.

e) helyi lakossági önszerveződések

Rózsaszentmártonban népszerűek a különböző helyi civil szervezetek, kb. a lakosság 10%-a aktív társadalmi életet él. Ezen kívül a különböző programok, események alkalmából ad hoc szerveződések is kialakulnak.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

Rózsaszentmártonban nem áll rendelkezésünkre adat arra vonatkozóan, hogy hány fő vallja magát roma nemzetiséghez tartozónak. Roma nemzetiségi önkormányzat a településen nem működik.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

<i>A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön</i>	
<i>beazonosított problémák</i>	<i>fejlesztési lehetőségek</i>
Magas a településen a 65 év felettiek aránya	A lakosságszám csökkenésének megállítására törekedni kell. Az idősekre specializált programok kellenek. Az idősek otthonát energetikailag korszerűsíteni és bővíteni szükséges. Az egészségügyi ellátásokat minél közelebb kell hozni a lakosokhoz.
Iskolázottság elég magas, de el kell érni, hogy mindenkinek legalább 8 osztálya legyen	Oktatási programok szervezése, a programok megtartásának lehetővé tétele
Szakképzettség nem elég magas, kvalifikált munkaerőre van szükség	Foglalkoztatási lehetőségek teremtésében való aktív közreműködés; együttműködés a településen megtalálható vállalkozásokkal
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása, kapcsolatfelvétel a helyi vállalkozókkal
A hátrányos helyzetek generációkon keresztül átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztató, fejlesztési programok szervezése.
A lakossági adósságállomány újratermelődése.	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
A település állampolgárainak egészségügyi állapota megfelel az országos mutatóknak, nem jó.	Az egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
Sportolási, kikapcsolódási lehetőségek fejlesztése szükséges.	Sportöltöző felújítása, belső átalakítása. Játszóterek felújítása, karban tartása. Még egy kondipark kialakítása.
Az idősebb generáció élettapasztalatát nem tudja átörököteni a fiatalokra, illetve nehezen jut el programokra.	Helyi identitás és kohézió pályázat folytatása (elszármazottak találkozója, falunap, egészségnap). Falubusz beszerzése. Különböző történeti kiállításaink fejlesztése, bővítése, újak megalkotása.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

Magyar Országgyűlés 1991. évi LXIV. törvényében kihirdette a Gyermekek Jogairól szóló ENSZ Egyezményt, majd elfogadta a 47/2007. (V. 31.) sz. határozatával a „Legyen Jobb a Gyermekeknek 2007-2032” Nemzeti Stratégiát. A dokumentum fő célja volt, hogy csökkentse a gyermekek és családjaik nélkülözését, javítsa a gyermekek fejlődési esélyeit. Ez minden gyermekre kiterjed, de azokra a gyermekekre kell hangsúlyt helyezni, akiknek érdekei a legjobban sérülnek.

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői: gyermekek száma, aránya, életkori megoszlása, demográfiai trendek

A helyi ellátórendszer különféle támogatásokkal és szolgáltatásokkal segíti a családot a gyermek nevelésében, megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával védelmet biztosít. A helyi rendszer további jellemzője, hogy a veszélyeztetettség megelőzését szolgálja. A megelőző tevékenység a köznevelési, egészségügyi, szociális, közművelődési és sport intézményhálózaton keresztül (esetenként civil szervezetek bekapcsolódásával) valósul meg, és az egyes ágazatok együttműködésén alapul. Rózsaszentmártonban a gyermekvédelmi alapellátások kiépültek, a preventív gyermekvédelem minden gyermekekkel foglalkozó intézményben, szakmai programban jelen van.

A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában. A szegénységben vagy szegénység kockázatával élő gyermekek sajátos csoportját alkotják a fogyatékos gyermekek. A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzete az átlagosnál sokkal nehezebb, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében figyelhető meg. Erre vonatkozóan az Önkormányzat pontos adatokkal nem rendelkezik.

A gyermekekkel foglalkozó fejezet teljes megértéséhez elkerülhetetlen a gyermekekkel kapcsolatos alapvető fogalmak, illetve ellátások, támogatások rendszerének áttekintése.

Veszélyeztetettség: olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza (Gyvt. 5.§ n) pont). Alapvető probléma a veszélyeztetettséggel és a gyermekvédelemmel egyaránt, hogy a benne dolgozók mind máshogy értelmezik. Mást jelent a veszélyeztetettség a pedagógusnak, a háziorvosnak, a gyermekjóléti szolgálat munkatársának. Nincs egységes, egyöntetűen értelmezett fogalom, sok benne a szubjektív elem.

A *védelembé vétel* a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedés. A kialakult veszélyeztetettség megszüntetése érdekében a gyermek védelembé vétele a járási gyámhivatal feladata. Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a járási gyámhivatal (a gyámhatóság) a gyermeket védelembé veszi (Gyvt. 68. § (1) bekezdés).

A *gyermekek védelme* a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység. A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint a Gyvt-ben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

Pénzbeli és természetbeni ellátások:

- a) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény,
- b) gyermekétkeztetés,
- c) a gyermektartásdíj megelőlegezése,
- d) az otthonteremtési támogatás.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- a) a gyermekjóléti szolgáltatás (család- és gyermekjóléti szolgálat, valamint központ),
- b) a gyermekek napközbeni ellátása (pl.: bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde, napközbeni gyermekfelügyelet, alternatív napközbeni ellátás),
- c) a gyermekek átmeneti gondozása (befogadó szülők, helyettes szülő, gyermekek, illetve családok átmeneti otthona),
- d) Biztos Kezdet Gyerekház,
- e) Tanoda.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- a) az otthont nyújtó ellátás (nevelőszülő, gyermekotthon, fogyatékosok bentlakásos intézménye),
- b) az utógondozói ellátás,
- c) a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések:

- a) a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása,
- b) a védelembe vétel,
- c) megelőző pártfogás elrendelése.
- d) közhasznú szervezet nyílt örökbefogadást elősegítő és utánkövető tevékenysége,
- e) az ideiglenes hatályú elhelyezés,
- f) nevelésbe vétel,
- g) a nevelési felügyelet elrendelése,
- h) gyermekvédelmi gyám kirendelése,
- i) az utógondozói ellátás elrendelése,

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet: Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy a családbafogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,
- b) a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családbafogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükségglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmozottan hátrányos helyzetű

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az előzőekben meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll,
- b) a nevelésbe vett gyermek,

c) az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

A jegyző összesíti a települési önkormányzat illetékességi területén a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók számát és az így módon előállított statisztikai adatokat minden év október 31-ig megküldi az illetékes kormányhivatal részére (Nktvr. 27-29.§)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény: A jogosult gyermek számára a gyámhatóság (itt: helyi jegyző) a Gyvt-ben meghatározott feltételek szerint rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságot állapít meg. (Gyvt. 18.§ (1) bekezdés a) pont) A jogosultság megállapítása során sor kerül a jövedelmi és vagyoni helyzet vizsgálatára a Gyvt. 19.§-a szerint.

Kedvezményes gyermek-étkeztetés: A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény megállapítása esetén a gyermek jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének igénybevételére.

4.1. számú táblázat - Gyermekkorú népesség összetétele nemek és korcsoportok szerint (2.számú táblázatból) (2019)					
Korcsoport	Fő			Az állandó népességből a megfelelő korcsoportú nők és férfiak aránya (%)	
	Férfiak	Nők	Összesen	Férfiak	Nők
	Fő	Fő	Fő	%	%
Állandó népesség száma	914	1 060	1974	46,30%	53,70%
0-2 évesek				2,38%	
0-14 éves	132	120	252	6,69%	6,08%
15-17 éves	34	18	52	1,72%	0,91%

Forrás: TeIR, KSH Tstar

a) veszélyeztetett és védelembe vett, hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, valamint fogyatékkal élő gyermekek jellemzői, egészségügyi, szociális, lakhatási helyzete;

4.1.1. számú táblázat - Védelembe vett és veszélyeztetett kiskorú gyermekek		
Év	Védelembe vett kiskorú gyermekek száma	Veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma
	Fő	Fő
2016	2	7
2017	1	7
2018	2	7
2019	0	7
2020	0	6
2021	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Már születésünk és talán fogantatásunk pillanatától esélyegyenlőtlenség állhat fenn, hiszen nem mindegy, hogy milyen családba születünk, hazánk keleti vagy nyugati térségében, tanyán, kis vagy nagy településen, kisvárosban avagy nagyvárosban. Az esélyegyenlőségre ebben a helyzetben is törekedni kell, tehát a cél az, hogy mindenki egyenlő eséllyel jusson az ellátásokhoz, rendelkezzen a kellő információval, tisztában legyen vele, hol érdeklődhet, tudja, milyen ellátások illetik meg, van-e választási lehetősége. Az ellátásokat hol igényelheti és az igénylésnek mi a módja!

Ebből a szempontból vizsgálva a gyermekeket különösen nehéz helyzetbe kerülnek a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzetű gyermekek, illetve családok. Az esetükben sokkal nagyobb a kockázata az esélyegyenlőtlenség tényleges megnyilvánulásának, akár már a családon belül is, a társadalomban pedig még inkább.

A védelembé vétel a fennálló veszélyeztetettséget jelenti, de a családban maradhat a gyermek. Ezen esetek még egyben kezelik a családot: a gyermek és a család nem válik el egymástól. Egy gondozási-nevelési terv készül, illetve magatartási szabályok kerülnek meghatározásra: a cél az, hogy a családtagok jobban figyeljenek oda a gyermekre, törődjenek vele többet. Amennyiben a felülvizsgálat során (évente kötelező) megállapításra kerül, hogy a gyermek családban történő nevelkedése az önkéntes ellátások igénybevételével is megoldható, megszüntetik a nevelésbe vételt. Rózsaszentmártonban a védelembé vett gyermekek száma az elmúlt 2-3 évben lecsökkent, a megszűnt esetek száma pedig bizakodásra ad okot. 2013. január 1-jén a jogkör a járási gyámhivatalhoz került.

A veszélyeztetett kiskorúak száma elég magas, a veszélyeztetettség megszüntetésének nem egyedüli módja a védelembé vétel, ahogy azt a rendelkezésre álló ellátások rendszere is mutatja. A veszélyeztetettség helyzetének felismerése gyakran az együttműködésre kötelezett szakemberek hiányos jelzései miatt marad rejtve. Igen nagy a látencia a gyermekek bántalmazása, a szexuális abúzus, gyerek és/vagy szülő alkohol- vagy drogfogyasztása kapcsán. A látencia okai között szerepel, hogy a sértett gyermek gyakran nem tudja, hová fordulhat segítségért, illetve a bántalmazott gyermek és családja nem kerül a gyermekvédelmi rendszer látókörébe, nem kerül kapcsolatba olyan szakemberekkel, akik a bántalmazás gyanújára felfigyelhetnének.

Az igazolatlan iskolai hiányzás és ennek következményeként a családi pótlék felfüggesztése esetében a jogalkotó szándéka a gyakorlatban nem mindig érvényesül, azaz az iskolai hiányzás valódi oka, annak részletes feltárása gyakran rejtve marad. Az iskolai hiányzás oka mögött előfordulhat a család részéről történő bántalmazás vagy lehet, hogy a veszélyeztetett helyzet azért áll elő, mert a gyermek anyagi vagy egyéb okokból családfenntartói vagy egyéb funkciókat lát el (dolgozik, ápol valakit, stb.). A helyzetfelmérés során fontos meggyőződni arról, hogy az igazolatlan hiányzások esetén előírt jelzési kötelezettség megfelelően működik-e, valamint rendelkezésre áll-e a valós segítséget, megoldást jelentő, a gyermek érdekeit szem előtt tartó támogató rendszer.

b) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény célja annak igazolása, hogy a gyermek jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményére, kétszeri pénzbeli támogatásra, illetve a külön jogszabályban meghatározott egyéb kedvezményekre. A jogosultságot akkor lehet megállapítani, ha a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 145%-át (2022-ben) (szociális vetítési alap 180%-át – 2023-ban), illetve az egy főre jutó vagyon értéke nem halad meg egy meghatározott mértéket. A családban nevelés ebben az esetben a gyermek érdeke.

4.1.2. számú táblázat - Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek	
Év	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek évi átlagos száma
	Fő
2016	n.a.
2017	24
2018	18
2019	15
2020	10
2021	10

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

A táblázatban található ellátási formákban részesülők száma egyenletes képet mutat évek óta. Ennek ellenére az Önkormányzatnak egyre több esetben kell segítséget nyújtania rendkívüli élethelyzetek esetében.

c) gyermek jogán járó helyi juttatásokban részesülők helyzete

A gyermek jogán járó helyi juttatásokat, a feltételrendszert a szociális ellátásokról szóló helyi rendelet határozza meg az alábbiak szerint:

Amennyiben a Rózsaszentmártoni Községi Önkormányzat költségvetése lehetővé teszi, a Képviselő-testület kérelemre települési támogatást nyújt, amelynek fajtánkénti összege és keretösszege is az adott évben hatályos költségvetési rendeletben kerül a települési támogatás fajtáiként meghatározásra.

Rózsaszentmártonban a települési támogatás formája: gyermeket nevelő családok támogatása, amelyet átruházott hatáskörben a polgármester állapítja meg..

A települési támogatás annak a személynek jár, akinek a családjában az egy főre eső jövedelem 200.000 Ft alatt van.

A települési támogatás igénylésére vonatkozó kérelem adott év október 31. napjáig nyújtható be Rózsaszentmárton Községi Önkormányzathoz. Az igénylő a kérelmében büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozza le a család jövedelmét, ami vonatkozásában a települési támogatás elbírálójának ellenőrzési jogköre van (azaz bekérheti a család jövedelmére vonatkozó igazolásokat).

A gyermeket nevelő családok támogatása családonként (életvitelszerűen együtt élő gyermek és szülő – függetlenül attól, hogy a szülők együtt vagy külön élnek) kerül megállapításra. A támogatás a gyermekes családok anyagi terheinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra.

A gyermeket nevelő családok támogatási formái és összege az alábbiak szerint alakul:

- Újszülöttek támogatására jogosult az a naptári évben született gyermek, aki önmaga, és legalább egyik szülője (a gyermek felett szülői felügyeleti joggal bíró személyt is ideértve) a kérelem benyújtásakor állandó lakóhellyel rendelkezik Rózsaszentmártonban, és életvitelszerűen a község közigazgatási területén él. A támogatás az újszülött gyermekek gondozási költségeinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra. A támogatást egy gyermek után csak egy alkalommal és csak az egyik szülő veheti igénybe. Amennyiben mindkét szülő esetében fennállnak a jogosítottsági feltételek, azonban a szülők külön élnek, úgy az a szülő jogosult a támogatást igénybe venni, akinél a gyermek elhelyezésre került. Az újszülöttek támogatásának összege gyermekenként 20.000 Ft. A megelőző naptári évben született gyermekek részére a megelőző naptári évben hatályos helyi rendeletben meghatározott támogatási összeg kerül kifizetésre.

- A 0-3 évesek támogatására jogosult az az újszülöttek támogatására nem az adott naptári évben jogosultságot szerzett, valamint az adott naptári évben még nem óvodaköteles korú gyermek, aki önmaga, és legalább egyik szülője (a gyermek felett szülői felügyeleti joggal bíró személyt is ideértve) a kérelem benyújtásakor állandó lakóhellyel rendelkezik Rózsaszentmártonban, és életvitelszerűen a község közigazgatási területén él. A támogatás az óvodát még igénybe nem vevő gyermekek gondozási költségeinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra. A támogatást egy gyermek után egy naptári éven belül csak egy alkalommal és csak az egyik szülő veheti igénybe. Amennyiben mindkét szülő esetében fennállnak a jogosítottsági feltételek, azonban a szülők külön élnek, úgy az a szülő jogosult a támogatást igénybe venni, akinél a gyermek elhelyezésre került. A 0-3 évesek támogatásának összege gyermekenként 5.000 Ft.

- Az óvodások támogatására jogosult a Rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyhába beíratott, adott naptári évben már óvodaköteles korú, a nevelési év kezdő napjától a Rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyhába ténylegesen járó gyermek; vagy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján az óvodai nevelés alól felmentett gyermek, addig az évig, amíg nem iratkozott be óvodába, vagy általános iskolába. Az óvodások támogatására jogosult az a gyermek, aki önmaga, és legalább egyik szülője (a gyermek felett szülői felügyeleti joggal bíró személyt is ideértve) a kérelem benyújtásakor állandó lakóhellyel rendelkezik Rózsaszentmártonban, és életvitelszerűen a község közigazgatási területén él. A támogatás az óvodát igénybe vevő gyermekek gondozási-nevelési költségeinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra. A támogatást egy gyermek után egy naptári éven belül csak egy alkalommal és csak az egyik szülő veheti igénybe. Amennyiben mindkét szülő esetében fennállnak a jogosítottsági feltételek, azonban a szülők külön élnek, úgy az a szülő jogosult a támogatást igénybe venni, akinél a gyermek elhelyezésre került. Az óvodások támogatásának összege gyermekenként 5.000 Ft.

- Iskoláztatási támogatásra jogosult az a Rózsaszentmártoni Móra Ferenc Általános Iskolába (3033 Rózsaszentmárton, Iskola út 27/a.) beíratott gyermek, valamint középfokú iskola nappali tagozatára beíratott, 18. életévét adott naptári év december 31-ig be nem töltött gyermek, aki önmaga, és legalább egyik szülője (a gyermek felett szülői felügyeleti joggal bíró személyt is ideértve) a kérelem benyújtásakor állandó lakóhellyel rendelkezik Rózsaszentmártonban, és életvitelszerűen a község közigazgatási területén él. A támogatás az iskolakezdés költségeinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra. A támogatást egy gyermek után egy naptári éven belül csak egy alkalommal és csak az egyik szülő veheti igénybe. Amennyiben mindkét szülő esetében fennállnak a jogosítottsági feltételek, azonban a szülők külön élnek, úgy az a szülő jogosult a támogatást igénybe venni, akinél a gyermek elhelyezésre került. Az iskoláztatási támogatás jogosultjának minden jogosultsági évben iskolalátogatási igazolást kell beszereznie folyó év október 31-ig. Az általános iskolába beiratkozottakra vonatkozó támogatás megállapításához az adatokat a hatáskör jogosultja hivatalból a népszeg-nyilvántartásból, valamint a Rózsaszentmártoni Móra Ferenc Általános Iskola igazgatójának adatszolgáltatása útján szerzi be. Az iskoláztatási támogatás összege gyermekenként 5.000 Ft

- Főiskolások, egyetemisták támogatására jogosult az a felsőfokú nappali tagozaton tanulmányait folytató, első alapképzését végző, 18. életévét adott naptári év december 31-ig betöltött természetes személy, aki állandó lakóhellyel rendelkezik Rózsaszentmártonban, és életvitelszerűen a község közigazgatási területén él. A támogatás abban az évben jár utoljára, amelyikben a jogosult a 25. életévét betölti. A támogatás az iskolakezdés költségeinek mérséklése érdekében kerül meghatározásra. A támogatást a jogosult saját maga veheti igénybe. Amennyiben felette gondnok van kijelölve, a gondnok jogosult a támogatást igénybe venni, de ezt a jogosultságát hitelt érdemlően igazolnia kell. A jogosultaknak minden jogosultsági évben iskolalátogatási igazolást kell beszerezniük. A támogatás igénybevétele főiskolások esetében maximum 3 egymást követő évig, egyetemisták esetében maximum 5 egymást követő évig lehetséges. A főiskolások, egyetemisták támogatásának összege jogosultanként 20.000 Ft.

4.1.3. számú táblázat - Árvaellátás			
Év	Árvaellátásban részesülő férfiak száma (fő)	Árvaellátásban részesülő nők száma (fő)	Árvaellátásban részesülők összesen
	Fő	Fő	Fő
2016	7	5	12
2017	7	7	14
2018	8	8	16
2019	6	6	12
2020	7	4	11
2021	n.a.	n.a.	-

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Az árvaellátásban részesülők száma viszonylag konstans, az önkormányzati, helyi ellátásban részesülők körében a gyermekek vannak támogatási jogosultként meghatározva, mindegy, hogy teljes, vagy csonka családban élnek. Az állami támogatási rendszer miatt a csonka családban élők plusz ellátást is kapnak (árvaellátás).

d) ingyenes vagy kedvezményes iskolai étkeztetésben részesülők jellemzői

Az ingyenes vagy a kedvezményes támogatások köre kiszélesedett az elmúlt években, illetve 2015. szeptember 1-jétől az óvodában általánossá vált (kérelem alapján). A támogatások zöme a rendszeres gyermekvédelmi támogatások jogosultságához kötődik. Fontos, hogy a legjobban rászoruló családok gyermekei hozzájussanak a támogatásokhoz. A támogatások mindegyikét hivatalos iratokkal kell igényelni, igazolni. A mélyszegénységben élő személyek, családok gyakran megfelelő papírok, jövedelemigazolás vagy egyéb ok miatt nem jutnak hozzá a szolgáltatásokhoz. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez kapcsolódóan jár a kedvezményes étkezés is. A gyermekek nagy része kihasználja a lehetőséget. Megállapítható, hogy a legjobban rászoruló családok gyermekei hozzájutnak a támogatásokhoz.

e) magyar állampolgársággal nem rendelkező gyermekek száma, aránya

Magyar állampolgársággal nem rendelkező, még tanulói jogviszonnyal rendelkező 3 fő él Rózsaszentmártonban, egyikük sem hátrányos helyzetű.

f) állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzői.

Magyar állampolgársággal rendelkező, illetve magyar állampolgársággal nem rendelkező külföldről visszatért, hátrányos helyzetű családban élő gyerekek jellemzően nem élnek Rózsaszentmártonban, a HH-s családok nem éltek külföldön.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

Szegregátum nincs a településen.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

A Mötv. rendelkezése értelmében az egészségügyi alapellátás, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások és ellátások a helyi önkormányzat feladata.

A jogszabályok által lehatárolt ellátási területeket az alábbiak:

Egészségügyi ellátás: Az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény előírja, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében milyen feladatok megoldásáról gondoskodik. Ezek az alábbiak:

- a) a háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- b) a fogorvosi alapellátás,
- c) az alapellátáshoz kapcsolódó háziiorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátás,
- d) a védőnői ellátás,
- e) az iskola-egészségügyi ellátás.

A gyermekek számára nyújtott gyermekjóléti szolgáltatás, szociális ellátások: A hatályos jogi szabályozás alapján a gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi, lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. A szolgáltatás elvi alapjai, működésére vonatkozó szabályozók jogszabályi kereteit a Gyvt., valamint a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet adják. A gyermekjóléti szolgáltatást az adott fenntartó (önkormányzat, társulás, egyház, civil szervezet, stb.) gyermekjóléti szolgálat által biztosítja. A gyermekjóléti szolgálat tevékenységének jelentős része eléri az adott település valamennyi gyermekét, szolgáltató és megelőző funkcióval bír. Tevékenységét összehangolva a gyermekeket ellátó egészségügyi és nevelési-oktatási intézményekkel szervezési, szolgáltatási és gondozási feladatokat végez. A gyermekjóléti szolgálat (család- és gyermekjóléti szolgáltatás) az általa ellátott településrészen, településen figyelemmel kíséri valamennyi, 0-18 éves gyermek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét.

A gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásának formái

- a) a bölcsőde, a mini bölcsőde, a munkahelyi bölcsőde
- b) a családi bölcsőde,
- c) a napközbeni gyermekfelügyelet,
- d) az alternatív napközbeni ellátás.

A gyermekek átmeneti gondozása keretében – kivéve, ha a gyermek átmeneti gondozását családok átmeneti otthona biztosítja – a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal

való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról, vagyis teljes körű ellátásáról kell gondoskodni.

Fogyatékos gyermekek ellátáshoz történő hozzáférése: a szakértői bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékos gyermek legfeljebb hatéves koráig fejlődését biztosító korai fejlesztésben és gondozásban, vagy fejlesztő felkészítésben vehet részt. A Szt. rendelkezése szerint a nappali ellátás keretében gondoskodni kell többek közt a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre szoruló fogyatékos, illetve autista személyek napközbeni tartózkodásáról, étkeztetéséről.

Gyermekétkeztetés: Ha a szülő, törvényes képviselő eltérően nem rendelkezik, az intézményi gyermekétkeztetés keretében a nem bentlakásos intézményben

a) a bölcsődében, mini bölcsődében bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek részére az ellátási napokon a reggeli főétkeztést, a déli meleg főétkeztést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkeztést,

b) a gyermekek és a tanulók számára az óvodai nevelési napokon, valamint az iskolai tanítási napokon az óvodában és a nem bentlakásos nevelési-oktatási intézményben a déli meleg főétkeztést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkeztést

kell biztosítani.

Intézményi gyermekétkeztetésben részesülhet az iskolában az a tanuló is, aki a napközit nem veszi igénybe. Az étkezések közül az ebéd külön is igényelhető. (Gyvt. 21/A.§). Ezen szabályokat kell alkalmazni a nyári szociális gyermekétkeztetés esetében is.

a) védőnői ellátás jellemzői (pl. a védőnő által ellátott települések száma, egy védőnőre jutott ellátott, betöltetlen státuszok)

A védőnőkhöz családlátogatásaik során a várandós kismamák, gyermekes anyukák fordulnak problémáikkal. Nagyon sokszor elég egy megerősítő beszélgetés ahhoz, hogy problémájukkal orvoshoz forduljanak. Az iskoláskorúaknál az érzékszervi méréseket és egészségügyi ismeretterjesztést végeznek.

4.3.1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	Fő	Fő
2016	1	50	50,00
2017	1	52	52,00
2018	1	59	59,00
2019	1	57	57,00
2020	1	64	64,00
2021	1	56	56,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Egy védőnő látja el az összes érintett korosztályba tartozó gyermeket, az ellátáshoz minden gyermek hozzáfér.

Rózsaszentmárton egy védőnői körzet, a védőnő 8 órában látja el a feladatait, betöltetlen státusz nincs.

b) gyermekorvosi ellátás jellemzői (pl. házi gyermekorvoshoz, gyermek szakorvosi ellátáshoz való hozzáférés, betöltetlen házi gyermekorvosi praxisok száma)

Rózsaszentmártonban nincs külön házi gyermekorvosi praxis. A felnőtt háziorvos látja el a gyermekeket is, vegyes praxist működtet. Az Önkormányzat nem rendelkezik adatokkal kifejezetten a gyermekorvosi ellátásra vonatkozóan: a szülők saját választásuk szerint hordják a gyermekeiket kifejezetten gyermekorvoshoz.

4.3.2. számú táblázat – Gyermekorvosi ellátás					
Év	Felnőttek és gyermekek részére szervezett házi orvosi szolgálatok száma	Csak felnőttek részére szervezett házi orvosi szolgáltatások száma	A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma	Gyermekorvos által ellátott gyerekek száma	Felnőtt házi orvos által ellátott gyerekek száma
	db	db	db	Fő	Fő
2016	1	0	0	n.a.	n.a.
2017	1	0	0	n.a.	n.a.
2018	1	0	0	n.a.	n.a.
2019	1	0	0	n.a.	n.a.
2020	1	0	0	n.a.	n.a.
2021	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

c) 0–7 éves korúak speciális (egészségügyi-szociális-oktatási) ellátási igényeire (pl. korai fejlesztésre, rehabilitációra) vonatkozó adatok

A korai fejlesztés, rehabilitáció az egyéni igényeken alapul. Amennyiben nem megoldható intézményi ellátás keretei között, akkor a szülők egyénileg tudják megoldani. Egyre kevesebb, és egyre jobban leterheltek a szakemberek, így ez a problémakör a jövőben egységes megoldásokat kíván.

d) gyermekjóléti alapellátások, Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda, gyermekszegénységet csökkentő speciális szolgáltatások;

A gyermekjóléti alapellátások a fentiekben kifejtettek szerint valósulnak meg, ennél több a Rózsaszentmártonhoz hasonló nagyságú, 2000 fős településeken nem működik. A speciális ellátási formák a nagyobb településeken üzemelnek, mert ott van a működéshez elegendő számú rászoruló. A fogyatékosokra vonatkozóan adatokkal nem rendelkezünk.

e) gyermekek napközbeni ellátásai, bölcsődei ellátás;

4.3.3. a.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2016	0	0
2017	0	0
2018	0	0
2019	0	0
2020	0	0
2021	8	3

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

Rózsaszentmártonban 1 db, 8 fő befogadására alkalmas mini bölcsőde nem működik 2021. decemberétől. Arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy hány gyermeket hordanak a szülei más településre bölcsődébe.

Várhatóan 2023-ban átadásra kerül egy második, önkormányzati fenntartású, 8 fő befogadására alkalmas mini bölcsőde, amelyre igény mutatkozik a gyermekes szülők részéről.

4.3.3. b.) számú táblázat - Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2016	0	0	0	0	0	0	0	0
2017	0	0	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	0	0	0	0	0
2019	0	0	0	0	0	0	0	0
2020	0	0	0	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	8	3	8	3

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A településen lévő magas arányú időskorú népesség abból a szempontból is meghatározó tud lenni, hogy sokat tud segíteni a szülőknek a gyermeknevelés terén. Nem kell a gyermekeket bölcsődébe, napközibe iratni, esetleg az ebédet fizetni a számára, ha a nagyszülők napközben tudnak rájuk vigyázni és ebédet, vacsorát főzni a számukra.

Az óvodai nevelés, ellátás kötelező önkormányzati feladat. Az óvodák önkormányzati fenntartásban maradtak. Rózsaszentmártonban egy óvoda van, a Rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyha (Deák Ferenc út 12.). Felvételi körzete az egész település.

Az óvodai férőhelyek számának meghatározása a közoktatási és a köznevelési törvény mellékleteiben meghatározott gyereklétszám alapján történik (70 fő). A fenntartó saját hatáskörben 20%-kal megnövelheti ezt a létszámot. Az óvoda nyáron kettő-három hétig tart zárva. A személyi feltételek megfelelnek a jogszabályi előírásoknak, bár gyógypedagógussal nem rendelkezik.

f) gyermekvédelem

A gyermekvédelem speciális formája a fogyatékosokra, hátrányos helyzetűekre vonatkozó ellátások. Az ellátások során a csoportlétszámok általában alacsonyabbak, mint egészsége társaik esetében. A gyermekvédelem a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzésére irányul. Amennyiben már kialakult veszélyeztetettséggel állunk szembe, akkor annak a megszüntetése a cél. A gyermeket elsősorban családja neveli. Amennyiben nincs családja, vagy nem képes a gyermek nevelésére, akkor ki kell emelni a családjából. Ebben a helyzetben kétirányú ellátás kezdődik meg. A gyermek ellátása a családjától elválasztva, illetve a család felkészítése a gyermek visszafogadására.

A gyermekvédelem helyi rendszere a jelzőrendszerből (gyermekjóléti szolgálat, pedagógusok, rendőr,...), a gyermekjóléti szolgáltatásból, a jegyző környezettanulmány készítésére vonatkozó felhatalmazásából, a járási gyámhivatal ellenőrzési jogköréből áll.

A gyermekvédelem alapelve, miszerint csak és kizárólag anyagi okból nem lehet a gyermeket a családjából kiemelni, itt is érvényesül.

A részletes adatok megfelelnek a HEP eddigi részében leírtaknak.

g) krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

Helyben krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatás nincs. Családok, gyermekek átmeneti otthona, támogató szolgálat, pszichiátriai betegek ellátása, fogyatékosok napközbeni ellátása, helyettes szülői hálózat nem működik Rózsaszentmártonban.

h) egészségfejlesztési, sport-, szabadidős és szünidős programokhoz való hozzáférés

A civil szervezetek, önkormányzati rendezvények körében leírtaknak megfelelően történik a programokhoz való hozzáférés.

i) gyermekétkeztetés (intézményi, hétfégi, szünidei)

A gyermekétkeztetés, mint kötelező önkormányzati feladat nagy kihívást jelent minden önkormányzat részére. A mini bölcsődei ellátás magába foglalja a napi négyszeri étkezést, az óvodai alapellátás magába foglalja a napi háromszori étkezést, amit minden gyermek igénybe vesz, aki megjelenik az adott nevelési napon az óvodában. Az óvodai gyermekétkeztetés vagy ingyenes (pl. jövedelem nyilatkozattal a szülő részéről, kérelemre), vagy teljes áras megtérítést igényel. Az óvodába járó gyermekek 85%-a ingyenes étkeztetésben részesül.

Az iskolában kétféle, kérelemre adható étkeztetési forma van: a menza (napi egyszeri meleg étkezés délben), illetve a napközi (napi egyszeri meleg étkezés délben, és két kisétkezés). Az iskolában vagy ingyen, vagy 50%-os térítési díjon, vagy 100%-os térítési díjon vehető igénybe az étkezés. A szünidei étkeztetésre nincs igény a településen, 1-2 család lenne jogosult rá, de nem kéri. Az iskolában az ingyenes tankönyvet annak központi bevezetésével meghatározott feltételek szerint veszik igénybe a tanulók.

j) eltérő kultúrájú, vagy a hátrányos és nem hátrányos helyzetű gyermekcsoportok közötti programok;

Mivel Rózsaszentmártonban nincsenek eltérő kultúrák, illetve HH-s gyermekcsoportok, ezért kifejezetten nekik szóló programok sincsenek.

k) hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése a szolgáltatások nyújtásakor

A hátrányos megkülönböztetéssel, az egyenlő bánásmód követelményével kapcsolatban ld. a 4.4. pontot.

l) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások az ellátórendszerek keretein belül.

A fentiekben leírtak miatt pozitív diszkrimináció nem érvényesül.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

A fejezet tekintetében a fontosabb fogalmak:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók: (Nkntv. 4.§-ának 13. pontja)

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló

b) a Gyvt. fogalom-meghatározása szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló

c) tartós gyógykezelés alatt álló gyermek, tanuló

Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a köznevelésben: ld. a 4.1. pontban foglalt definíciót.

Sajátos nevelési igényű gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd (Nkntv. 4.§ 25. pont)

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek, (Nkntv. 4.§ 3. pont).

Áránytalan teher: ha a nevelés, a nevelés-oktatás körülményei az átlagos körülményekhez képest - a gyermek, a tanuló életkorát és sajátos nevelési igényeit figyelembe véve - lényegesen nehezebbek

vagy jelentős költségnövekedést okoznak a gyermeknek, tanulónak vagy a szülőnek (Nkntv. 4.§ 2. pont)

a) a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek/tanulók óvodai, iskolai ellátása, a köznevelési intézménybe és más településen található fejlesztő programokra való eljutás módja, lehetőségei;

Az egyenlő bánásmód követelménye kiterjed minden olyan nevelésre, oktatásra, képzésre, amely államilag jóváhagyott vagy előírt követelmények alapján folyik, vagy amelynek megszervezéséhez az állam közvetlen normatív költségvetési támogatást nyújt, illetve amelyhez közvetve – így különösen közterhek elengedése, elszámolása vagy adójóváírás útján – hozzájárul.

Az Ebktv. alapján mindenkit egyenlő bánásmód illet meg az oktatással és képzéssel kapcsolatban, így különösen az oktatásba történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározása, a felvételi kérelmek elbírálása, az oktatás követelményeinek megállapítása és a követelménytámasztás, a teljesítmények értékelése, az oktatáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele, az oktatással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférés, a kollégiumi elhelyezés és ellátás, az oktatásban megszerezhető tanúsítványok, bizonyítványok, oklevelek kiadása, a pályaválasztási tanácsadáshoz való hozzáférés, valamint az oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

A jogellenes elkülönítés (szegregáció) leggyakrabban az oktatásban tapasztalható. Éppen ezért a törvény szerint hátrányos megkülönböztetésnek minősül a bármely csoporthoz tartozó személyek elkülönítése egy oktatási, nevelési intézményben, illetve az azon belül létrehozott tagozatban, osztályban, csoportban, beleértve azt is, ha az elkülönítés számarányukhoz viszonyítva lényegesen nagyobb arányban érinti a csoport tagjait, mint a többi tanulót. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti valamely személy vagy csoport olyan nevelésre, oktatásra való korlátozása, olyan nevelési, oktatási rendszer vagy intézmény létesítése, fenntartása, amelynek színvonala nem éri el a kiadott szakmai követelményekben meghatározottakat.

A halmozottan hátrányos helyzetben lévő gyermekek, tanulók elkülönítése társaiktól sérti az egyenlő bánásmód követelményét, ezért szükséges figyelemmel kísérni a működési körzetek kialakítását, az iskolai felvételi eljárást, az egyes csoportok, osztályok összetételét.

Előnyben részesítési kötelezettségként jelenik meg az a rendelkezés, mely szerint ha az általános iskola a felvételi kötelezettsége után további felvételi, átvételi kérelmeket is teljesíteni tud, a további felvételi kérelmek teljesítésénél előnyben kell részesíteni a halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat.

A jogellenes, elkülönített oktatás még abban az esetben is jogszerűtlen, ha teljes mértékben azonos feltételek biztosításával történik. A jogellenes elkülönítés minden aktivitást nélkülöző fenntartása is megvalósíthatja a jogsértést.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók magántanulóvá nyilvánítása esetén fokozott körültekintéssel kell eljárni. A jogalkotó szándéka az volt, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók magántanulóvá nyilvánítását és az ezzel gyakran együtt járó lemorzsolódás megelőzhető legyen. A tankötelezettség iskolába járással teljesíthető. Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető. A szülő, nagykorú tanuló esetén a tanuló a kérelmet a tanévet megelőző június 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez. Ezen időpontot követően csak abban az esetben nyújtható be kérelem, ha a tankötelezettség iskolába járással történő teljesítését megakadályozó körülmény merül fel. Jogszabályban meghatározott esetben az egyéni munkarendet biztosítani kell. (Nkntv. 45. §).

Integrációs felkészítés Pedagógiai Rendszere (IPR)

A szociális hátrányok enyhítése, a tanulási kudarcnak kitett tanulók fejlesztése érdekében az általános iskola és a középfokú iskola képességkibontakoztató vagy integrációs felkészítést szervez, amelynek keretei között a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatása, fejlődésének elősegítése, a tanuló tanulási, továbbtanulási esélyének kiegyenlítése folyik. A képességkibontakoztató és az integrációs felkészítés megszervezése nem járhat együtt a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók elkülönítésével. A képességkibontakoztató felkészítésben a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű vagy sajátos nevelési igényű tanuló vesz részt.

Az óvoda a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára fejlesztő programot szervez, melynek keretében a gyermek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatokat, a szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységet folytat.

A képesség-kibontakoztató és integrációs felkészítés, valamint az óvodai fejlesztő program megvalósítása az oktatásért felelős miniszter által kiadott személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program alapján zajlik. (20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 171-173.§§)

Az Nkntv. 47.§-a alapján sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók neveléséről, iskolai felkészítéséről a szakértői bizottság szakértői véleménye szerint kell gondoskodnia az óvodának, iskolának. A sajátos nevelési igényű gyermek óvodai nevelése, a tanuló iskolai nevelése-oktatása, továbbá kollégiumi nevelése az e célra létrehozott gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményben, konduktív pedagógiai intézményben, óvodai csoportban, iskolai osztályban, vagy a többi gyermekkel, tanulóval részben vagy egészben együtt történhet.

A gyermek, tanuló integrált vagy speciális intézményi keretek között történő nevelését, oktatását a szakértői bizottság által kiadott véleményben foglalt állásfoglalás alapján lehet és kell biztosítani. Az ezzel ellentétes gyakorlat jogsértő mind a Nkntv., mind pedig az egyenlő bánásmód követelményét tekintve.

A rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda helyhiány miatt nem utasított el gyermeket az elmúlt pár évben. A fogyatékosok pontos számról adattal nem rendelkezünk, a család ezt rendszerint belügyének tekinti addig a pillanatig, amíg az ellátórendszer, a nevelési-oktatási intézmények kötelező jelleggel nem vesznek részt a család életében.

4.4. a) 1. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek			
Év	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű óvodás gyermekek aránya az óvodás gyermekeken belül
	Fő	Fő	%
2016	55	1	1,82
2017	53	2	3,77
2018	48	0	0,00
2019	48	0	0,00
2020	48	0	0,00
2021	49	0	0,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az óvodai csoportok számát a fenntartó Önkormányzat határozza meg, jelenleg 3 óvoda csoport működik. A beírt gyermekek száma elmarad pár fővel a 3-6 éves korú korosztály létszámától, mert a gyermekek nem feltétlenül járnak a helyi óvodába, illetve az évvesztes gyermekek is változtathatnak a létszámokon. Az óvodások között jelenleg nincs HH-s vagy HHH-s gyermek.

4.4. a) 2. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók			
Év	Egy osztályra jutó nappali tagozatos tanulók az általános iskolában	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (TS 094)	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolai tanulókon belül (TS 095)
	Fő	Fő	%
2016	16,26	11	8,46
2017	16,25	1	0,77
2018	16,25	0	0,00
2019	15,63	2	1,60
2020	15,88	0	0,00
2021	14,75	0	0,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

Az általános iskolában jelenleg nincs HH-s vagy HHH-s gyermek.

4.4. a) 3. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet a középszintű oktatásban						
Év	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gimnáziumi tanulók száma	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a gimnáziumi tanulókon belül	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók száma a nappali oktatásban	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakközépiskolai tanulók és hátrányos helyzetű szakiskolai és készségfejlesztő iskolai tanulók aránya a tanulók számához viszonyítva	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű szakgimnáziumi tanulók száma	Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya a szakgimnáziumi tanulókon belül
	Fő	%	Fő	%	Fő	%
2016	0	0	0	0	0	0
2017	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	0	0	0
2019	0	0	0	0	0	0
2020	0	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	0	n.a.

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A középiskolai tanulók között sem volt az elmúlt években HH-s vagy HHH-s gyermek.

4.4. a) 4. számú táblázat - Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet		
Év	Megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma	Megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma
	fő	fő
2016	3	0
2017	3	0
2018	2	0
2019	0	0
2020	0	0
2021	0	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar

b) a közneveléshez kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások (pl. iskolára/óvodára jutó gyógypedagógusok, iskolapszichológusok száma stb.)

4.4.1. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai		
ÓVODAI ELLÁTOTTSÁG		
Az óvoda telephelyeinek száma (db)	1	
Hány településről járnak be a gyermekek (db)	3	
Óvodai férőhelyek száma (fő)	70	
Óvodai gyermekcsoportok száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) (db)	3	
Az óvoda nyitvatartási ideje (...h-tól ...h-ig):	6.30	16.30
A nyári óvoda-bezárás időtartama (nap)	10	
Személyi feltételek	Fő	Hiányzó létszám
Óvodapedagógusok száma	4	1
Ebből diplomás óvodapedagógusok száma	4	1
Gyógypedagógusok létszáma	0	0
Dajka/gondozónő	3	0
Kisegítő személyzet	1	1

Forrás: Önkormányzati, intézményi adatgyűjtés

Az óvoda 70 férőhelyes, kihasználtsága nem teljes, így az alkalmazotti létszám kevesebb fővel is meg tudja oldani a feladatokat. Gyógypedagógus helyben nincs, megbízási szerződéssel látja el a rászoruló gyermekeket.

4.4.2. számú táblázat - Óvodai nevelés adatai								
Év	3-6 éves korú gyermekek száma	Óvodai gyermekcsoportok száma - gyógypedagógiai neveléssel együtt	Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodai feladatellátási helyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodába beírt gyermekek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt)	Óvodai gyógypedagógiai gyermekcsoportok száma	Gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyermekek száma az integráltan oktatott SNI gyermekek nélkül	Egy óvodai gyermekcsoportra jutó gyermekek száma
	fő	db	db	db	fő	db	fő	fő
2016	73.	3	70	1	55	0	0	18
2017	72	3	70	1	53	0	0	18
2018	67	3	70	1	48	0	0	16
2019	65	3	70	1	48	0	0	16
2020	64	3	70	1	48	0	0	16
2021	65	3	70	1	49	0	0	17,67

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatgyűjtés

Az óvodában külön gyógypedagógiai csoport nincs. A beíratott gyermekek száma az adott év augusztus 30-ig 3. életévüket betöltött gyermekek számától is függ. Pár gyermek nem helyben jár óvodába, a szülők a munkahelyükhöz közelebbi óvodába írták be őket.

4.4.4. számú táblázat - Általános iskolák adatai: osztályok, gyógypedagógiai osztályok, feladatellátási helyek					
Tanév	Az általános iskolai osztályok száma a gyógypedagógiai oktatásban (a nappali oktatásban)	Az általános iskolai osztályok száma (a gyógypedagógiai oktatással együtt)	Általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)	Egy általános iskolai osztályra jutó tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt)	Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban
	db	db	db	fő	%
2016	0	8	1	16,25	10,00
2017	0	8	1	16,25	10,77
2018	0	8	1	16,50	9,09
2019	0	8	1	15,63	7,20
2020	0	8	1	15,88	7,09
2021	0	8	1	14,75	8,47

Forrás: TeIR, KSH Tstar

A Móra Ferenc Általános Iskola a Klebersberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működik, a Hatvani Tankerülethez tartozva.

Az általános iskolában tanuló gyermekek létszáma 130 és 140 között mozog. A következő évek létszámát az óvodáskorú gyermekek létszámából lehetett kikövetkeztetni. A gyermekek alacsony létszámának növelésére a településnek törekednie kell. Az iskolának megtartó ereje van egy település életében, de fennáll a veszélye a felső tagozat megszüntetésének, illetve az osztályösszevonásoknak.

Az általános iskolában jelenleg 8 évfolyamos, minden évfolyamon egy-egy osztállyal.

Az iskola személyi feltételeit megvizsgálva elmondható, hogy a szaktanárokból, illetve az iskolapszichológusból van hiány. Ennek a megoldása a tankerület feladata, az Önkormányzatnak nincs ráhatása. Ez már oktatásszervezői feladatot jelent.

4.4.5. számú táblázat - A 8. évfolyamot eredményesen befejezők a nappali oktatásban	
Tanév	A 8. évfolyamot eredményesen befejezte a nappali oktatásban
	Fő
2016	22
2017	17
2018	14
2019	21
2020	18
2021	23

Forrás: TeIR, KSH Tstar

c) hátrányos megkülönböztetés és jogellenes elkülönítés az oktatás, képzés területén, az intézmények között és az egyes intézményeken belüli szegregációs jelenségek

Hátrányos megkülönböztetés, jogellenes elkülönítés, intézményen belüli szegregáció az oktatás-nevelés területén belül Rózsaszentmártonban nincs.

d) az intézmények között a tanulók iskolai eredményességében, az oktatás hatékonyságában mutakozó eltérések

Mivel Rózsaszentmártonban csak egy óvoda, illetve csak egy iskola működik, ezért az oktatás-nevelés hatékonyságában az egyes intézmények között nem lehet eltérés.

e) előnyben részesítés, hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások

Hátránykompenzáló programok közül a korrepetálás, a plusz vagy magánórak igénybevétele a jellemző.

4.4.6. számú táblázat - Gyermekjóléti, hátránykompenzáló szolgáltatások				
Év	Biztos kezdet gyerekházat rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Tanoda szolgáltatást rendszeresen igénybe vevő gyermekek száma	Család- és gyermekjóléti szolgáltatást igénybe vevő kiskorúak száma	Szünidei étkeztetésben részeseülő gyermekek száma
	Fő	Fő	Fő	Fő
2016	0	n.a.	n.a.	1
2017	0	n.a.	n.a.	0
2018	0	n.a.	n.a.	0
2019	0	n.a.	n.a.	0
2020	0	n.a.	n.a.	0
2021	0	n.a.	n.a.	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati és intézményfenntartói adatok

A hátránykezelő szolgáltatások az alapellátásokhoz kapcsolódnak, amelyek igénybevétele nem kötelező.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

<i>A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön</i>	
<i>beazonosított problémák</i>	<i>fejlesztési lehetőségek</i>
Bölcsoede megismerttetése a településen élőkkel	Bölcsoede kötelező kialakítása 2021. évben pályázati lehetőségek kihasználásával megvalósult
Fejlesztő szakemberek hiánya	Több településsel együttműködés a költségek csökkentése céljából
Problémát jelent az egységes fogalomrendszer hiánya: a gyermekvédelem, az egészségügy a „veszélyeztetett gyermek” fogalmat használja, amelynek a megítélése számos szubjektív elemet takar és mást alkalmaznak köznevelési intézmények.	Rendszeres szakmai találkozók szervezése.
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
Az egyes ellátási formákat nem veszik annyian igénybe, amennyien jogosultak lennének rá.	Szülők tájékoztatása a támogatásokról.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Jogi alapvetések a nők esélyegyenlőségéhez:

- Az Alaptörvény XV. cikke rögzíti, hogy a nők és férfiak egyenjogúak, vagyis mind a nőket, mind a férfiakat azonos jogok kell, hogy megillessék minden polgári, politikai, gazdasági, szociális, kulturális jog tekintetében.
- a Tanács 76/207/EGK irányelve a nőkkel és a férfiakkal való egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés és az előmenetel lehetőségei, valamint a munkafeltételek terén történő végrehajtásáról és az azt módosító 2002/73/EK irányelv,
- a Tanács 79/7/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról,
- a Tanács 86/378/EGK irányelve a férfiakkal és a nőkkel való egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekben történő megvalósításáról.

Az önkormányzat és annak intézményei csak nagyon kevés, vagy semmilyen adattal nem rendelkeznek a gender (nemi alapú) szempontok és problémák tekintetében. A nők és férfiak közötti egyenlőség vizsgálatához azonban a lehető legrészletesebb adatok, információk szükségesek az önkormányzat tevékenysége szempontjából releváns területeken és témakörökben.

A nők elleni hátrányos megkülönböztetést nem mindig könnyű észrevenni: sokszor maguk a nők – különösen, ha vezető pozíciót töltenek be – tiltakoznak a leghevesebben, amikor arról esik szó, hogy az otthoni, a munkahelyi vagy a közéleti szférában személyesen ők maguk, vagy a nők általában hátrányt szenvednének el a férfiakkal képest. Bármily nehéz is a nemek helyzetére érzékeny elemzést lehetővé tevő adatokat gyűjteni (hiszen ezeket még a nagy adatgyűjtő szervek – munkaügyi központok, KSH, APEH vagy OEP – sem kérik kellő részletességgel), mégis meg kell próbálni a lehető legpontosabb információkat beszerezni.

A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőtlenség minden bizonnyal a legmélyebben gyökerező, legnehezebben tetten érhető, a társadalom részéről a leginkább, a legtisztább lelkiismerettel támogatott igazságtalanság. Nem könnyű fellépni ellene. Pedig a nemek közötti egyenlőtlenséget – mint a társadalmi egyenlőtlenségeket általában – nem csupán azért érdemes leküzdeni, mert igazságérzetünk, emberi szolidaritás-érzésünk ezt diktálja, hanem azért is, és elsősorban azért, mert az egyenlőtlenség: pazarlás. A társadalmi csoportok – így a férfiak és nők – közötti egyenlőtlen hatalom-megosztás az erőforrások egyenlőtlen felhasználásához vezet: a rendelkezésre álló potenciálok parlagon hagyásával egyenértékű.

Ahhoz, hogy egyáltalán szembenézhessünk a problémákkal, első és legfontosabb lépésként érzékeny háttérelmzéseket kell készíteni. Látnunk kell, hogy egy sor gazdasági, szociális, gyermekvédelmi, munkaügyi, bűnözési, egészségügyi problémának nincs megoldása, ha nem gender-érzékeny eszközökkel nyúlunk hozzájuk. Az adatok elemzése, az általuk tükrözött társadalmi folyamatok feltárása segít megérteni, hogy a nők és férfiak közötti egyenlőtlenségek – a látszattal és a gyakran hangoztatott ideológiákkal szemben – nem lelki, nem is biológiai alapokon nyugszanak elsősorban, hanem politikai, hatalmi, gazdasági természetűek.

Magyarország ígéretet tett az Európai Unió irányelveinek következetes érvényesítésére, amely irányelvek kiemelt fontosságot tulajdonítanak az élet minden területén a nők nyílt vagy rejtett diszkriminációja felszámolásának, és meghatározzák a nemek közötti egyenlőség érvényesítésének nemzetközileg elismert terminológiáját is, a gender mainstreaming szóhasználatát.

A Települési Esélyegyenlőségi Program – mint minden más fejlesztési program – két úton is szolgálhatja az egyenlőséget: közvetlen, célzott, a nők és férfiak egyenlőségének előmozdítását szolgáló eszközökkel, és általánosságban, mindenre kiterjedően, „horizontálisan”: a folyamatokban mindenütt a nők és a férfiak eltérő helyzetét és szükségleteit feltáró, ezekhez igazodó tervezés és tevékenység révén. Mindkét útra szükség van. Horizontális szemléleten azt is értjük, hogy a többi, a

nemek közötti egyenlőség konkrét kérdéskörén kívül eső probléma kezelésekor is tekintettel vagyunk erre: az egészségügyben, az oktatásban, a területfejlesztésben, a fogyatékos emberek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedésekben, a foglalkoztatásban, a gazdaságban, a helyi- és a nagypolitikában és a kultúrában is. Figyelünk rá, tekintettel vagyunk a férfiak és nők eltérő helyzetére és szükségletére, és észre vesszük speciális, éppen nemük miatt rájuk jellemző problémáikat. A direkt, a nők és férfiak egyenlőségét egy-egy konkrét területen előmozdítani hivatott célzott programok megtervezését és kivitelezését is ez a horizontális szemlélet alapozhatja meg. Az itt következő elemzés néhány kulcsprobléma köré szervezi a tennivalókat: mindig a helyzet megismerése, a fontosabb problémák feltárása a kiindulópont. Ezt követően a lehetséges aktorok számbavétele, feladataik megjelölése következik. A nemek egyenlőségének érdekében a helyzetelemzés mellett a legtöbb, amit tehetünk, hogy képzett és felkészült, a probléma iránt érzékeny, elkötelezett együttműködő partnerek hálózatát alakítjuk ki.

Az Önkormányzat és annak költségvetési szervei, intézményei a helyzetelemzés készítésének időpontjában csak kevés adattal rendelkeznek a gender szempontok és problémák tekintetében.

A demográfiai és közszolgáltatási adatok vizsgálatából az alábbi összefüggések állapíthatók meg:

- a település összlakosságának 55 %-a nő;
- a női lakosok több mint fele 19-65 éves tehát aktív korú;
- közfoglalkoztatásban résztvevő nők aránya: 90%;
- regisztrált munkanélküli a nők 5,5%-a;
- a nyugdíjas korú nők száma a nők 30%-a.

A népesség nemek szerinti megoszlása a népességen belül helyi szinten is jól mutatja, hogy a nők átlagosan magasabb életkort érnek meg, mint a férfiak. Az állandó népességen belül a nők aránya a vizsgált időszakban mindvégig 55 % maradt.

Tapasztalataink szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak

- az 55 év feletti nők a változó képzettségi követelmények hiánya,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A Rózsaszentmártonban található, nőket is foglalkoztató munkahelyek jellemzően a közszféra és a szolgáltatási szektor. A foglalkoztatott, az inaktív és a munkanélküli női népesség főbb demográfiai adatai nem állnak teljes körűen a rendelkezésre (gyermekszám, képzettség, családi állapot, demográfiai adatok). A gyermekes családok gazdasági aktivitásáról az önkormányzat nem szolgáltatott adatokat, ilyen jellegű felmérés nem készült a településen.

A nők anyagi kiszolgáltatottságát fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt. A település nem rendelkezik adatokkal a ledolgozott munkaidő tekintetében.

A gyermeküket egyedül nevelő nők gazdaságilag (és jogilag is) ki vannak szolgáltatva. A település nem rendelkezik felméréssel a gyermeküket egyedül nevelő nők, férfiak szükségleteit illetően.

A nők és férfiak foglalkozási (horizontális) szegregációja, és az ún. „üvegplafon” (a vertikális szegregáció) az egyenlőtlen bérezést és általában a javakhoz, kompetenciákhoz és lehetőségekhez való egyenlőtlen hozzáférést eredményezi. A nők jellegzetesen az alacsony fizetésű munkakörökbe szorulnak. A település nem rendelkezik kimutatással a férfiak és nők bérezését illetőleg. A várandós

és kisgyermekes anyák visszatérése biztosított és támogatott az önkormányzati munkahelyeken. Munkaerőpiaci helyzetükről azonban nem készült felmérés.

A Munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 12.§-a rendelkezik arról, hogy a munkaviszonnyal, így különösen a munka díjazásával kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. A munka egyenlő értékének megállapításánál különösen az elvégzett munka természetét, minőségét, mennyiségét, a munkakörülményeket, a szükséges szakképzettséget, fizikai vagy szellemi erőfeszítést, tapasztalatot, felelősséget, a munkaerő-piaci viszonyokat kell figyelembe venni.

Az Ebktv. megfogalmazza a közvetlen és a közvetett diszkrimináció fogalmát, amely rögzíti, hogy az adott személy olyan tulajdonsága miatt kerül hátrányba más, összehasonlítható helyzetben lévő személyekhez képest, amit nem tud befolyásolni. Védett tulajdonságként nevezi meg a törvény a nemet, családi állapotot, az anyaságot és terhességet is.

a) foglalkoztatás és munkanélküliség a nők körében

A közösségi esélyegyenlőség akcióprogram céljai között szerepel a gazdasági és szociális szférában a nők és férfiak esélyegyenlőségének érvényesítése, valamint a munka és a családi élet összeegyeztetése mind a férfiak, mind a nők számára. Az Önkormányzat, mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének.

E célok megvalósulását példamutatásával tudja segíteni, hiszen szükséges az a tudatformálás és szemléletváltás, amely ezen a területen is biztosítja az esélyegyenlőséget.

5.1.1. számú táblázat - Munkanélküliségi ráta nemek szerint			
Év	Nyilvántartott álláskeresők aránya az állandó népességben a 15-64 évesek körében		
	Férfiak aránya	Nők aránya	Összesen
	%	%	%
2016	2,45	3,57	3,01%
2017	3,61	4,71	4,16%
2018	2,93	5,31	4,12%
2019	2,25	4,49	3,37%
2020	2,81	5,93	4,37%
2021	3,78	3,57	3,68%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Tapasztalataink szerint a gyermekvállalás, a munkahelytől való hosszabb idejű távolmaradás nagymértékben rontja a nők munkaerőpiacra való visszalépésének esélyeit. Az óvodai és a bölcsődei ellátás biztosítása is segíti a nőket a munkaerő-piacra történő visszatérésben. Ebben a nagyszülők segítsége sem elhanyagolható.

5.1.2. számú tábla - A 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskereső		
Év	180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya	Nők aránya a 180 napon túli nyilvántartott álláskeresőknél belül
	%	%
2016	31,58	83,33
2017	40,38	66,67
2018	50	80,77
2019	57,14	75
2020	53,7	79,31
2021	60	48,15

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nők aránya a 180 napon túl nyilvántartott álláskeresőknél belül kiemelkedő, bár az elmúlt években csökkenő tendenciát mutat. Lehet, hogy a mini bölcsőde működése megkezdésének hatása kezd el mutatkozni.

5.1.3. számú táblázat - Pályakezdő álláskereső száma		
Év	Nyilvántartott álláskereső száma	Nyilvántartott pályakezdő álláskereső száma
	fő	Fő
2016	38	2
2017	52	6
2018	52	6
2019	42	2
2020	54	2
2021	45	2

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

A nyilvántartott álláskereső közül a pályakezdők száma minimális, megállapítható, hogy az iskolákban frissen végzettek el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon.

b) nők részvétele foglalkoztatást segítő és képzési programokban

A foglalkoztatást segítő programokra az Önkormányzatnak csak a közfoglalkoztatási program keretében van ráhatása. A közfoglalkoztatottak között a férfiak az elvégzendő munka jellege és mennyisége miatt (fünyírás) kapnak kiemelt szerepet. A nőkre a közintézmények takarításában és a zöldövezetek ápolásában (virágok gondozása, kertészkedés) hárul feladat.

A településen egyén foglalkoztatást segítő és képzési program nincs. A munkaügyi Központ szervezésében vesznek ilyen jellegű tanfolyamokon részt az álláskereső.

c) alacsony iskolai végzettségű nők elhelyezkedési lehetőségei

A nők iskolai végzettségére és foglalkoztatására vonatkozó adatok nem állnak a rendelkezésünkre. A Munkaügyi Központ adataiból az látszik, hogy az arányok valószínűleg ugyanazok, mint a férfiak esetében.

d) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén (pl. bérkülönbség)

A nők munkaerő-piaci hátrányos megkülönböztetése nehezen vizsgálható jelenség, megmutatkozhat a munkára való jelentkezéskor (ha a munkakör betöltésére mindkét nem képviselője alkalmas, azonos kvalitásokkal rendelkeznek, a munkáltató mégsem szeretne nőt alkalmazni), az azonos munkáért járó eltérő bérezésben, vagy az előmeneteli lehetőségek szükségességében (üvegplafon-jelenség).

Nem fordult elő panasz a településen kifejezetten a női, gender hátrányos megkülönböztetés miatt. A diszkriminációs gyakorlat visszaszorítása szempontjából fontos a foglalkoztatási viszonyok ellenőrzése, szükség esetén az Egyenlő Bánásmód Hatóság bevonása, a tájékoztató kampányok, vagy a területtel foglalkozó társadalmi szervezetekkel történő együttműködés.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások (pl. bölcsődei, családi napközi, óvodai férőhelyek, férőhelyhiány; közintézményekben rugalmas munkaidő, családbarát munkahelyi megoldások stb.)

A nők foglalkoztatását gátló egyik akadály a gyermeknevelés. Leginkább a munkahelyek hiánya a probléma. A családi, magánéletbeli feladatok és felelősségek általában egyoldalúan a nőket terhelik. A település nem rendelkezik adatokkal a nők családon belüli túlterheltségéről, annyi valószínűsíthető, hogy az idősök sokat tudnak segíteni.

5. 2. 1. számú táblázat – Védőnői álláshelyek száma (a 4.3.1. táblával azonos)			
Év	Betöltött védőnői álláshelyek száma	0-3 év közötti gyermekek száma	Átlagos gyermekszám védőnőnként
	db	fő	fő
2016	1	50	50,00
2017	1	52	52,00
2018	1	59	59,00
2019	1	57	57,00
2020	1	64	64,00
2021	1	56	56,00

Forrás: TeIR, KSH Tstar, Önkormányzati adatok

Rózsaszentmártonban mini bölcsőde 2021. decemberétől működik, 8 fő ellátására alkalmas. A második mini bölcsőde várhatóan 2023-ban kezdi meg a működését. Az óvodai férőhelyek száma megfelelő, férőhelyhiány miatt még óvodás korú gyermeket nem utasítottak el a helyi óvodában. A kisgyermeket nevelő nők és férfiak esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően rontják. A kisgyermekesek munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges a mini bölcsődei férőhelyek száma: előzetes felmérések alapján a 8 + 8 fős férőhelyszám a helyi igényeknek megfelel.

5.2.2. a) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. a.) számú táblázatból		
Év	Működő, önkormányzati bölcsődei férőhelyek száma	Önkormányzati bölcsődébe beírt gyerekek száma
	db	Fő
2016	0	0
2017	0	0
2018	0	0
2019	0	0
2020	0	0
2021	8	3

Forrás: Önkormányzati és intézményi adatgyűjtés

A *bölcsőde* a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését biztosító intézmény. Ha a gyermek a 3. évét betöltötte, de testi vagy szellemi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, a 4. évének betöltését követő augusztus 31-ig nevelhető és gondozható a bölcsődében.

5.2.2. b) Bölcsődék és bölcsődébe beíratott gyermekek száma (4.3.3. b.) számú táblázatból								
Év	Működő munkahelyi bölcsődei férőhelyek száma	Munkahelyi bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő családi bölcsődei férőhelyek száma	Családi bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő mini bölcsődei férőhelyek száma	Mini bölcsődébe beírt gyerekek száma	Működő (összes) bölcsődei férőhelyek száma	Bölcsődébe (összes) beírt gyermekek száma
	db	Fő	db	Fő	db	Fő	db	Fő
2016	0	0	0	0	0	0	0	0
2017	0	0	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	0	0	0	0	0
2019	0	0	0	0	0	0	0	0
2020	0	0	0	0	0	0	0	0
2021	0	0	0	0	8	3	8	3

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Lényeges, hogy az Önkormányzat tisztában legyen azzal, hogy a jogszabályi környezet milyen lehetőségeket kínál a probléma megoldására, kezelésére. A nők munkaerő-piaci elhelyezkedése szempontjából lényeges a gyermekek számára nyújtott napközbeni ellátásokhoz történő hozzáférés, így e ponton belül szükséges a hozzáférés feltételeinek vizsgálata.

A Gyvt. szabályai szerint a gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően – különösen bölcsődében, gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban, valamint óvodában, iskolában.

A gyermekek napközbeni ellátásaként *napközbeni gyermekfelügyelet* biztosítható az ellátást nyújtó saját otthonában.

Alternatív napközbeni ellátás a játszótéri program, játszóház, klubfoglalkozás keretében nyújtott,

- a szülő és a gyermek kapcsolatát erősítő, a gyermek szocializációját támogató, valamint egyéb szabadidős és prevenciós szolgáltatás,
- a csellengő vagy egyéb okból veszélyeztetett iskoláskorú gyermekek számára biztosított nappali felügyelet, sport-, illetve egyéb foglalkozás és étkeztetés, feltéve, ha a működtető rendelkezik az ehhez szükséges – külön jogszabályban meghatározott – személyi és tárgyi feltételekkel.

Az óvoda a gyermek hároméves korától a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel. Az óvoda felveheti azt a gyermeket is, aki a harmadik életévét a felvételétől számított fél éven belül betölti, feltéve, hogy minden, a településen, fővárosi kerületben, vagy ha a felvételi körzet több településen található, az érintett településeken lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkező hároméves és annál idősebb gyermek óvodai felvételi kérelme teljesíthető.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt. A szülő - tárgyév április 15. napjáig benyújtott - kérelme alapján a gyermek jogos érdekét szem előtt tartva, annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek a negyedik életévét betölti, különös méltánylást érdemlő esetben, újabb kérelem alapján annak az évnek az augusztus 31. napjáig, amelyben a gyermek az ötödik életévét betölti a Kormány rendeletében kijelölt szerv (felmentést engedélyező szerv) felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja. Ha az eljárásban szakértőt kell meghallgatni, csak az óvodavezető vagy a védőnő, továbbá tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében az Eütv. 89. §-a szerinti általános járóbeteg-szakellátásban, vagy az Eütv. 91. §-a szerinti általános fekvőbeteg-szakellátásban részt vevő szakorvos rendelhető ki. Tartós gyógykezelés alatt álló gyermek esetében a kérelem a tárgyév április 15. napja után is benyújtható. Az eljárás időtartama ötven nap. (Nkntv. 8. §)

Az Nkntv. értelmében az *általános iskolában* 16 óráig kell megszervezni a tanórai és tanórán kívüli foglalkozásokat. A törvény 4. §-ának 4. pontjában rögzíti továbbá az egész napos iskola fogalmát, mely olyan iskolaszervezési forma, ahol a tanórai és más foglalkozásokat a délelőtti és délutáni időszakra egyenletesen szétosztva szervezik meg, működését, feltételrendszerét a köznevelésért felelős miniszter jogszabályban határozza meg.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A védőnői hálózat hatékony működése a gyermek és az anya védelmét is szolgálja. A család- és nővédelmi gondozást az Eütv. 41.§-a rögzíti, ennek értelmében biztosítani szükséges a gyermekvállalás körülményeinek elősegítését a tanácsadás és gondozás eszközeivel, a családtervezéssel összefüggő ismeretek átadását és a nők egészségvédelmét szolgáló intézkedéseket.

A fogamzásszabályozás és szexualitás gyakran még a mai családokban is tabu témának számít. Ezért kiemelten fontos szerepet kapnak a közoktatási intézmények a gyerekek felvilágosításában. A gyerekek szexuális felvilágosítását célzó programok, tanórák már az általános iskolában megkezdődnek, majd a középiskolákban folytatódnak; osztályfőnöki, biológia óra keretében előadást tartanak a védőnők. A gyerekágyas gondozás során a szülés után mindenki megkapja a kellő tanácsadást. Várandós tanácsadást is tart a védőnő. A védőnő koordinálja a terhesség idejének megfelelő vizsgálatok megtörténtét. A védőnő otthonában is meglátogatja a várandósokat és életvezetési-, lakásrendezési tanácsokat ad, hogy megfelelő legyen a csecsemő fogadása.

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg. Ennek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdi meg: tanfolyamok, beszélgetések, családlátogatások formájában. Segítséget

nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor.

Rózsaszentmártonban egy főállású védőnő látja el a fent leírt feladatokat.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolati erőszak

A családon belüli, vagy kapcsolati erőszak esetén alkalmazható legfontosabb rendelkezéseket a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény és a Büntető Törvénykönyv tartalmazza.

A távoltartásról szóló törvény szerint hozzátartozók közötti erőszaknak minősül

- a) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység,
- b) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás.

A családon belüli erőszakról ezen kívül nincs önálló tényállás, a párkapcsolati erőszakra jelenleg a Büntető Törvénykönyv különböző tényállásai vonatkoznak, ld. testi sértés, zaklatás, távoltartás.

A nők elleni erőszak különböző formáira, vagy ugyanezeknek nem a párkapcsolaton belül megnyilvánuló formáira (pl. szexuális jellegű visszaélések) is a Büntető Törvénykönyv releváns paragrafusai vonatkoznak.

A zaklatás, szexuális vagy családon belüli erőszak miatt történt rendőrségi feljelentések száma alulmarad a tényleges esetek számától.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a nők ellen elkövetett bűncselekmények között egyértelműen a családon belüli erőszak a leggyakoribb halálozási ok. A helyzetet tovább nehezíti, hogy a családban, az otthon falai mögött folyó erőszak a privát szféra sérthetetlenségénél fogva gyakran láthatatlan, ami az áldozat számára jelentősen megnehezíti a segítségkérést, a környezet számára pedig a segítségnyújtást.

Mind a nyugati, mind a magyar adatok azt mutatják, hogy minden ötödik nő él vagy élt valaha olyan kapcsolatban, ahol partnere rendszeresen testileg bántalmazta őt. Ezt az adatot tovább súlyosbítja, hogy a testi erőszak csak a jéghegy csúcsa. A folyamatos lelki erőszakban élő nők száma ennél jóval magasabb.

Célzottan a nők elleni erőszak, családon belüli erőszak áldozataival foglalkozó ellátás Rózsaszentmártonban nem folyik. A rendszerben dolgozó szociális szakemberek eddig még nem jelezték, hogy a fiatal lányok, a családok nők védelme érdekében külön erőfeszítéseket kell tenni.

Jellemzően az erőszak jó része a családban marad, hiszen a nőket, illetve a családokat érő erőszakos cselekedetek nagy része ma még felderítetlen. A gyermekvédelmi, szociális szolgáltatások, a védőnői hálózat, a rendőri tevékenység eredményeként, a jelzőrendszerek alapján egyre több esetre derül fény, egyre többen tudják, hogy problémáikkal hova fordulhatnak segítségért.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)

Anyaothton, családok átmeneti otthona a közeli városokban található, de ennek sajtónyilvánossága nincs. A településen élő nők nem tudják, hogy milyen igénybe vehető szolgáltatások állnak a rendelkezésükre.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

A települési önkormányzati képviselőtestületben a polgármester és a 6 képviselő között összesen 4 nő foglal helyet. A polgármester, az alpolgármester és a jegyző is nő. Az önkormányzati hivatal és a közoktatási intézmények is többségében női alkalmazottakat foglalkoztatnak.

Országos jelenség, hogy a pedagógusok eloszlása a szakterületek, ill. vezetői szintek között merev nemi sztereotípiákat követ. Ugyanígy a gyerekek, diákok részvétele egyes szakkörökön, különórákon, tanulmányi versenyeken, továbbtanulást előkészítő tanfolyamokon, felvételi jelentkezésekkor merev nemi sztereotípiákat követ.

Megállapítható, hogy a településen nincs olyan szervezet, amely a nők érdekvédelmére alakult volna.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a 45, főleg az 55 év feletti nők különösen, többszörösen is hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Ennek oka egyebek között a magyar társadalom hagyományos családmodelljében keresendő: még ma is sokan vallják, hogy a nők helye a ház körül, a családban van, nem a munkaerőpiacon. Ezt a szemléletet tovább súlyosbítják a nőkkel kapcsolatos negatív sztereotípiák.

A munkanélküliség aránya körükben magasabb, ez össztársadalmi probléma, amelyen komplex programokkal lehet enyhíteni.

Szakmai tapasztalataink szerint a gyermek születését követően az otthon maradó szülő magányosnak érzi magát. Hirtelen az eddigi aktív életéből minden háttérbe szorul, a megszokottól eltér, és fellép a félelem a „más”-tól. Ezért az Önkormányzat a közművelődés, a sport, a szabadidő eltöltésének terén olyan családbarát környezetet kíván teremteni, amely közösségi teret nyújt számukra is. A közparkok és közterek alkalmasak a gyermekek fogadására, a játszótereinken minden igényt kielégítő játékok várják a gyermekeket. A Művelődési Házban Baba-Mama Klub is működik, ahol a kisgyermekes anyukák meg tudják egymással beszélni a mindennapi gondjaikat, közösségé tudnak alakulni.

A nőket fokozottan érintő társadalmi problémák Rózsaszentmártonban nem jellemzőek, ezért az önkormányzat tervei között nem szerepel ilyen irányú intézkedés.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

<i>A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön</i>	
<i>beazonosított problémák</i>	<i>fejlesztési lehetőségek</i>
A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	Meg kell alkotni, majd lehetőség szerint bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
Munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztethetlensége	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése a Római Katolikus Egyház bevonásával, amennyiben szükséges.
A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
A GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	A központi kormányzat gazdasági helyzetének figyelembevételével az ellátás költségeinek átvállalása.
A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, közparkok tervszerű felújítása.
A nők munkaerő-piacra való visszatérésének elősegítése a gyermekvállalást követően.	2021-ben átadásra került egy 8 fő ellátására alkalmas mini bölcsőde.
Nincsenek krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (nincs családok átmeneti otthona és anyaotthon a településen)	Tájékoztatás a környéken elérhető ilyen típusú intézményekről.

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

Az esélyegyenlőségi szempontok fejlesztését az európai közösségi politikában elsődlegesen gazdasági és foglalkoztatáspolitikai szempontok vezérelték, ám fokozatosan teret nyert az a felismerés, hogy az esélyegyenlőség elvének e téren történő biztosítása önmagában nem képes a már meglevő egyéb társadalmi egyenlőtlenségeket felszámolni. Azok viszont negatívan befolyásolják az országok gazdasági teljesítményét és versenyképességét. Az emberi jogi kérdések térnyerésével párhuzamosan az esélyegyenlőségi szempontok fokozatosan középpontba kerültek, velük együtt az életkor alapú diszkrimináció is. Az Európai Unió a tagországok számára fontos esélyegyenlőségi ajánlásokat fogalmaz meg a szakpolitikai stratégiák fejlesztésének érdekében. Az európai jogalkotásban az idősebb személyek csak 1987-ben, illetve 1989-ben szerepeltek először úgy, mint a közösségi cselekvés kedvezményezettjei.

Az ageizmus az életkor alapú diszkriminációt jelöli. E fogalmat Európában és a világban is főként az idősekkel szembeni diszkriminációval összefüggésben használjuk. Az ageizmus, akárcsak a más típusú megkülönböztetések, megvalósulhat direkt vagy indirekt módon, és következményei is hasonlóak az egyéb típusú diszkriminációnál tapasztaltakhoz.

Az idevágó tudományos elméletek szerint, a korszerinti diszkriminációt elkövetők az idősödésről alkotott negatív nézeteket teszik magukévá, és ennek a negatív képnek megfelelően kezdenek el viselkedni. Habár a társadalom egy jelentős csoportját érinti ez a fajta diszkrimináció, mégis alig van jelen a köztudatban.

Az időseket az élet számos területén éri hátrányos megkülönböztetés Magyarországon. Legjelentősebb az idősek foglalkoztatásbeli diszkriminációja, mely súlyos következményekkel jár, különösen a nők esetében. Ezen kívül gyakori még az egészségügyben és a szociális ellátások, szolgáltatások biztosítása területén elszenvedett diszkrimináció. Habár a 2003. évi CXXV. törvény (Ebkty.) és a munka törvénykönyve is tiltja az életkor alapú diszkriminációt, a magyarországi idősebb korosztály már 45–50 éves kortól nagyobb mértékben kitett a foglalkoztatásbeli diszkriminációnak, mint a hasonló korú Uniók állampolgárok. A kor alapú megkülönböztetés az új állások betöltésénél, a létszámleépítésnél és az elbocsátásoknál is gyakori.

Rózsaszentmártonban, mint nagyon sok más településen alapvető problémát jelent az előregedő lakosság, az idősügyi ellátás megszervezése. Az „Őszirózsa” Gondozási Központ, mint idősek otthona jelenleg 44 fő befogadására képes. Emelt szintű és szociális ellátást is nyújtó intézmény. Bővítésére igény lenne, de fizikai hely hiányában nem megoldható.

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői (pl. száma, aránya, jövedelmi helyzete, demográfiai trendek stb.)

A nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülők vonatkozásában az alábbi jogszabályi rendelkezések irányadók:

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény értelmében a kötelező képet mutatja a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer:

1. saját jogú; és
2. hozzátartozói nyugellátásokat biztosít.

A *saját jogú* nyugellátások körébe tartozik:

1. az öregségi nyugdíj.

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó *hozzátartozói nyugellátás*:

1. az özvegyi nyugdíj;
2. az árvaellátás;
3. a szülői nyugdíj;

4. a baleseti hozzátartozói nyugellátások; valamint
5. özvegyi járadék.

„Önmagát becsüli meg minden nemzedék azáltal, hogy tudomásul veszi: a világ nem vele kezdődött.” - mondja Sütő András. Ez Rózsaszentmárton Idősügyi Stratégiájának a mottója is lehetne.

Az időskorúak családi állapotára jellemző, hogy korban előrehaladva fokozatosan csökken a házások, és növekszik az özvegyek aránya.

A demográfiai folyamat jellemzőit az alábbiakban foglalhatjuk össze:

- növekszik az átlagéletkor,
- magasabb a középkorúak halandósága,
- nők hosszabb élettartama („feminization of ageing”).

6.1. számú táblázat - Öregedési index (3. táblával azonos)			
Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index %
2016	479	242	197,93%
2017	488	237	205,91%
2018	484	263	184,03%
2019	477	252	189,29%
2020	476	253	188,14%
2021	473	239	197,91%

Forrás: TeIR, KSH-TSTAR

Rózsaszentmártonban a 65 év feletti állandó lakosok száma az összlakosság 20-25%-át teszik ki.

Az időskorban jellemző megbetegedések - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák is jelen vannak. Az idős ember egyedül marad, izolálódik, szellemi és fizikai aktivitása hanyatlik, önellátási képessége beszűkül. Ez nagyon sok embernél okoz pszichés megbetegedéseket. Különösen gyakori a depresszió és a demencia kialakulása. Jellemző, hogy a betegségek általában együttesen fordulnak elő, különösen 70 éves kor fölött jellemzőek a súlyos, krónikus megbetegedések és az előrehaladott demencia.

6.1.1. számú táblázat – Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma			
Év	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő férfiak száma	Nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő nők száma	Összes nyugdíjas
2016	218	423	641
2017	215	424	639
2018	210	415	625
2019	204	417	621
2020	191	399	590
2021	182	392	574

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az Önkormányzat nem rendelkezik részletes statisztikai adatokkal a nyugdíjas lakosságról.

6.1.2. számú táblázat - Nyugdíjszerű ellátások							
Év	Életkoron alapuló ellátásban részesülő férfiak száma	Életkoron alapuló ellátásban részesülő nők száma	Öregségi nyugdíjban részesülő férfiak száma	Öregségi nyugdíjban részesülő nők száma	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő férfiak száma	Özvegyi és szülői nyugdíjban részesülő nők száma	Időskorúak járadékában részesítettek havi átlagos száma (fő)
2016	12	0	160	351	1	15	n.a.
2017	11	0	162	353	0	14	0
2018	11	0	160	343	0	11	0
2019	11	0	156	355	3	9	0
2020	10	0	144	343	0	7	0
2021	10	0	135	339	1	8	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Általánosságban elmondható, hogy a lakosság 30-35%-a részesül valamilyen nyugellátási formában. Összességében elmondható, hogy a férfakkal összehasonlítva jóval magasabb a nyugdíjas, vagy nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma.

Ez a mutató egyértelműen a már vizsgált demográfiai folyamatokkal magyarázható, a nők magasabb életkort élnek meg, mint a férfiak.

A Szocvtv. értelmében az időskorúak járadéka azon idős személyek részére biztosít ellátást, akik szolgálati idő hiányában a nyugdíjkorhatáruk betöltése után saját jogú nyugellátásra nem jogosultak, illetve alacsony összegű ellátással rendelkeznek.

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

Az Ftt. 24.§-a értelmében a nyugdíjazáshoz közel álló álláskereső részére nyugdíj előtti álláskeresői segély, valamint költségtérítés jár.

a) idősek, nyugdíjasok foglalkoztatottsága

A munkanélküliek korcsoportonkénti megoszlásából is egyértelműen kivehető, hogy az idősebb korosztályokat arányaiban jobban sújtja a munkanélküliség problematikája. A kormány által bevezetett munkahelyvédelmi program esetleg segíthet az idősebb lakosság elhelyezkedési problémáján, hiszen az 55 év felettieket foglalkoztatók 50%-os társadalombiztosítási járulékcsoökkentési kedvezményben részesülnek.

6.2. számú táblázat - Hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás terén (a 3.2.2. táblázatból)							
Nyilvántartott álláskereső száma összesen	Év	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Fő összesen	38	52	52	42	54	45
41-45 év	Fő	1	6	2	5	4	4
	%	2,63%	11,54%	3,85%	11,90%	7,41%	8,89%
46-50 év	Fő	3	3	7	3	7	3
	%	7,89%	5,77%	13,46%	7,14%	12,96%	6,67%
51-55 év	Fő	3	5	4	5	4	5
	%	7,89%	9,62%	7,69%	11,90%	7,41%	11,11%
56-60 év	Fő	11	4	3	6	3	8
	%	28,95%	7,69%	5,77%	14,29%	5,56%	17,78%
61 éves, vagy afeletti	Fő	6	13	16	10	9	12
	%	15,79%	25,00%	30,77%	23,81%	16,67%	26,67%

Forrás: TeIR, Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Minél idősebb a munkanélküli lakos, annál nehezebb munkahelyet találnia. A táblázatból teljes bizonyossággal diszkriminációra következtetni nem lehet. Az bizonyos, hogy a tartós munkanélküliség kockázata az életkor előrehaladtával nő.

b) tevékeny idősor, élethosszig tartó tanulás, idősorok, nyugdíjasok foglalkoztatásának lehetőségei a közintézményekben, foglalkoztatásukat támogató egyéb programok a településen

Az idősorok, nyugdíjasok jövedelmi helyzetére tekintettel az egészségesek szívesen végeznének jövedelemkiegészítő tevékenységet. Erre esély, a munkaerő-piacon nem sok van, kivétel, ha speciális tudással rendelkezik.

Önkormányzatunk 2008 óta „Idősbarát Önkormányzat” címmel rendelkezik, ez tükrözi, hogy az Önkormányzat kiemelten kezeli az idősorokat, és intézményein keresztül biztosítja az aktív bekapcsolódásukat a közéletbe.

c) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

A diszkrimináció felmérése rendkívül nehéz. Azt tudjuk a szakirodalomból, hogy az idősebb korosztály sokkal jobban kiszolgáltatott a munkaerő-piaci diszkriminációnak, tehát nehezebben helyezkednek el, és a munkahelyi leépítések is előbb érik el őket.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

a) az idősorok egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférése

Az idősorok által igénybe vehető alapszolgáltatásokra és szakosított ellátási formák az alábbiak:
A *szociális alapszolgáltatások* megszervezésével az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulókat részére saját otthonukban és lakóközösségükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában.

Ha az életkoruk, egészségi állapotuk, valamint szociális helyzetük miatt rászoruló személyekről az alapszolgáltatások keretében nem lehet gondoskodni, a rászorultakat állapotuknak és helyzetüknek megfelelő *szakosított ellátási formában* kell gondozni.

6.3.1. számú táblázat - 65 évnél idősebb népesség és nappali ellátásban részesülő időskorúak száma				
Év	65 év feletti lakosság száma	Nappali ellátásban részesülő időskorúak száma	Házi segítségnyújtásban részesülők száma	Szociális étkeztetésben részesülők száma
	Fő	Fő	fő	fő
2016	479	0	0	148
2017	488	0	0	198
2018	484	0	0	164
2019	477	0	0	163
2020	476	0	0	142
2021	473	0	0	111

Forrás: TeIR, KSH
Tstar

A szociális alapszolgáltatások közül Rózsaszentmártonban elérhető a szociális étkeztetés, a családsegítés és a házi segítségnyújtás. A nappali ellátás nem kötelező feladat, nincs rá igény. Volt rá próbálkozás pár évvel ezelőtt, de kihasználatlansága és az anyagi vonzata miatt ennek a fenntartása nem volt kivitelezhető.

A szociális alapszolgáltatásokat a Szociális és Gyermekjóléti Intézményt Fenntartó Társulás útján biztosítja a település. A Társulásnak Lőrinci a központja.

Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés biztosított az idősebb korosztály számára is. A településen működik háziorvosi praxis. Szakrendelés és kórházi ellátás igénybe vételére a 20 km-re fekvő Hatvanban, illetve Gyöngyösön van lehetőség.

b) kulturális, közművelődési szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Az Önkormányzat partnerként tekint az idősekre, az idősekkel foglalkozó, illetve őket magukba tömörítő civil szervezetekre. Minden önkormányzati rendezvényre meghívást kap a Bányász Nyugdíjas Asszonykórus, sokan önállóan is szerepelnek. A Bányásznapot és a Borbála Napot az Önkormányzat a Bányász Nyugdíjas Szakszervezettel együtt rendezi. A kifejezetten nyugdíjas civil szervezeteken kívül a nyugdíjasok egyéb civil szervezeteknek is tagjai (pl.: Rákellenes Liga, Versbarátok Köre, Kertbarátok).

c) idősek informatikai jártassága

A közszolgáltatások info-kommunikációs akadálymentesítése csak részben megoldott. Az önkormányzat saját honlapot üzemeltet, ahol a települést érintő friss hírek, információk is elérhetők. A honlapon és a központi alkalmazásokon keresztül (pl.: e-papír szolgáltatás) egyre teljes körűbben működik az e-ügyintézés, amelynek keretében elérhetők és letölthetők az ügyintézéshez szükséges dokumentumok.

Az idősek informatikai jártasságáról nem készült felmérés, így nem rendelkezünk pontos adatokkal arról, hogy az idősebb korosztály mennyire képes kihasználni ezeket a lehetőségeket. A Művelődési

Házban több alkalommal került már sor informatikai képzések lebonyolítására kifejezetten az idősebb korosztály részére.

d) generációk közötti programok

A civil szervezetek tagsága korosztály szerint vegyes képet mutat, így a fiatalok és az idősebbek kapcsolatban vannak egymással. Az önkormányzati rendezvényekre is meghívást kapnak minden korosztály képviselői, mint fellépők, és mint nézők is.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a településen

Az Önkormányzat kifejezetten az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programokat külön nem szervez. Ezek a programok az „Őszirózsa” Gondozási Központba vannak célozva. Itt van húsvéti, karácsonyi ünnepség, farsang, szilveszter, amelyekre lelkesen készülnek időseink. Az önkormányzati rendezvényekre is nagy számban szoktak eljönni és aktívan részt venni rajta.

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

<i>Az idősek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön</i>	
<i>beazonosított problémák</i>	<i>fejlesztési lehetőségek</i>
Magas az egyedül élők aránya, elmagányosodás.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
A morbiditási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák – mellett a pszichés problémák a leggyakrabban előforduló betegségek.	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése
Gyakran válnak áldozattá.	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló kommunikáció bővítése.
Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.	Generációs programok szervezése.
Idős korral összefüggő társadalmi sztereotípiák.	A média bevonásával nyilvánosság eszközeinek bővítése.
Igényeknek megfelelő egészségügyi ellátás hiánya	Prevenció, aktív időskor kereteinek megszervezése
Az idősek informatikai jártassága alacsony	A már kihelyezett informatikai eszközök népszerűsítése, oktatások szervezése.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

Az Európai Unióhoz történő csatlakozás egyik feltétele, hogy az állampolgárok – köztük a fogyatékossgal élő emberek – számára megteremtődjön az esélyegyenlőség a társadalmi élet minden színterén; a fizikai és kulturális környezetben, a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkaalkalmak, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

Kiemelt prioritásként a minőségi szolgáltatások egyenlő hozzáféréseinek megteremtése fogalmazható meg. A fogyatékossgal élő emberek számára megszervezendő hatékony ellátórendszer kialakításához szükség van helyi, kistérségi és regionális szinten szerveződő civil szervezetekre, amelyek a klasszikus érdekvédelmi feladatok ellátása mellett aktívan szerepet vállalnak az államtól átvállalt közfeladatok megvalósításában, valamint együttműködő partnerei kívánnak lenni a területen dolgozó valamennyi állami és nem-állami szereplőnek.

Biztosítani kell az esélyegyenlőséget az intézményes ellátások szolgáltató jellegének erősítésével, az intézmények kiépítésével, korszerűsítésével és átalakításával, illetve a lakókörnyezeti és az integrált formában történő ellátásszervezés erősítésével.

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 26. cikke elismeri a fogyatékkal élő személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 2006. december 13-án egyhangúan fogadta el a Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezményt és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyvet. Az új nemzetközi egyezmény közel 650 millió fogyatékossgal élő embert érint a világon.

A hazai fogyatékossgügyi politika kiemelkedő sikere, hogy hazánk volt a világon az első állam, amely mind az Egyezményt, mind pedig a Jegyzőkönyvet ratifikálta a 2007. évi XCII. törvénnyel. Az Egyezmény szerint „fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását”.

Az egyenlőség, az egyenlőtlenségek kérdése különböző mértékben ugyan, de valamennyi – a többségtől eltérő jellemzőkkel rendelkező – személyt, csoportot érint ma Magyarországon. Különösen veszélyeztetett csoport a cigányság, más szempontból a nők, ismét más szempontból, de külön figyelmet érdemel a fogyatékos emberek helyzete is.

A fogyatékos emberek és családjaik világszerte a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják, évszázadok óta a szociális élet peremére sodródva élnek, boldogulásukat ezernyi tényező hátráltatja. Az Európai Unióban közös feladatunk annak lehetővé tétele, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életük során – a fizikai és szellemi környezetben, a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet valamint a sport és a szórakozás területén is. Kiemelt prioritásként a minőségi közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális ügyek, közlekedés stb.) egyenlő hozzáféréseinek megteremtése fogalmazható meg.

Magyarországon a 2011-es népszámlálás adatai szerint 490 ezer fogyatékos ember van, az aktív korú, megváltozott munkaképességű személyek számát pedig mintegy 700 ezer főre tehetjük. Az Európai Unióban a populáció 40%-a dolgozik, ez az arány ma Magyarországon 7-9%, amely rendkívül alacsony, különösen amellett, hogy az aktív korú célcsoport 80-85%-a akar és tudna is dolgozni, védett, vagy nyílt munkaerő-piaci körülmények között.

A fogyatékos személyek körén belül:

- a testi fogyatékos és mozgássérült emberek száma együttesen: 232 ezer
- a vak és gyengénlátó emberek száma: 82 ezer
- hallás-, beszédzavar-fogyatékossgban kb. 100 ezer fő szenved

- értelmi fogyatékos és autista: 48 ezer fő
 - az egyéb fogyatékosokban szenvedők száma: 86 ezer
- (Forrás: 2011-es népszámlálás adatai)

A fogyatékosügy – és általában az esélyegyenlőség – talán legfontosabb feladata, hogy az államigazgatás területén meghonosodjon a mainstreaming elve, vagyis az a szemlélet, hogy a fogyatékos emberek ügye nem (csak) szociális kérdés: valamennyi ágazat, minden közigazgatási szereplő kötelessége és felelőssége, hogy a saját területén érvényesítse a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének szempontjait, és tegye az ehhez szükséges szakmapolitikai lépéseket.

Mint általában az esélyegyenlőség területén, a fogyatékosügyben is a társadalmi szemléletformálás az egyik legnagyobb kihívás. Komoly kihívás, és súlyos feladat hárul a döntéshozókra és végrehajtókra a társadalom egésze tekintetében: mindenki számára világossá kell tenni, hogy a fogyatékos emberek integrációja mindannyiunk feladata, és – bár jelentős anyagi forrásokat emészt fel – nem csupán pénz kérdése. Az egyenlő esélyű hozzáférés nemcsak liftek, rámpák, speciális táblák vagy éppen hangos térkép alkalmazását jelenti, hanem azt a szemléletet is, amely a fogyatékos embert egyenjogúnak és egyenrangúnak tekint. Ennek egyik igen fontos eszköze az esélyegyenlőségi tervek elkészítése és az abban foglaltak végrehajtása is.

Az egyenlő esélyű hozzáférés egyik eszköze az akadálymentesítés, amelynek fogalma az utóbbi években teljesen új tartalmat nyert: ma már valamennyi fogyatékosági csoporthoz tartozó ember – azaz a mozgássérült, a látássérült, a hallássérült, az értelmi fogyatékos, autista és súlyosan-halmozottan fogyatékos emberek – speciális szükségleteinek figyelembevételét kell a komplex akadálymentesítés, azaz az egyenlő esélyű hozzáférés megteremtése alatt érteni. Ez olyan eszközök és megoldások telepítését jelenti, amely lehetővé teszi, hogy egy-egy szolgáltatást a mozgássérült embereken túl látás- vagy hallássérült, valamint értelmi fogyatékos emberek is igénybe vehessenek (hangos térkép, indukciós hurok, könnyen érthető tájékoztató füzetek, stb.).

A kulcs az, hogy ma már nem pusztán épületek akadálymentesítéséről, hanem a közszolgáltatások egyenlő esélyű hozzáféréséről beszélünk, amely tehát magában foglalja az épületek komplex akadálymentességét, de annál jóval több.

Az akadálymentesítés követelménye beépítésre került a nem kifejezetten akadálymentesítési célú pályázatokba is, hogy a különböző közszolgáltatásokat nyújtó szervek vezetői szembesüljenek azzal, hogy az ő ügyfélkörükben is vannak, lehetnek fogyatékos emberek. A fentiekén túl pedig minden lehetséges eszközzel küzdeni kell azért, hogy széles körben elterjedté váljon a mainstreaming szemlélete, vagyis az a felfogás, amely alapján az esélyegyenlőségi feladatok megoldása nem egyetlen szerv feladata, hanem természetes, hogy az ehhez kapcsolódó követelményeknek való megfelelés a saját területén mindenkinek a maga feladata és felelőssége.

Ugyancsak elengedhetetlen, hogy alapkövetelménnyé váljon az egyetemes tervezés módszere. Ennek lényege, hogy a használati tárgyaktól az épületeken át egészen a közszolgáltatásokig mindent úgy kell megtervezni, hogy az már a létrejöttkor, eleve megfeleljen az egyenlő esélyű hozzáférés követelményeinek, s hogy ezért ne kelljen – jelentős idő, energia és pénz ráfordításával – utólag akadálymentesíteni.

Az Országgyűlés 2009. november 9-i ülésén elfogadta a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról szóló 2009. évi CXXV. törvényt, amely szintén az Egyezményben foglaltak teljesítése érdekében történt. A jelnyelvi törvény a siket, nagyothalló és siketvak emberek ún. nyelvi jogainak deklarálása mellett a hazánkban is működő ingyenes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás jogi szabályozását is tartalmazza. Folyamatosan megjelenő pályázatok támogatják a kormányzati és önkormányzati intézmények akadálymentesítését, melynek köszönhetően évről évre több száz közszolgáltatás válik egyenlő eséllyel hozzáférhetővé.

Európa jóléti államai, ahogy hazánk is igyekszik különböző intézkedésekkel, programokkal, törvényekkel, rendeletekkel elősegíteni a fogyatékosok esélyegyenlőségét. Hatalmas anyagi forrásokat bevonva, természetbeni és anyagi juttatásokat igyekeznek biztosítani a rászorulóknak.

Különböző hivatalokat, szakértői bizottságokat állítottak fel, támogatják a fogyatékosok által alapított szervezeteket. Pozitív diszkriminációt alkalmaznak az oktatásban és a munkaerő piacon. Mindezek ellenére a statisztikák csúnyán rácăfolnak az erőfeszítésekre. Ahelyett hogy a fogyatékkal élők felfelé mobilitását mutatnának, megrekednek, sőt lecsúsznak, elszakadnak és kirekesztődnek a társadalomból.

7.1 A településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

Rózsaszentmártonban nincs pontos felmérés a fogyatékkal élőkrol, ezért nem lehet pontos elemzést készíteni a fogyatékkal élők helyzetéről, szükségleteiről. Az önkormányzati intézmények felkészültek a fogyatékkal élők kiszolgálására: az intézmények felújítása során az akadálymentesítés kiemelkedő szerepet kapott: nem csak rámpák építése, Braille írással történő segítségnyújtás, vagy indukciós hurok elhelyezése is megtörtént.

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint 577 ezer fogyatékos ember, a 2011. évi népszámlálás adatai szerint 490 ezer ember élt Magyarországon, a népesség 5%-a. Az 1990. évi népszámláláshoz képest a fogyatékos emberek létszáma és aránya jelentősen emelkedett. A létszámnövekedés azzal is összefügghet, hogy 2001-ben és 2011-ben a fogyatékos emberek – többek között a jól előkészített és végrehajtott kommunikáció eredményeképpen – többen vállalták fogyatékossgukat, mint 1990-ben. Ugyanakkor az is elképzelhető, hogy a fogyatékossg mind pontosabb meghatározása következtében többen vannak tisztában egészségi állapotuk fogyatékossggal kapcsolatos jellegével.

7.1.1 számú táblázat - Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma nemenként			
Év	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Férfiak	Megváltozott munkaképességű személyek ellátásaiban részesülők száma - Nők	Összesen
2016	38	49	87
2017	34	46	80
2018	30	49	79
2019	27	43	70
2020	28	40	68
2021	28	37	65

Forrás: TeIR, KSH Tstar

Az idősödő lakosság körében a fizikai képességek romlása (látás, hallás, mozgás) körében megjelenő problémák felerősítik ennek a területnek a fontosságát.

Fogyatékos személy: aki érzékszervi - így különösen látás-, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során. A Fogyatékossggal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény 1. cikke szerint fogyatékos személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, mentális vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

7.1.2. számú táblázat - Nappali ellátásban részesülő fogyatékkal élők száma	
Év	Nappali ellátásban részesülő fogyatékos személyek száma
2016	0
2017	0
2018	0
2019	0
2020	0
2021	0

Forrás: TeIR, KSH Tstar; és helyi adatszolgáltatók

Nappali ellátásban senki sem részesül a településen.

a) fogyatékkal élő személyek foglalkoztatásának lehetőségei, foglalkoztatottsága, védett foglalkoztatás, közfoglalkoztatás

A fogyatékkal élőkre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre értékelhető statisztikai adatok, amelyek alapján pontos képet lehetne alkotni a fogyatékkal élők lakhatási, egészségügyi, foglalkoztatási helyzetéről.

b) munkavállalást segítő lehetőségek

A fogyatékkal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják. Feladatunk olyan környezet teremtése, működtetése, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

A különböző, munkáltatókat megillető kedvezmények, illetve meghatározott számú munkavállalót foglalkoztatott munkáltatót kötelező foglalkoztatás kedvező irányba tudja a folyamatokat alakítani, de erre vonatkozóan az önkormányzat nem rendelkezik adatokkal.

b) hátrányos megkülönböztetés a foglalkoztatás területén

Tapasztalataink szerint elhelyezkedésük során számos akadállyal kell megküzdeni. A munkáltató előítélete mellett a közlekedés eszközök használata is nehezíti helyzetüket. A fogyatékosok körében a foglalkoztatottsági arány meghatározásánál a 2011. évi népszámlálás adataiból tudunk kiindulni, mely 6%.

A fogyatékos személyek elszigeteltek a társadalomban, így családjaik is jobban elkülönülnek a környezetüktől, ami értelmi fogyatékoság esetén még jelentősebb.

c) önálló életvitelt támogató helyi intézmények, szolgáltatások, programok

Ilyen intézményekkel, szolgáltatásokkal, programokkal az Önkormányzat nem rendelkezik.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A szociális ellátásokat igénybevevők között nagy valószínűséggel jelen vannak fogyatékos személyek is, nyilvántartott adattal azonban nem rendelkezünk.

A fogyatékkal élő személyek számára külön pénzbeli és természetbeni ellátást és kedvezményeket az Önkormányzat nem nyújt.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

a) egészségügyi és rehabilitációs ellátások elérhetősége, együttműködése

Az egészségügyi és rehabilitációs ellátások a szakrendelőkben, illetve a kórházakban érhetőek el, amelyekről a háziorvos tud felvilágosítást adni az arra rászorulóknak számára. Hatvan, illetve Gyöngyös fél órán belül elérhető a településről.

b) települési önkormányzati tulajdonban lévő középületek akadálymentesítettsége

Valamennyi középület megközelíthető rámpán keresztül is. A teljes belső akadálymentesítettség a középületek felújítása után mindenhol megoldott: az „Őszirózsa” Gondozási Központban, a Művelődési Ház és Könyvtárban, a Kövirózsa Egészségházban, a Rózsaszentmártoni Közös Önkormányzati Hivatalban. A Sportöltözőben a Rózsaszentmártoni Labdarózsa Óvoda, Mini Bölcsőde és Konyhában részben megoldott. A Kövirózsa Egészségházban indukciós hurok is elhelyezésre került.

c) közszolgáltatásokhoz, köznevelési intézményekhez, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, fizikai, információs és kommunikációs akadálymentesítettség, lakóépületek, szolgáltató épületek akadálymentesítettsége

A címben leírt speciális akadálymentesítettség a korábbiakban leírtak szerint megoldott. A községi honlap akadálymentes verziója a honlapról elérhető.

d) munkahelyek akadálymentesítettsége

A településen üzemelő vállalatok, vállalkozások akadálymentesítettségéről nem rendelkezik az Önkormányzat adatokkal.

e) közösségi közlekedés, járdák, parkok akadálymentesítettsége

A közösségi közlekedés nem alacsonypadlójú buszokkal történik, így gondot jelent a fogyatékkal élőknek éppúgy, mint az időseknek.

A járdák egy részének felújítása elkészült Rózsaszentmártonban, egyenletes, sima felszínt kapva.

A parkok megközelítése nem megoldott kerekesszékekkel.

f) fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások (pl. speciális közlekedési megoldások, fogyatékossgal élő személyek nappali intézménye, stb.)

Fogyatékos személyek számára rendelkezésre álló helyi szolgáltatások nincsenek.

g) előnyben részesítés (hátránykompenzáló juttatások, szolgáltatások)

Pozitív diszkrimináció nincs a településen a fogyatékossgal élők számára.

7.4. Fogyatékossággal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok a településen

Kifejezetten a fogyatékosággal élők sajátos igényeinek kielégítését célzó programok nincsenek a településen. Az egészségnapok alkalmával látás-, és hallásvizsgálatokra is sor kerül.

7.5 A fogyatékosággal élőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és a felszámolásukra irányuló kezdeményezések

Helyi szinten nem tudunk ilyen problémákról, így erre irányuló kezdeményezések sincsenek.

7.6 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

<i>A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön</i>	
<i>beazonosított problémák</i>	<i>fejlesztési lehetőségek</i>
Közzolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben a még található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.
A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog) emberek száma egyre nő.	Ellátásukban részt vevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.
Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon

Az egyes problémák beazonosítását tartalmazó táblázatokból látszik, hogy több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás is lehetséges. Ez elsősorban az Önkormányzat által tervezett beruházásokkal van összefüggésben, hiszen ezek általában nem egy-egy kiválasztott csoport érdekét szolgálják, hanem az egész helyi közösség igényeihez igazodnak.

<i>Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítások</i>	
beazonosított problémák	fejlesztési lehetőségek
Magas az egyedül élők aránya a településen.	Az idősek esetében az elmagányosodás leküzdése, az egyedül élő kisgyermekes szülők esetében nevelési-oktatási lehetőségek szélesítése.
Közbiztonság jó a településen, de ezt fenn is kell tartani.	Kamerarendszer II. ütemnek kiépítése pályázati támogatás igénybevételével.
A település közlekedési infrastruktúrája folyamatos karbantartást, fejlesztési igényel (pályázati támogatások igénybevételével).	Utak és járdák folyamatos felújítása. Volt „paprikatelepen” buszforduló létesítése. A pincesoron lévő külterületi utak felújítása. Ágói patak további burkolása.
A település turisztikai adottságait jobban ki kellene használni (pályázati forrásból).	Borbála kilátó kialakítása. Sportpályán műfüves pálya kialakítása.
A megváltozott, megnövekedő rezsiköltségek mindenkit érintenek.	A települési támogatási rendszer igényekhez igazítása, úgy, hogy az önkormányzat életképessége megmaradjon. Napelemparkok kialakítása (3 db)
A település szennyvíz- és csapadékvízvezetését a megváltozó éghajlatnak megfelelően teljesen ki kell alakítani pályázati források igénybevételével.	Magánterületeken lévő szennyvízcsatorna kiváltása (vízjogi engedélyes tervekkel rendelkezik az önkormányzat. Harmadik ütemű csapadékvíz-beruházás megvalósítása.
A település közintézményi és közösségi infrastruktúrájának minél többirányú fejlesztése a település népességmegtartó erejének megőrzése és növelés miatt.	Ravatalozó előtti fedés, belső felújítás. Hivatal tetőtér beépítés. Karbantartók részére fűkaszák, fűnyíró traktor

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

Az Országgyűlés 2003-ban elfogadta a 2003. évi L. törvényt, a Nemzeti Civil Alapprogramról, amit az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény helyezett hatályon kívül, és átvette a korábbi szabályozás lényegét. Az Országgyűlés elismeri a szervezetek működési feltételeihez források biztosításának szükségességét. A szabályozás célja a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése.

Rózsaszentmártonban több, mint 20 civil szervezet működik, erős az összefogás, példaértékű a civilek jelenléte a település kulturális, művelődési életében. Számos rendezvény szervezésében, lebonyolításában is aktívan kiveszi a részét a civil társadalom, illetve saját programokat, rendezvényeket is szerveznek.

a) a 3–7. pontban szereplő területeket érintő civil, egyházi, karitatív szervezeti szolgáltató és érdekvédelmi szervezetek, önszerveződések feltérképezése (közfeladatot ellátó szervezetek, közfeladatonként bemutatva, önkéntesek száma, partnerségi megállapodások száma)

Bejegyzett civil szervezetek:

- Hérics Természetjáró és Turisztikai Sport Egyesület: sport, természetjárás
- Gyermekláncfű Kézműves, Oktatási és Környezetnevelési Egyesület: erdei iskola szervezése, gyermekprogramok, táborok lebonyolítása, Túristaház fenntartása
- Móra Ferenc Alapítvány a Gyermekekért és az Ifjúságért: a Móra Ferenc Általános Iskola alapítványa, programokat szervez, lefedi az iskoláskorú és a fiatalok célcsoportját
- Rose Dance Társastánc Egyesület
- BDSZ Bányász Nyugdíjas Alapszervezet: bányász szakszervezet, a bányában dolgozókat fogja össze
- Magyar Rákellenes Liga Rózsaszentmártoni Alapszervezete: a Rákellenes Liga helyi szervezete, megelőző, egészségfejlesztő kampányok, rendezvények szervezése

Nem bejegyzett civil szervezetek:

- Általános Iskolai Szmk: az iskola szülői munkaközössége
- Óvodai Szmk: az óvoda szülői munkaközössége
- Baba-Mama Klub: kisgyermekes szülők alkotják
- Jóga Csoport: sport, jógáznak, kikapcsolódás, helyi rendezvényeken való rendszeres fellépés
- Kertbarátok Klubja: a kertészkedni szeretőket fogja össze, a parkokban is tevékenykednek, szépítik a falut
- Kézimunka Szakkör: a kézimunka szerelmeseit tömöríti, kiállításai vannak
- Bányász Nyugdíjas Klub: nyugdíjasklub
- Bányász Nyugdíjas Klub Asszonykórusa: asszonykórus, dalokat tanulnak, rendszeresen fellépnek
- Rose Belly Hastánckör: hastáncosok, kicsik és nagyok is, rendszeresen fellépnek
- Versbarátok Köre: a versek iránt érdeklődőket tömöríti
- Citerazenekarok: citeráznak, énekelnek, helyi rendezvényeken fellépnek
- Zártkerti Pincetulajdonosok: pincetulajdonosokat tömöríti

b) helyi önkormányzati, nemzetiségi önkormányzati, egyházi, civil szektor és gazdasági szereplők közötti partnerség bemutatása;

Az önkormányzati és a civil szektor között nagyfokú az együttműködés, rendszeres a kapcsolattartás. A meglévő civil szervezetek aktivitása főleg a saját céljaikra összpontosul. Szeretnénk elérni, hogy a civilek megismerjék egymást, egymás problémáit, tudásukkal segítsék a másikat is. Nagyon nagy a személyi átfedés az egyes csoportok között (sokan több civil szervezetnek is a tagjai), így a meglévő információkat kellene tudni aktívan felhasználni.

Pár éve civil fórumokat tartott az önkormányzat, pályázati tanácsadással egybekötve (Gyöngyösi Károly Róbert Főiskoláról kaptunk segítséget). Ma igény szerinti a segítségnyújtás.

A különböző szervezetek állandó fellépői az önkormányzati rendezvényeknek, találkoznak egymással, látják egymást. Ezeken az eseményeken alakul ki a gondolat, hogy jó lenne tartozni valamelyik csoporthoz, esetleg többhöz is.

Az identitástudatot csak úgy lehet megerősíteni, növelni, ha teljes egészében sajátjuknak érzik a települést az itt lakók: érezzék, hogy szükség van rájuk nem csak kampányszerűen, hanem állandó jelleggel.

Az előregedő lakosság miatt kiemelkedő az idősokkal kapcsolatba kerülő civilek szerepe (BDSZ Bányász Nyugdíjas Alapszervezet, Bányász Nyugdíjas Klub és a Kézimunka Szakkör). Ezen korosztály számára a mentális és fizikai állapot megőrzésére helyezik a hangsúlyt, aktívvá teszik őket.

Az önkormányzati munkába való aktív, esetlegesen külsős bizottsági tagként történő bevonás – lakóhely iránti felelősségérzet növelés - a település problémáival szembesíti a szervezetek képviselőit, akik így sokkal jobban tudják tagjaikat informálni, a saját célokat a realitás talajára tudják helyezni, a jövőben esetleg önkormányzati programmá alakítani.

A település életének aktív résztvevőiként a községben élők identitástudatának az erősítése a cél a civil szervezeteken keresztül.

A legáltalánosabb és a legnagyobb múltra visszatekintő gyakorlat az önkormányzati rendezvényeken való állandó jellegű szereplés (Nyugdíjas Bányász Asszonykórus, Rose Belly Hastánckör, Rose Dance Társastánc Egyesület, Iskolai SzMK, Rózsafa Citerazenekar, Jóga Csoport, Versbarátok Köre). E mellett saját rendezvényeket is tartanak a civilek, amelyre meghívják egymást is (Szilveszter, túrák, bálók).

Az önkormányzat civil fórumok szervezését határozta el a Művelődési Házban. Ebben segítségünkre volt az akkori gyöngyösi Károly Róbert Főiskola (ma a MATE Károly Róbert Campus), ahonnan minden alkalommal pályázatíráshoz kellő segítséget kaptunk. A fórumokon lehetőség nyílt egymás problémáinak megismerésére, tapasztalatcserére. Ma már csak ad hoc jelleggel, ha igény mutatkozik, akkor kerül sor a fórum megszervezésre.

A társadalmi munka egy kis település életében még a 21. században is meghatározó jelentőségű. Növeli az összetartozás-tudatot, az elért eredményt mindenki sajátjának érzi. Ebben a formában valósult meg a pincesorhoz vezető út építése 2004-ben, a sportöltöző felújítása 2005-ben, a 2008-as bányásznapi kapcsán a Bányász Emlékház felújítása (2000 műszak), az E-303-as kotrógép elhelyezése, és a rendezvény lebonyolítása, a 2017-es emlékévkben az egyházi kiállítás megvalósítása, illetve sajnos évről-évre az árvízi védekezés.

A Bányász Nyugdíjasklub 7 éven át gondozta a 2000 tő rózsából álló Rózsakertet.

A községben 2004-ben megnyitotta kapuit az Őszirozsa Gondozási Központ, amely 44 fő részére biztosít bentlakást. Azzal próbálta az önkormányzat bevonni ezeket az embereket a község életébe, hogy az önkormányzati rendezvények egy részét (Bányász nap, Borbála nap, kiállítások) az Otthonba szervezte. A szépkorúakat főleg a Bányász Nyugdíjas Alapszervezet, a Nyugdíjasklub és a kézimunka szakkör fogja össze, amelyek taglétszáma összesen a község lakosságának 20%-a. E mellett működik a Kertbarátok Köre, illetve a Rákellenes Liga helyi szervezete, amelyek különböző utak szervezésével veszi ki a részüket a fizikai és a mentális egészségmegőrzésből.

A fentiek alapján látható, hogy az önkormányzat közvetlenül és közvetett módon is segíti a civil szervezeteit. A tényleges segítségen kívül fontos az elismerés is. Az önkormányzat 1993-tól adományoz díszpolgári címet, illetve Rózsaszentmárton Községért Kitüntető Díjat, amelyek hagyományosan a mindenkor augusztus 20-ai ünnepség keretében kerülnek átadásra.

c) önkormányzatok közötti, illetve térségi, területi társulásokkal való partnerség, társadalmi felzárkózást segítő közös programok bemutatása;

A helyi község viszonyossági alapon működik: ha egy csoport elmegy valahova szerepelni, akkor a vendéglátókat is szívesen viszontlátják.

d) a nemzetiségi önkormányzatok célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

Nemzetiségi önkormányzat nincs Rózsaszentmártonban.

e) civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége

A helyi civil szervezetek a profiljukhoz híven a fent leírtak szerint végzik a tevékenységüket.

f) for-profit szereplők részvétele a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásában.

A gazdasági vállalkozásokra vonatkozóan az Önkormányzat nem rendelkezik adattal arra vonatkozóan, hogy mennyire veszik ki a szerepüket a helyi esélyegyenlőségi feladatok ellátásából.

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése.

HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

a) a helyzetelemzésben meghatározott esélyegyenlőségi problémák kapcsán érintett nemzetiségi önkormányzatok, egyéb partnerek (állami vagy önkormányzati intézmények, egyházak, civil szervezetek, stb.) bevonásának eszközei és eljárásai a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének folyamatába

A program elkészítésében az egyes költségvetési szervek nyújtottak segítséget az adatok szolgáltatásával.

b) az a) pont szerinti szervezetek és a lakosság végrehajtással kapcsolatos észrevételeinek visszacsatolását szolgáló eszközök bemutatása, valamint annak rögzítése, hogy működtet-e HEP Fórumot.

Az esélyegyenlőségi tervet a település a helyben szokásos módon közzéteszi, az esetleges hozzászólásokat a jegyző összegyűjti, majd az esetleges módosítási javaslatokat a képviselő-testület elé terjesztik. A képviselő testület dönt a módosítások bevezetéséről.

c) A képviselő-testületi döntést követően az elfogadott HEP dokumentumot, valamint a hiteles határozatot a települési önkormányzat a helyben szokásos módon közzé teszi, és megküldi a TEF esélyegyenlőségi mentora részére. A TEF az települései önkormányzatok HEP-jeit közzéteszi, honlapján megjelenteti.

Az esélyegyenlőségi program öt évre készül. Időarányos megvalósítását, illetve a helyzetelemzésben feltártak esetleges megváltozását kétévente át kell tekinteni, és a helyi esélyegyenlőségi programot felül kell vizsgálni. Az esélyegyenlőségi program előkészítésébe, áttekintésébe, valamint felülvizsgálatába esélyegyenlőségi szakértőt célszerű bevonni.

A www.rozsaszentmarton.hu honlapon az elfogadott dokumentum hozzáférhető lesz, amely alapján az esélyegyenlőség folyamatokat, intézkedéseket megismerik és így biztosított lesz a megvalósítás folyamatos ellenőrzése.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Magas a településen a 65 év feletti aránya	A lakosságszám csökkenésének megállítására törekedni kell. Az idősekre specializált programok kellenek. Az idősek otthonát energetikailag korszerűsíteni és bővíteni szükséges. Az egészségügyi ellátásokat minél közelebb kell hozni a lakosokhoz.
	Iskolázottság elég magas, de el kell érni, hogy mindenkinek legalább 8 osztálya legyen	Oktatási programok szervezése, a programok megtartásának lehetővé tétele
	Szakképzettség nem elég magas, kvalifikált munkaerőre van szükség	Foglalkoztatási lehetőségek teremtésében való aktív közreműködés; együttműködés a településen megtalálható vállalkozásokkal
	A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása, kapcsolatfelvétel a helyi vállalkozókkal
	A hátrányos helyzetek generációkon keresztül átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése.
	A lakossági adósságállomány újratermelődése.	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
	A település állampolgárainak egészségügyi állapota megfelel az országos mutatóknak, nem jó.	Az egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
	Sportolási, kikapcsolódási lehetőségek fejlesztése szükséges.	Sportöltöző felújítása, belső átalakítása. Játsszóterek felújítása, karban tartása. Még egy kondipark kialakítása.

	Az idősebb generáció élettapasztalatát nem tudja átörököteni a fiatalokra, illetve nehezen jut el programokra.	Helyi identitás és kohézió pályázat folytatása (elszármazottak találkozója, falunap, egészségnap). Falubusz beszerzése. Különböző történeti kiállításaink fejlesztése, bővítése, újak megalkotása.
Gyerekek	Bölcsőde megismertetése a településen élőkkel	Bölcsőde kötelező kialakítása 2021. évben pályázati lehetőségek kihasználásával megvalósult
	Fejlesztő szakemberek hiánya	Több településsel együttműködés a költségek csökkentése céljából
	Problémát jelent az egységes fogalomrendszer hiánya: a gyermekvédelem, az egészségügy a „veszélyeztetett gyermek” fogalmat használja, amelynek a megítélése számos szubjektív elemet takar és mást alkalmaznak köznevelési intézmények.	Rendszeres szakmai találkozók szervezése.
	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
	Az egyes ellátási formákat nem veszik annyian igénybe, amennyien jogosultak lennének rá.	Szülők tájékoztatása a támogatásokról.
Nők	A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	Meg kell alkotni, majd lehetőség szerint bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
	Munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztethetatlensége	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése a Római Katolikus Egyház bevonásával, amennyiben szükséges.
	A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
	A GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	A központi kormányzat gazdasági helyzetének figyelembevételével az ellátás költségeinek átvállalása.
	A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése.

	rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Zöldterületek, közparkok tervszerű felújítása.
	A nők munkaerő-piacra való visszatérésének elősegítése a gyermekvállalást követően.	2021-ben átadásra került egy 8 fő ellátására alkalmas mini bölcsőde.
	Nincsenek krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (nincs családok átmeneti otthona és anyaoththon a településen)	Tájékoztatás a környéken elérhető ilyen típusú intézményekről.
Idősek	Magas az egyedül élők aránya, elmagányosodás.	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.
	A morbiditási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák – mellett a pszichés problémák a leggyakrabban előforduló betegségek.	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése
	Gyakran válnak áldozattá.	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló kommunikáció bővítése.
	Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.	Generációs programok szervezése.
	Idős korral összefüggő társadalmi sztereotípiák.	A média bevonásával nyilvánosság eszközeinek bővítése.
	Igényeknek megfelelő egészségügyi ellátás hiánya	Prevenció, aktív időskor kereteinek megszervezése
	Az idősek informatikai jártassága alacsony	A már kihelyezett informatikai eszközök népszerűsítése, oktatások szervezése.
Fogyatékkal élők	Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben a még található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.
	A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog) emberek száma egyre nő.	Ellátásukban részt vevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.
	Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon

Több célcsoportot érintő, településszintű megállapítás	Magas az egyedül élők aránya a településen.	Az idősek esetében az elmagányosodás leküzdése, az egyedül élő kisgyermekes szülők esetében nevelési-oktatási lehetőségek szélesítése.
	Közbiztonság jó a településen, de ezt fenn is kell tartani.	Kamerarendszer II. ütemnek kiépítése pályázati támogatás igénybevételével.
	A település közlekedési infrastruktúrája folyamatos karbantartást, fejlesztési igényel (pályázati támogatások igénybevételével).	Utak és járdák folyamatos felújítása. Volt „paprikatelepen” buszforduló létesítése. A pincesoron lévő külterületi utak felújítása. Ágói patak további burkolása.
	A település turisztikai adottságait jobban ki kellene használni (pályázati forrásból).	Borbála kilátó kialakítása. Sportpályán műfüves pálya kialakítása.
	A megváltozott, megnövekedő rezsiköltségek mindenkit érintenek.	A települési támogatási rendszer igényekhez igazítása, úgy, hogy az önkormányzat életképessége megmaradjon. Napelemparkok kialakítása (3 db)
	A település szennyvíz- és csapadékvízvezetését a megváltozó éghajlatnak megfelelően teljesen ki kell alakítani pályázati források igénybevételével.	Magánterületeken lévő szennyvízcsatorna kiváltása (vízjogi engedélyes tervekkel rendelkezik az önkormányzat). Harmadik ütemű csapadékvíz-beruházás megvalósítása.
	A település közintézményi és közösségi infrastruktúrájának minél többirányú fejlesztése a település népességmegtartó erejének megőrzése és növelés miatt.	Ravatalozó előtti fedés, belső felújítás. Hivatal tetőtér beépítés. Karbantartók részére fűkaszák, fűnyíró traktor

Jövőképünk

Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat legfontosabb célja a területén élő állampolgárok jólétének biztosítása, életminőségének folyamatos javítása, olyan támogatói környezet működtetésével, amely

- erősíti a közösséghez és a lakóhelyhez kötődést, a lokálpatriotizmus, a társadalmi szolidaritást,
- kiemelt figyelmet, ha kell pozitív diszkriminációt alkalmaz a veszélyeztetett célcsoportok számára,
- tudatos és partnerségen alapuló intézkedései hatására a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózási esélyei, életminőségük és életük önálló irányításának lehetősége javul.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők a település részévé tudjanak válni, és hasznos tagoknak érezzék magukat.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek egyenrangú fejlődését.

Folyamatosan odafigyelünk az idősekre, főleg az egyedül élőkre.

2. Összegző táblázat - A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Intézkedés sorszáma	Az intézkedés címe, megnevezése	A helyzetelemzés következtetéseiben feltárt esélyegyenlőségi probléma megnevezése	Az intézkedéssel elérni kívánt cél	A célkitűzés összhangja egyéb stratégiai dokumentumokkal	A cél kapcsolódása országos szakmapolitikai stratégiákhoz	Az intézkedés tartalma	Az intézkedés felelőse	Az intézkedés megvalósításának határideje	Az intézkedés eredményességét mérő indikátor(ok)	Az intézkedés megvalósításához szükséges erőforrások (humán, pénzügyi, technikai)	Az intézkedés eredményeinek fenntarthatósága	Önkormányzatok közötti együttműködésben megvalósuló intézkedés esetében az együttműködés bemutatása
0. Település szintű probléma												
1	Közbiztonság jó a településen, de ezt fenn is kell tartani.	Kamerarendszer II. ütemnek kiépítése pályázati támogatás igénybevételével.	Közbiztonság növelése	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és Településfejlesztési Konceptió	Kamerarendszer kiépítése	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Kihelyezett közterület-figyelő kamerák száma	Pályázati forrás	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
2	A település közlekedési infrastruktúrája folyamatos karbantartást, fejlesztési igényel (pályázati támogatások igénybevételével).	Utak és járdák folyamatos felújítása. Volt „paprikatelepen” buszforduló létesítése. A pincesoron lévő külterületi utak felújítása. Ágói patak további burkolása.	A település infrastruktúrája folyamatosan karbantartott legyen	Gazdasági program, Költségvetési rendelet	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési koncepció	Településfejlesztéssel kapcsolatos pályázati lehetőségek kihasználása	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Megvalósult fejlesztések, beruházások száma	Pályázati források, önerő, menedzsment	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
3	A település turisztikai adottságait jobban ki kell használni (pályázati forrásból).	Borbála kilátó kialakítása. Sportpályán műfüves pálya kialakítása.	Turisztikailag vonzóvá kell tenni a települést hosszútávon	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Pályázati forrásból a cél megvalósítása	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Megvalósult beruházások, fejlesztések	Pályázati forrás, önerő	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
4	A megváltozott, megnövekedő rezsiköltségek mindenkit érintenek, kontroll alatt kell tartani a kiadásokat.	A települési támogatási rendszer igényekhez igazítása, úgy, hogy az önkormányzat életképessége megmaradjon. Napelemparkok kialakítása (3 db)	A rezsiköltségek csökkentése, kontroll alatt tartása, alternatív megoldások (napelempark, idősok otthonának korszerűsítése).	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Rezsikiadások csökkentése érdekében beruházások megvalósítása	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Megvalósult beruházások száma, számlák összege	Pályázati források, önerő	Hosszútávon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
5	A település szennyvíz- és csapadékvízvezetését a megváltozó éghajlatnak megfelelően teljesen ki kell alakítani pályázati források igénybevételével.	Magánterületeken lévő szennyvízsatorna kiváltása (vízjogi engedélyes tervekkel rendelkezik az önkormányzat). Harmadik ütemű csapadékvíz-beruházás	Teljes körű szennyvíz- és csapadékvíz-vezetés megvalósítása	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és területfejlesztési Konceptió	Pályázatok megvalósítása	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Pályázatok száma	Pályázati források	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

		megvalósítása.										
6	A település közintézményi és közösségi infrastruktúrájának minél többirányú fejlesztése a település népességmegtartó erejének megőrzése és növelés miatt.	Ravatalozó előtti fedés, belső felújítás. Hivatal tetőtér beépítés. Karbantartók részére fűkaszák, fűnyíró traktor	A település népességmegtartó erejének megőrzése.	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	Beruházások, pályázatok településfejlesztéssel kapcsolatban	Polgármester, képviselő-testület, dolgozók	2027. 12. 31. (péntek)	Megvalósult pályázatok, beszerzett eszközök	Pályázati források	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
I. A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége												
1	Magas a településen élő 65 év felettiek aránya, így fokozottan figyelni kell a szépkorúakra	A lakosságszám csökkenésének megállítására törekedni kell. Az idősekre specializált programok kellene. Az idősek otthonát energetikailag korszerűsíteni és bővíteni szükséges pályázati forrásból. Az egészségügyi ellátásokat minél közelebb kell hozni a lakosokhoz.	Az idős korosztály elszegényedésének, elmagányosodásának figyelemmel kísérése, lehetőség szerint segítés.	Szolgáltatástervezési koncepció	Időügyi Nemzeti Stratégia	Az idősek helyi életterének vonzóvá tétele: egészségügyi ellátás, helyi idősek otthona bővítése (min. 4 hellyel), energetikai korszerűsítése (a hosszú távú fenntarthatóság miatt), a helyi programok minden korosztály számára való elérhetősége, fiatalok bevonása a településre.	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Férőhelyszám bővítése, rezsiköltség csökkentése, programok száma	Pályázati forrás, a megvalósításhoz vállalkozók, lebonyolítók	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
2	Iskolázottság elég magas, de el kell érni, hogy mindenkinek legalább 8 osztálya legyen	Oktatási programok szervezése, a programok megtartásának lehetővé tétele, ezzel a szegényedés esélyének csökkentése.	A szegényedés esélyének csökkentése azzal, hogy a munkába elhelyezkedés esélye minél magasabb legyen.	Gazdasági program	Nemzeti Ifjúsági Stratégia (2009-2024) „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia (2007-2032)	Együttműködés a helyi igények felmérésében, mindenki számára megadni a lehetőséget minél magasabb iskolai végzettség megszerzésére (min. 8 osztály).	KIK, oktatásszervezők, munkaügyi központ	2027. 12. 31. (péntek)	Iskolai végzettség darabszáma a lakossághoz viszonyítva	Programok, pedagógusok	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
3	Szakképzettség nem elég magas, kvalifikált munkaerőre van szükség	Foglalkoztatási lehetőségek teremtésében való aktív közreműködés; együttműködés a településen megtalálható vállalkozásokkal.	A helyi munkalehetőségeket helyiekkel feltölteni.	Szolgáltatástervezési koncepció	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	A helyi munkalehetőségek helyi hirdetése, hely lakosok előnyben részesítése.	Polgármester, munkaügyi központ	2027. 12. 31. (péntek)	Betöltött munkahelyek száma	Együttműködő vállalkozások	Hosszú távon fenntartható	A munkalehetőségekre vonatkozó információk megosztása egymás között.
4	A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása,	Közfoglalkoztatás, vagy egyéb helyi munkalehetőség az elsődleges	HÉSZ, Szolgáltatástervezési Konceptió,	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési	Helyi munkalehetőségek teremtésével a munkanélküliség	Munkaügyi központ, helyi vállalkozók	2027. 12. 31. (péntek)	Betöltött álláshe-lyek, munkanélküliségi	Közfoglalkoztatási programok, támogatott foglalkoztatás	Közép- és hosszútávon is fenntartható	Adatok megosztása egymás között.

		kapcsolatfelvétel a helyi vállalkozókkal.	munkaerőpiacról lehetővé tenni, hogy a munkanélküliség, és ezzel a szegénység kockázata a minimálisra csökkenjen.	Gazdasági Program	Koncepció	minimumon tartása.			mutatók	(öszöntzők)		
5	A hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése.	Alapellátás fejlesztése, az önkéntesen igénybe vehető ellátások ne okozzanak gondot az arra rászorulóknak. A jelzőrendszer tagjai hatékonyabban kommunikáljanak egymással.	Gazdasági Program	Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia	Közelebb kellene hozni az alapszolgáltatásokat a rászoruló emberek felé.	Családgondozó, védőnő	2027. 12. 31. (péntek)	Ellátottak száma	Központi ellátások bővítése	Rászorultságtól, és egyéni hajlandóságtól függ.	Az alapszolgáltatásokra való igény felmérése, esetleg közös foglalkoztatású munkaerő (Társulási formában)
6	A lakossági adósságállomány újratermelődésének megakadályozása	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.	A támogatások, szolgáltatások azokhoz jussanak el, akiknek szükségük van rá.	Gazdasági program	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	A szociális szakemberek jussanak el a rászorulókhöz, és az általuk tapasztaltak szerint legyenek kialakítva a helyi ellátások.	Családgondozó, védőnő, jelzőrendszer tagjai	2027. 12. 31. (péntek)	Felmért szükségletek száma	Több szociális szakember, pénzügyi keret	Hosszabb távon fenntartható	A szolgáltatások közös szervezése, közös foglalkoztatás
7	A település állampolgárainak egészségügyi állapota megfelel az országos mutatóknak, nem jó, szűrések népszerűsítése kell.	Az egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.	Az egészségügyi szűréseknek köszönhetően a várható élettartam és a munkaképes kor kitolódik.	Szolgáltatástervezési koncepció	Időügyi Nemzeti Stratégia	Prevenációs programok szervezése, háziorvosi praxisközösségek programjainak általánossá tétele.	Polgármester, háziorvos, védőnő	2027. 12. 31. (péntek)	Szűrővizsgálatokon megjelentek száma.	Pályázati források, a programokat szervező és azokon résztvevő szakemberek	Hosszú távon fenntartható	Járási önkormányzatok összefogása
8	Sportolási, kapcsolódási lehetőségek fejlesztése szükséges.	Sportöltöző felújítása, belső átalakítása. Játsszótérek felújítása, karban tartása. Még egy kondipark kialakítása.	Mindenkinek legyen esélye sportolni, játszani, kapcsolódni a mindennapokban is.	Gazdasági Program, Költségvetés	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	A meglévő sportöltözőt az igényeknek megfelelően át kell alakítani. A játsszótételeket folyamatosan karban	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Megnyert pályázatok száma, felújított eszközök száma.	Pályázatok	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

						kell tartani, fel kell újítani, még egy kondiparkra pályázati forrásból igény lenne a település másik pontján,						
9	Az idősebb generáció élettapasztalatát nem tudja átörökíteni a fiatalokra, illetve nehezen jut el programokra.	Helyi identitás és kohézió pályázat folytatása (elszámazottak találkozója, falunap, egészségnap). Falubusz beszerzése. Különböző történeti kiállításaink fejlesztése, bővítése, újak megalkotása	A település kulturális programjainak fenntartása, az idősök eljuttatása programokra (rendszeres és nem rendszeres programok, események). A kiállításokat fenn kell tartani, bővíteni, a település történetének megfelelően fejleszteni.	Gazdasági program, Költségvetés	Országos Fejlesztési és területfejlesztési Konceptió	Pályázatok benyújtása, leszervezése.	Polgármester	2027. 12. 31. (péntek)	Megvalósult pályázatok, programok, kiállítások száma.	Pályázatok, szakemberek	Közép távon fenntartható	A kulturális rendezvények kölcsönös látogatása a civilek és a civil szervezetek által
II. A gyermekek esélyegyenlősége												
1	Mini bölcsőde megismertetése a településen élőkkel	A mini bölcsőde kötelező kialakítása 2021. évben pályázati lehetőségek kihasználásával megvalósult, de még nem teljes a kapacitáskihasználtsága, és 2023-ban a 2. mini bölcsőde is elkészül. A kisgyermekes szülőket segíteni visszajutni a munkaerőpiacra, így aktív keresőkké tudnak válni.	A gyermekek 0-3 éves koruk között is megfelelő gondozásban, táplálkozásban, felügyeletben részesüljenek, amíg a szüleik dolgoznak.	Gazdasági Program	Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti stratégia	Népszerűsítés, nyílt nap, tájékoztatók	Polgármester, képviselő-testület, dolgozók	2027. 12. 31. (péntek)	Beíratott gyermekek száma	Dolgozók	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
2	Fejlesztő szakemberek hiánya miatt új szakemberek bevonása	Több településsel együttműködés a költségek csökkentése céljából	Fejlesztő szakemberek számának megtartása, esetleges növelése. Több önkormányzat alkalmazásában, igénye esetén több szakember (pl. logopédus,	Szolgáltatástervezési koncepció	Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti stratégia	Igények felmérése, önkormányzatok és köznevelési intézmények közötti kommunikáció	Óvodavezetők, iskolai igazgatók, polgármester, szociális szakemberek	2027. 12. 31. (péntek)	Bevont szakemberek, ellátott gyermekek száma	Szakemberek kellenek, akiket meg kell tudni fizetni	Hosszú távon fenntartható	Igények felmérése, felmerülő költségek megosztása

			gyógytornász, pszichológus, stb...) lenne a rendszerben.									
3	Rendszeres szakmai találkozók szervezése főleg a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjainak számára	Problémát jelent az egységes fogalomrendszer hiánya: a gyermekvédelem, az egészségügy a „veszélyeztetett gyermek” fogalmat használja, amelynek a megítélése számos szubjektív elemet takar és mást alkalmaznak köznevelési intézmények.	Jobb kommunikáció, jobb együttműködés, ami nem szubjektív, hanem objektív alapokon nyugszik.	Szolgáltatástervezési koncepció	Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti Stratégia	Az együttműködés a jelzőrendszer tagjainak legyen attól független, hogy személy szerint kivel és milyen terheltségű településen tartják a kapcsolatot, objektív fogalmakon, eljárásrenden kell, hogy alapuljon.	Jegyző, jelzőrendszer tagjai	2027. 12. 31. (péntek)	Egyeztetések száma	Együttműködő szakemberek	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
4	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.	A veszélyeztetettség csökkentése.	Szociális rendelet	Legyen jobb a gyermekeknek! Nemzeti stratégia	A család egységének megőrzése, a szétesés megelőzése.	Jegyző, jelzőrendszer tagjai	2027. 12. 31. (péntek)	Szakemberek továbbképzése.	Szakemberek	Hosszú távon fenntartható.	Ebben az esetben nem releváns.
5	Szülők tájékoztatása a támogatásokról.	Az egyes ellátási formákat nem veszik annyian igénybe, amennyien jogosultak lennének rá.	A rászorultak jussanak hozzá a nekik szánt ellátásokhoz.	Helyi szociális rendelet	„Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia	Tájékoztató anyagok	Óvodavezetők, iskolaigazgatók, polgármester, szociális szakemberek, jegyző	2027. 12. 31. (péntek)	Tájékoztatók, programok száma	Szakemberek, nyomdaköltség	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

III. A nők esélyegyenlősége

1	Meg kell alkotni, majd lehetőség szerint bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú	A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	A nők minél nagyobb arányban vissza tudjanak térni a munkaerőpiacra és el tudjanak	Szolgáltatástervezési Koncepció	Nők és férfiak társadalmi egyenlőségét elősegítő nemzeti	Igényekre szabott képzési programok indítása. Helyi vállalkozások igényfelmérése:	Munkaügyi központ, jegyző	2027. 12. 31. (péntek)	Hány fő helyezkedett el a munka világában.	Pályázati forrás, oktatási szakemberek	Hosszú távon fenntartható	Amennyiben több fő által jelentkezik igény egy adott képzésre, annál biztosabb, hogy el is
---	---	--	--	---------------------------------	--	---	---------------------------	------------------------	--	--	---------------------------	--

	családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.		helyezkedni.		stratégia	milyen képzettségű munkaerőre van szükségük.						tud indulni.
2	Munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztethetlenségének csökkentése	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése (pl. mini bölcsőde)	Mini bölcsődék létesítésével a nők hamarabb vissza tudnak menni dolgozni	Gazdasági program	Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia	Pályázati forrásból a második mini bölcsőde megvalósítása	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Mini bölcsődébe felvett gyermekek száma	Humán, pénzügyi	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
3	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.	A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Azok jussanak támogatáshoz, akik rászorulnak	Gazdasági program	Nők és Férfiak Társadalmi Egyenlőségét Elősegítő Nemzeti Stratégia	A helyi szociális rendeletet, települési támogatási rendszert az aktuális igényeknek, és pénzügyi feltételrendszernek megfelelően kell kialakítani.	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Települési támogatási rendszer átalakítása	Az aktuális költségvetési keretek befolyásolják az önkormányzat lehetőségeit	Közép- és hosszútávon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
4	A GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérséklő a szegénység kialakulásának kockázatát.	A központi kormányzati intézkedések igénybevétele.	A nők különböző kedvezmények igénybevétele mellett vissza tudnak térni a munkaerőpiacra.	Szolgáltatástervezési koncepció	Nők és férfiak társadalmi egyenlőségét elősegítő nemzeti stratégia	A nők segítése a jogszabályok által elérhető pénzügyi, képzési lehetőségekről.	Munkaügyi központ	2027. 12. 31. (péntek)	Hány nő tér vissza a kedvezmények igénybevétele a munkaerőpiacra.	Központi kormányzati költségvetés	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
5	A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, közparkok tervszerű felújítása.	A kisgyermekes anyukák ki tudnak mozdulni otthonról, a mentális egészségük megőrizhető legyen.	Szolgáltatástervezési koncepció, Gazdasági Program	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	Szabadidős programok szervezése, zöldterületek megőrzése	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Programok száma, felújított, karbantartott közterületek száma	Pályázati forrás, szakemberek	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
6	Tájékoztatás a környéken krízishelyzetben igénybe vehető intézményekről.	Nincsenek krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (nincs családok átmeneti otthona és anyaoththon a településen)	Krízishelyzetben szükséges információknak elérhetőnek kellene lenniük, nagyobb fókú tájékoztatás szükséges.	Szolgáltatástervezési koncepció	Nők és férfiak társadalmi egyenlőségét elősegítő nemzeti stratégia	Tájékoztatás, információellátottság növelése	Polgármester, szociális szakemberek	2027. 12. 31. (péntek)	Tájékoztatások száma	Technikai feltételek, humán	Hosszú távon fenntartható	Több rászoruló esetén nagyobb az esély.
IV. Az idősek esélyegyenlősége												
1	Az aktivitást és a függetlenséget megőrző programok, szolgáltatások szervezése. Képzések igény szerinti bővítése.	Magas az egyedül élők aránya, elmagányosodás.	Az idősek, egyedül élők ne magányosodjanak el, megőrizze társadalmi	Költségvetés, Gazdasági program	Időügyi Nemzeti Stratégia	Képzések, programok szervezése	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Képzések, programok száma	Pályázati forrás, szakemberek	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

			kapcsolataikat.									
2	Rendszeres mozgást biztosító szolgáltatások bővítése. Szűrővizsgálatok biztosítása. Prevenációs szemlélet erősítése, az egészségtudatos magatartás fejlesztése	A morbiditási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, izületi problémák – mellett a pszichés problémák a leggyakrabban előforduló betegségek.	Fizikai egészség minél további megőrzése	Szolgáltatástervezési koncepció	Idősügyi Nemzeti Stratégia	Szűrőprogramok megvalósítása	Polgármester, háziorvos, védőnő	2027. 12. 31. (péntek)	Szűrőprogramok száma	Humánfeltételek, pénzügyi keretek	Hosszú távon fenntartható	Több település összefogása mellett több szűrővizsgálat lehet elérhető.
3	Idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgáló kommunikáció bővítése.	Gyakran válnak áldozattá.	Az idősek felvilágosítása az aktuális bűnözési trendekről, a védelmi lehetőségek megismertetése.	Településfejlesztési koncepció	Idősügyi Nemzeti Stratégia	Felvilágosító kampányok folytatása	Rendőrség	2027. 12. 31. (péntek)	Előadások, tájékoztatók száma, megakadályozott bűncselekmények száma	Humán	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
4	Generációs programok szervezése.	Nemzedékek közötti kapcsolat nehézsége.	Közösségi, generációk közötti kapcsolatot erősítő programok szervezése (falunapok, szüreti)	Gazdasági program, kulturális munkaterv	Idősügyi Nemzeti Stratégia	Több generációt felvonultató közösségi események szervezése	Polgármester, képviselő-testület, dolgozók	2027. 12. 31. (péntek)	Programok, események darabszáma	Pályázati forrás (helyi identitás és kohézió pályázat folytatása)	Közép távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
5	Idős korral összefüggő társadalmi sztereotípiák ledöntése.	A média bevonásával nyilvánosság eszközeinek bővítése.	Idősek valós életkörülményeinek, érdeklődési körének bemutatása.	Szolgáltatástervezési koncepció	Idősügyi Nemzeti Stratégia	A generációk közötti szakadék csökkentése	Kulturális szakemberek	2027. 12. 31. (péntek)	Megjelenések száma	Szakemberek, gazdasági nehézségek	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
6	Prevenció, aktív időskor kereteinek megszervezése	Igényeknek megfelelő egészségügyi ellátás hiánya	Az idősek számára minél könnyebben legyenek elérhetőek az egészségügyi ellátások: minél közelebb kell hozni a lakóhelyhez, illetve az odajutást kell megkönnyíteni (pl. buszjáratok szervezése, falubusz beszerzése)	Szolgáltatástervezési koncepció	Idősügyi Nemzeti Stratégia	Közlekedés, részvétel könnyítése	Polgármester, háziorvos, védőnő	2027. 12. 31. (péntek)	Megjelentek száma	Segítők, gépjárművek	Közép távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
7	A már kihelyezett informatikai eszközök népszerűsítése, oktatások szervezése.	Az idősek informatikai jártassága alacsony, nem rendelkeznek internettel.	Az idősek ne legyenek elszigetelve a világtól, könnyebben tudják tartani a kapcsolatot egymással, a	Szolgáltatástervezési koncepció	Idősügyi Nemzeti Stratégia	Képzések szervezése az idősek számára, esetleg informatikai eszközök beszerzése	Kulturális szakemberek	2027. 12. 31. (péntek)	Képzések, eszközök száma	Segítők, kulturális szakemberek, pályázati forrás	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

			családjukkal.									
V. A fogyatékkal élők esélyegyenlősége												
1	Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben a még található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.	Teljesen akadálymentes környezet kialakítása	Gazdasági program	Országos Fogyatékosügyi Program	Beruházások alkalmazásával az esélyegyenlőségi feltételek kiemelten kezelése	Képviselő-testület	2027. 12. 31. (péntek)	Eszközök, beruházások száma	Pályázatok	Megvalósult beruházások	Ebben az esetben nem releváns.
2	A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog) emberek számának csökkentése.	Ellátásukban részt vevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.	Pszichiátriai problémák felderítése	Szolgáltatástervezési koncepció, Gazdasági program	Országos Fogyatékosügyi Program	Tájékoztatókkal, figyelemfelhívással, a problémákkal való szembenézésre való ösztönzés	Szociális szakemberek, jegyző, háziorvos	2027. 12. 31. (péntek)	Ellátottak száma	Pénzügyi, humán	Hosszú távon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.
3	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon	Az egészségügyi prevenciók szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Mindenki el tudjon jutni a szűrőprogramokra	Szolgáltatástervezési koncepció, Gazdasági program	Országos Fogyatékosügyi Program	A rászorulóknak közlekedésének támogatása	Polgármester, szociális szakemberek	2027. 12. 31. (péntek)	Megjelentek száma	Segítők, gépjárművek	Középtávon fenntartható	Ebben az esetben nem releváns.

3. Megvalósítás

3.1. A megvalósítás előkészítése

Önkormányzatunk az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a Helyi Esélyegyenlőségi Programot valósítsák meg, illetve támogassák.

Önkormányzatunk azt is kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjában részletes leírásra kerültek.

Önkormányzatunk elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Önkormányzatunk a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

A fentiekkel kívánjuk biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok településünkön maradéktalanul megvalósuljanak.

3.2 A megvalósítás folyamata

A társadalmi partnerség és együttműködés egyik eszköze a HEP Fórumok szervezése lehet. HEP Fórumok segítségével a helyi állami, önkormányzati, egyházi és civil szervezetek között a hatékonyabb együttműködés alakulhat ki. a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosításában, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazásában, összehangolásában, valamint a HEP intézkedéseinek megvalósításában, megkönnyítve így az önkormányzatok esélyteremtő feladatainak ellátását.

A HEP Fórum feladatai:

- a célcsoportok esélyegyenlőségi problémáinak a beazonosítása, a problémákra adekvátan válaszoló intézkedések megfogalmazása, összehangolása,
- a HEP intézkedéseinek megvalósításában, a HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása
- a HEP IT aktualizálása, az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása

- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, dokumentálása, kommunikálása

Az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakíthatnak ki a 2 ezer fő feletti településeken (opcionális) az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára.

A HEP Fórum működése:

A Fórum legalább kétfévente, a felülvizsgálatok és az új HEP elfogadása előtt, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül.

A HEP Fórumok javasolt összetétele:

Tagok

- a település polgármestere,
- a település/közös önkormányzati hivatalok jegyzője,
- helyi nemzetiségi önkormányzatok vezetői,
- beavatkozási területekhez kapcsolódó önkormányzati bizottságok képviselői,
- helyi/térségi releváns közszolgáltató intézmények képviselői,
- meghatározó helyi/térségi gazdasági szereplők, munkáltatók képviselői,
- 2 000 fő lakosságszám feletti települések esetében a Szociálpolitikai Kerekasztal képviselői,
- helyi jelzőrendszeri felelős,
- a településen működő - a HEP célcsoportjai kapcsán érintett - civil szervezetek és egyházak képviselői,
- A HEP intézkedési tervében szereplő intézkedések végrehajtásáért felelős intézmények, szervezetek képviselői,
- a település HEP referense,
- a rendvédelmi és közbiztonsági szervezetek képviselői,
- egyéb tagok (pl. tapasztalati szakértőként valamely célcsoportban érintett személy, vagy a településen aktív szerepet vállaló személyek).

Állandó meghívottak

- a település képviselő-testületének tagjai,
- az illetékes esélyegyenlőségi mentor,
- tankerületi központ képviselője,
- környező települések önkormányzati szereplői,
- járási jelzőrendszeri tanácsadó,
- egyéb meghívottak (járási hivatalok beavatkozási területekhez és célcsoportokhoz kapcsolódó szervezeti egységeinek képviselői, térségi felzárkózási programok képviselői).

3.3. Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

3.4. Nyilvánosság

A program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hívunk össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

A nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatjuk a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

A HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozzuk a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre felhívjuk a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépítjük kiadványainkba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszünk megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

3.5. Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek:

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről a jegyző felel.

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi. Így
 - o Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
 - o Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
 - o Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.
 - o Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen
- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az

esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.

- Felelősségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-et, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

3.6. Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum megvitatja a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. Rózsaszentmárton Község Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitatást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Rózsaszentmárton Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és 297/2022. (XII.12.) számú önkormányzati határozatával elfogadta.

Rózsaszentmárton, 2022. december 13.

Sipos Jánosné
polgármester

